

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นบุคคลผู้ติดสารเสพติดซ้ำ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวเป็นจำนวนที่ข้อมูลมีความสมบูรณ์ อิ่มตัว ครบถ้วนตามประเด็นที่ต้องการแล้ว โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลรวมถึงศึกษารายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติมจากผู้ปกครอง และญาติ ของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คน

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลและบริบทของผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลประกอบ

ส่วนที่ 2 การให้ความหมายของการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำของผู้ให้ข้อมูล

ส่วนที่ 3 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

1. ช่วงก่อนใช้สารเสพติด

2. ช่วงเริ่มติดสารเสพติด

3. จุดหักเหที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

4. ช่วงหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

ส่วนที่ 4 ผลการสังเคราะห์กระบวนการทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างรูปแบบการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

ส่วนที่ 5 ความคาดหวังในอนาคตภายหลังการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดซ้ำครั้งที่ 2

ส่วนที่ 6 จิตวิทยาการให้คำปรึกษาต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

ข้อมูลและบริบทของผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลประกอบ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 6 คน จำแนกเป็นเพศหญิง 3 คน เพศชาย 3 คน มีอายุตั้งแต่ 20 - 34 ปี ระดับการศึกษาตั้งแต่ ป.6 - ปวช. มีประสบการณ์ด้านการติดสารเสพติดซ้ำ และได้กลับเข้ามารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดเป็นครั้งที่ 2 รวมทั้งได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และตรงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ผู้วิจัยได้กำหนดให้เป็นนามสมมุติดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล หลัก	คุณลักษณะ				เริ่มเสพสารเสพติด	
	เพศ	อายุ ปัจจุบัน	สถานภาพ การสมรส	ระดับการ ศึกษา สูงสุด	อายุ	ประเภท
1. ภัทร	หญิง	22	สมรส	ม. 6	15	บุหรี, ักุษา
2. แดง	หญิง	32	สมรส	ไม่จบ ม.2	13	บุหรี, สุรา
3. ญา	หญิง	30	สมรส	ม. 3	18	บุหรี
4. กวาง	ชาย	27	สมรส	ไม่จบ ปวส.	15	ยาบ้า
5. ป๊อด	ชาย	34	สมรส	ม. 6	16	บุหรี, ักุษา
6. แจ็ค	ชาย	34	สมรส	ป. 6	12	บุหรี, สุรา

ภัทร อายุ 22 ปี มีพี่น้อง 2 คน ภัทรเป็นบุตรคนแรก จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 บิดาประกอบอาชีพรับเหมาทำเฟอร์นิเจอร์ มารดาเสียชีวิตตอนภัทรอายุ 15 ปี ภัทรสูบบุหรี่และ ักุษาโดยวิธีสูบ ครั้งแรกเมื่อ 15 ปี ต่อมาได้ขายักุษาจนถูกจับและถูกควบคุมตัวสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก เป็นเวลา 3 เดือน และออกมาจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก จึงกลับมาเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเริ่มสูบบุหรี่โดยการชักชวนจากเพื่อนที่รู้จักกันในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็ก ภัทรทั้งสูบและขายยาบ้ามาตลอดจนกระทั่งถูกจับและส่งเข้ารับการบำบัดรักษา พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งแรก หลังจบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แบบผู้ป่วยใน 4 เดือน ภัทรต้องไปรายงานตัวกับคุมประพฤติเป็นระยะเวลา 3 เดือน รวมระยะเวลา ที่ภัทรเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและรายงานตัวกับคุมประพฤติ เป็นเวลา 7 เดือน ภัทรไม่ได้ เสพสารเสพติดเลย แล้วหลังจากนั้นภัทรก็ได้กลับไปเสพยาบ้าอีกครั้ง จากคำชักชวนของแฟนที่รู้จัก กันเพียง 1-2 เดือนจากนั้นภัทรได้ออกมาอยู่กับแฟน โดยทั้งเสพและขายยาบ้ามาตลอดทั้งคู่ อยู่ร่วมกันมาตลอดจนถึงปัจจุบันซึ่งมิได้มีบุตรด้วยกัน จนกระทั่งถูกตำรวจบุกจับที่บ้านของสามี ซึ่งเป็นแหล่งค้าสารเสพติดรายใหญ่ สามีของภัทรถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมายศาลตัดสินจำคุก ในเรือนจำ ส่วนภัทรถูกจับดำเนินคดีศาลตัดสินเป็นผู้เสพจึงส่งตัวมาเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ บิดาของภัทร อายุ 53 ปี อาชีพรับเหมาทำเฟอร์นิเจอร์ หลังจาก ภรรยาเสียชีวิต ได้ดูแลผู้ให้ข้อมูลและน้องมาลำพัง แต่ด้วยงานที่ทำเล็กไม่เป็นเวลา และระยะทาง ห่างไกลจากบ้าน ขึ้นอยู่กับจะรับเหมางานได้ที่ไหน จึงไม่มีเวลาดูแลผู้ให้ข้อมูลและน้อง เพราะกว่า

จะกลับถึงบ้านก็ดึกมาก ประมาณ 3-4 ทุ่ม และต้องออกไปทำงานตี 4-5 บางครั้งเสาร์อาทิตย์ก็ทำงาน ส่วนเรื่องค่าใช้จ่ายของผู้ให้ข้อมูลและน้อง บิดาจะให้พอกับค่าใช้จ่ายประจำวัน หากต้องการสิ่งใดเพิ่มเติมจากนี้ ก็จะให้เงินเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้น 1 ปี บิดาได้มีภรรยาใหม่จึงไม่ค่อยกลับบ้าน อาทิตย์หนึ่งกลับมานอนที่บ้านไม่กี่ครั้ง ผู้ให้ข้อมูลอาศัยอยู่ที่บ้านกับน้องสาวเพียงลำพัง บิดาไม่ค่อยมีเวลาเลี้ยงดูอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้พบกันมักทดแทนเป็นของขวัญ หรือ เงิน แล้วแต่ผู้ให้ข้อมูลจะร้องขอ จนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลเริ่มติดสารเสพติด และออกจากบ้านมาอยู่กับเพื่อนที่ติดสารเสพติดนาน ๆ ครั้งจึงกลับบ้าน หลังจากผู้ให้ข้อมูลถูกควบคุมตัวทางกฎหมาย บิดาได้ให้ความสนใจดูแลมากขึ้น โดยมาเยี่ยมที่สถานบำบัดผู้ติดสารเสพติดบ่อยครั้ง และหลังพ้นคดีได้พาไปรายงานตัวทุกครั้ง บิดาไม่ค่อยคิดว่ากล่าวแต่อย่างใด หากแต่ขอให้เลิกสารเสพติด ผู้ให้ข้อมูลหยุดเสพได้ไม่นานก็กลับไปเสพซ้ำอีกครั้ง

แดง อายุ 32 ปี มีพี่น้อง 2 คน แแดงเป็นบุตรคนแรก จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 บิดามารดาประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่ง แแดงอายุ 13 ปีเริ่มสูบบุหรี่และดื่มสุรากับเพื่อนแถวบ้าน พออายุ 16 ปี มีสามีและบุตร 1 คน มารดาของแดงเป็นผู้เลี้ยงดูบุตรให้ ในช่วงที่บิดามารดาของแดงเริ่มแยกกันอยู่แล้วได้หย่าร้างกันในเวลาต่อมา แแดงเริ่มใช้ยาอายุ 21 ปี โดยสามีเป็นผู้ชักชวนให้เสพ และขายยาบ้าตลอดมา ซึ่งทั้งคู่มีรายได้หลักจากการขายยาบ้า หลังจากนั้นแดงได้ถูกจับเพียงลำพัง ขณะกำลังซื้อยาบ้าเพราะในวันนั้นสามีมิได้ออกไปด้วย แแดงถูกดำเนินคดีทางกฎหมายศาลตัดสินเป็นผู้เสพและส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด เป็นเวลา 4 เดือน หลังครบกำหนดการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพสารเสพติด แแดงต้องไปรายงานตัวกับคุมประพฤติเป็นเวลา 1 เดือน รวมระยะเวลาที่แดงเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพและรายงานตัวโดยถูกคุมประพฤติเป็นเวลา 5 เดือน ที่ไม่ได้เสพยาเสพติดเลย หลังจากนั้นก็กลับไปเสพซ้ำอีกครั้ง เพราะเห็นสามีเสพจึงอยากเสพ ต่อมาแดงได้ตั้งครรภ์บุตรคนที่สอง โดยที่ยังเสพยาบ้าแต่เสพในปริมาณที่น้อยและขายยาบ้ามาอย่างต่อเนื่องจนถูกจับ และส่งเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดเป็นครั้งที่ 2 ขณะที่ตั้งครรรภ์ได้ 4 เดือน

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ มารดาของแดงอายุ 56 ปี อาชีพ ขายอาหารตามสั่ง ตั้งแต่ผู้ให้ข้อมูลยังเด็ก โดยช่วงวัยเด็กผู้ให้ข้อมูลจะออกไปขายของด้วยกันตั้งแต่ตี 3 - 4 กลับบ้านก็ดึก เป็นอยู่เช่นนี้ จนกระทั่งผู้ให้ข้อมูลเข้าเรียนจึงได้รับการดูแลจากอาแทน โดยมีได้ให้รับผิดชอบงานใด ๆ ภายในบ้านเลย และหากต้องการอะไรก็บอกมารดา มารดาเป็นผู้จัดหาให้ ต่อมาบิดามารดาได้แยกทางกัน โดยบิดามีภรรยาใหม่ มารดาหลังจากแยกทางกับบิดาจึงพา ผู้ให้ข้อมูลและน้องชายก็ย้ายมาอยู่บ้านยาย ต่อมาไม่นานมารดาก็มีสามีใหม่และไม่ค่อยกลับบ้าน เพราะได้รับเงินส่วนแบ่งจากการขายที่ของยายจึงออกไปเที่ยว เล่นการพนัน มารดาจะเป็นผู้ดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายของบุตร

ผู้ให้ข้อมูลได้รับการดูแลจากน้ำและยายข้าง ส่วนน้องชายเริ่มติดสารเสพติดเพราะเสียใจที่บิดามารดาแยกทางกัน บิดาได้มาเช่าบ้านขายของผู้ให้ข้อมูลอยู่กับภรรยาใหม่ในบริเวณนั้น แต่ก็ไม่เคยไปมาหาสู่กัน ไม่นานมารดาก็กลับมาอยู่กับผู้ให้ข้อมูล และประกอบอาชีพขายอาหารตามสั่งเหมือนเดิม โดยมีผู้ให้ข้อมูลออกไปช่วยจัดของในช่วงเช้า หลังจากนั้นก็กลับมาอนอยู่ที่บ้านโดยมิได้ทำอะไรอีก

ญา อายุ 30 ปี มีพี่น้อง 3 คน เป็นบุตรคนสุดท้อง จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 บิดามารดาหย่าร้าง ขณะที่ญาอายุ 7 - 8 ขวบ ญาอาศัยอยู่กับยายและพี่ทั้ง 2 คน ยายมีอาชีพขายกาแฟอยู่ในซอยแถวบ้าน นาน ๆ ครั้งมารดาจะกลับมาหาและให้เงินไว้ใช้จ่ายครั้งละ 1500 - 2000 บาท ญาสูบบุหรี่ครั้งแรกตอนอายุ 18 ปี จากคำชักชวนของเพื่อนที่อาศัยอยู่บริเวณละแวกบ้าน ไม่นานญาได้ออกจากบ้านไปอยู่กินกับสามีซึ่งเป็นคนละแวกนั้น ต่อมาเมื่อครบ 2 คน สามีของญาได้ติดยาบ้าอยู่ก่อนแล้วโดยที่ญาไม่รู้มาก่อน ญาเริ่มสังเกตเห็นสามีเสพยาบ้าแต่ก็มีได้สนใจและคิดที่จะเสพตาม แต่มาระยะหลังเริ่มทะเลาะกับสามีบ่อย ๆ เรื่องค่าใช้จ่ายในครอบครัวและสามีเริ่มหมกมุ่นกับการเสพยาบ้า ญาจึงประชดสามีโดยการลองเสพ จากนั้นจึงคิด และได้ขายยาบ้าขณะมีอายุ 22 ปี ทั้งเสพและขายยาบ้าอยู่ 5 - 6 ปีโดยมิได้มีอาชีพเป็นหลักแหล่งที่แน่นอนหากใครมาจ้างให้ทำอะไรก็ทำรับจ้างทั่วไปจึงมีรายได้น้อยไม่เพียงพอเลี้ยงดูครอบครัว ด้วยเหตุนี้รายได้หลักจึงมาจากการขายยาบ้า ต่อมาจึงถูกจับและส่งเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งแรก ส่วนสามีถูกตัดสินจำคุก หลังจากญาครบกำหนดการบำบัดก็ไม่ได้ไปรายงานตัว แต่สามารถหยุดเสพยาบ้าเองได้ 3 เดือน เพราะสามีถูกจับจำคุกในเรือนจำ และญาได้ย้ายบ้านออกมาจากแหล่งที่มีสารเสพติด จึงหายาบ้าเสพยาก รวมระยะเวลาที่ญาเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพและหยุดเสพด้วยตนเองเป็นเวลา 7 เดือน ที่มีได้เสพและขายยาบ้าเลย แต่หลังจากนั้นญาก็กลับไปหาเพื่อนที่ขายยาบ้าด้วยกัน และรับยาบ้ามาปล่อยเพื่อนำเงินมาใช้จ่าย เมื่อต้องเห็นยาบ้าทุกวัน ญาจึงกลับไปเสพยาบ้าซ้ำอีกครั้งประกอบกับสามีออกมาจากคุกก็เริ่มทะเลาะกัน ญารู้สึกเครียดจึงเสพยาบ้า และใช้มาอย่างต่อเนื่อง จึงได้ถูกจับและส่งบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ พี่สาวของญา อายุ 32 ปี อาชีพพนักงานโรงงาน สถานภาพสมรส ปัจจุบันแยกครอบครัวออกไปอยู่กับสามีและลูก ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลังจากมีสามีก็แยกครอบครัวออกไปอยู่กันตามลำพัง ลูก 2 คนของผู้ให้ข้อมูลถูกส่งมาให้ยายเลี้ยงตั้งแต่เกิด ในช่วงวัยเด็กผู้ให้ข้อมูลและพี่สาวมักมีปัญหาทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำตั้งแต่เด็กจนโต โดยมารดาเป็นผู้มาห้ามปรามทุกครั้ง และจะทำโทษที่รุนแรง โดยใช้ไม้แขวนเสื้อ หรือสายยางตีผู้ให้ข้อมูล

เพราะเป็นน้องไม่ควร ได้เถียงพี่ ผู้ให้ข้อมูลจึงเสียใจและคิดมาตลอดว่ามารดาไม่รักตน รักแต่พี่สาว ผู้ให้ข้อมูลจะไปอาศัยอยู่กับยายซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้บ้าน เพราะยายรักและเอาใจไม่ว่าต้องการอะไร ยายจะพยายามนำมาให้ ภายหลังที่บิดา มารดาแยกทางกัน และต่างไปมีครอบครัวใหม่ มารดา เป็นผู้ดูแลบุตร 3 คนเพียงลำพัง โดยขายกาแฟ พอดีอาหารบ้างไม่พอบ้าง นานเข้ามารดาก็ออกไป อยู่กับสามีใหม่ไม่ค่อยกลับบ้าน พี่ชายคนโตติดกัญชา พี่สาวก็ออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้ให้ข้อมูล อยู่กับยายบ้าง อยู่ลำพังเพียงคนเดียวบ้าง สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลรู้สึก น้อยใจว่ามารดาไม่รักตนมาตั้งแต่เด็กจนปัจจุบัน

กวาง อายุ 27 ปี เป็นบุตรคนเดียว จบการศึกษาระดับ ปวช. บิดามารดาหย่าร้างกันตั้งแต่ กวางเกิด ปัจจุบันบิดาเสียชีวิตแล้ว ยายและป้าเป็นผู้เลี้ยงดูกวางมาตั้งแต่เกิด โดยมารดาจะส่งเสียค่า เลี้ยงดูให้ทุกเดือนและจะมาเยี่ยม 1 - 2 เดือน/ ครั้ง กวางเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุ 15 ปีกับเพื่อนแถว บ้านจากนั้นไม่นานก็เริ่มเสพยาบ้ากับเพื่อนแถวบ้านและได้นำยาบ้าไปขายเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนจนจบ ปวช. กวางได้มีภรรยาและนำภรรยามาอยู่ร่วมกันในครอบครัวของกวาง ซึ่งขณะนั้นภรรยามีอายุ เพียง 14 ปี กวางกับภรรยา มักมีปัญหาทะเลาะกันบ่อย ๆ เพราะ ภรรยาไม่ชอบให้กวางเสพยาบ้า โดยจะบอกเสมอ ๆ ให้เลิกเสพมาตลอดแต่กวางก็ไม่ยอมเลิก ทั้งที่อยู่ร่วมกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้มีบุตรด้วยกัน 1 คน เพศชาย อายุ 2 ขวบ มารดาของกวางเป็นผู้เลี้ยงดูให้เพราะกวางจะหมกมุ่น กับการเสพยาบ้าไม่ค่อยดูแลบุตร ส่วนภรรยาก็ไม่ค่อยอยู่บ้านจะไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านของตนเอง กับบ้านของกวาง มารยะหลังกวางกับภรรยามีปัญหาทะเลาะกันบางครั้งใช้กำลังตบตีภรรยาร่วม ด้วย ต่อมากวางได้ถูกจับและส่งเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วย นอกครั้งแรกอายุ 25 ปี ขณะบำบัด 4 เดือน ไม่เคยหยุดเสพยาบ้าเลยและเสพยาบ้ามาเรื่อย ๆ มีเงิน ก็เสพตลอด หากเหลือจากการเสพก็จะนำไปขายเพื่อนำเงินมาซื้อเสพ ช่วงอายุ 27 ปี จึงถูกจับและ ส่งเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วยในเป็นครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ ป้าของกวาง อายุ 60 ปี อาชีพข้าราชการบำนาญ เลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูล มากับยาย จนถึงปัจจุบัน สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วยยาย ป้า และผู้ให้ข้อมูล บิดามารดา แยกทางกันตั้งแต่ผู้ให้ข้อมูลเกิด และต่างไปมีครอบครัวใหม่ ปัจจุบันบิดาเสียชีวิตแล้ว มารดาทำงาน อยู่ต่างจังหวัด มาหาผู้ให้ข้อมูลเดือนละครั้ง ยายและป้ามักเล่นการพนันภายในบ้าน โดยมีเพื่อนบ้าน มาเล่นร่วมกัน แต่ป้าก็มีเวลามาดูแลผู้ให้ข้อมูลและมีให้ต้องทำอะไรภายในครอบครัว ป้าเป็น ผู้ดูแลให้ทุก ๆ อย่าง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลกระทำตามที่บอกเพียงอย่างเดียว แต่หากผู้ให้ข้อมูลต้องการ สิ่งใด ป้าเป็นผู้หามาให้ทุกอย่าง ผู้ให้ข้อมูลมักมีปากเสียงทะเลาะกับมารดาอย่างรุนแรงเมื่อพบกัน เพราะมารดาเคยพูดว่าตนเกิดมาจากความไม่ตั้งใจ จึงเป็นเหตุให้เสียใจ น้อยใจ และไม่เคารพมารดา เมื่อมารดาบอกกล่าวสิ่งใดจึงได้เถียงและกระทำในสิ่งที่ตรงข้ามเสมอ ประกอบกับต้องการเป็น

อิสระจากการเลี้ยงดูจากป้าที่คอยควบคุมพฤติกรรมมาตลอด จึงเริ่มต้นในสิ่งที่ป้าบอกกล่าว และได้เถียงอย่างรุนแรงกันตลอด โดยเฉพาะช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลเริ่มใช้สารเสพติด ป้าใช้วิธีการทำโทษ โดยการทุบตี เพื่อให้เลิกเสพยาแต่ผู้ให้ข้อมูลกลับไม่หยุดเสพยา และเสพยาทุกครั้งที่มีปัญหาเกิดขึ้น

ป๊อด อายุ 34 ปี เป็นบุตรคนเดียว จบการศึกษาระดับ ปวช. บิดาเสียชีวิตขณะที่ป๊อดอายุ 7 ขวบ มารดาเป็นผู้เลี้ยงดูป๊อดมาโดยลำพังมิได้สมรสใหม่ ป๊อดสูบบุหรี่และกัญชา อายุ 16 ปี โดยเพื่อนที่เรียนอยู่ด้วยกันเป็นผู้ชักชวน จากนั้นจึงนำเฮโรอีนมาผสมโรยกับกัญชาสูบ ป๊อดเสพยาเสพติดเหล่านี้ด้วยวิธีสูบบุหรี่ 1 ปี จึงเปลี่ยนมาฉีดเฮโรอีนอย่างเคี้ยวแทน แล้วใช้เฮโรอีนเรื่อยมา จนกระทั่งมารดาได้นำส่งเข้าบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดครั้งแรก อายุ 22 ปี ป๊อดเข้ารับการบำบัด 1 ปีกว่า หลังออกมาจากสถานบำบัด ป๊อดหยุดเสพยาเฮโรอีนได้ 3 - 4 เดือน รวมระยะเวลาที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและสามารถหยุดเสพยาด้วยตนเอง 1 ปี 3 - 4 เดือน ก็กลับมาเสพยาเพราะขับรถผ่านสถานที่ที่ขาย ซื้อมาเฮโรอีน และครั้งนี้ใช้กับยาบ้า โดยเพื่อนที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้ชักชวน ในช่วงนี้ป๊อดเริ่มมีแฟนและนำมาอยู่ร่วมกันในครอบครัว จนถึงปัจจุบัน โดยภรรยาเข้ามาโดยตลอดว่าป๊อดเสพยาเฮโรอีน และได้บอกให้เลิกแต่ป๊อดก็ยังคงเสพยาอยู่ตลอด ทั้งคู่มีปัญหาทะเลาะกันบางครั้งเรื่องที่ป๊อดเสพยาเสพติด มาระยะหลังป๊อดเสพยาแต่ยาบ้าและกัญชาใน เพราะเฮโรอีนมีราคาแพงหาซื้อยาก แต่ทั้งคู่ยังคงอยู่ร่วมกันมาตลอด จนถึงปัจจุบันมีบุตร 1 คนอายุ 7 ขวบ ส่วนใหญ่ภรรยาจะเป็นผู้ดูแลอบรมสั่งสอนบุตร เพราะป๊อดหมกมุ่นอยู่กับสารเสพติดโดยเริ่มขายยาบ้าและเป็นผู้ค้ารายใหญ่วางด้วยจึงไม่ค่อยได้ดูแลบุตร ซึ่งบุตรก็ทราบว่าบิดาเสพยาเสพติดจึงไม่ค่อยได้มีปฏิสัมพันธ์กัน ต่อมาป๊อดได้ถูกจับจำคุกแต่ตำรวจค้นหาสารเสพติดได้ในจำนวนน้อยจึงได้ส่งดำเนินทางกฎหมายศาลตัดสินเป็นผู้เสพยาจึงส่งเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ มารดาของป๊อด อายุ 62 ปี มีธุรกิจบ้านเช่าหลายหลัง สถานภาพหม้ายเนื่องจากสามีเสียชีวิตและมีได้มีสามีใหม่ มารดาเป็นผู้อบรมเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูลเพียงลำพังมาตลอด ช่วงวัยเด็กในครอบครัวมีสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวหลายคน ซึ่งมารดาเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวทั้งหมด สมาชิกในครอบครัวประกอบด้วย ลุง ป้าสะใภ้ น้า ๆ มารดาและผู้ให้ข้อมูล ต่อมาลุงและป้าสะใภ้ถูกจับดำเนินคดีค้าสารเสพติด มีโทษจำคุก ส่วนน้าเป็นผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้าน มักก่อเหตุทะเลาะวิวาท จึงหนีจากบ้านไปอยู่ที่อื่น ในครอบครัวจึงมีเพียงผู้ให้ข้อมูลและมารดา ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่เป็นอย่างดีโดยมีต้องมีการะหน้าที่รับผิดชอบภายในครอบครัว หากต้องการสิ่งใด มารดาจะตอบสนองทุกครั้ง บรรยายภายในครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะกัน มารดาไม่เคยลงโทษ ว่ากล่าว หรือใช้คำพูดที่รุนแรง หากแต่จะใช้วิธีการบอกกล่าวในการอบรมสั่งสอนเท่านั้น การดำเนินชีวิต

ในแต่ละวันผู้ให้ข้อมูลใช้เวลาส่วนใหญ่ที่นอกเหนือจากการเรียนแล้วอยู่กับเพื่อน เพราะมารดา มักยุ่งกับการสร้างรายได้ให้มากขึ้น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวแต่ก็มีเคยละเลยในการดูแล เรื่องความเป็นอยู่ของผู้ให้ข้อมูล

แจ๊ค อายุ 34 ปี มีพี่น้อง 3 คน เป็นบุตรคนกลาง จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 บิดา มารดาประกอบอาชีพทำนาทุ่งและค้าส่งกุ้ง แจ๊คถูกเลี้ยงดูจากญาติเพราะบิดามารดาต้องทำงาน ไม่มีเวลาเลี้ยงดูด้วยตนเองตั้งแต่เด็ก ๆ แจ๊คเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรกอายุ 12 ปี และดื่มสุราในเวลาต่อมา กับเพื่อนแถวบ้าน อายุ 16 ปี เริ่มสูบบุหรี่จนแต่จนรู้สึกไม่ชอบจึงหยุดใช้ เล่นแต่การพนันอย่างเดียว ซึ่งในแต่ละครั้งเล่นเสียครั้งละหลายหมื่นบาท ช่วงอายุ 27 ปี แจ๊คเสพยาบ้าโดยญาติของแจ๊คเป็นผู้กระซนจะขอให้ลองเสพ จากครั้งนั้นแจ๊คก็เสพมาตลอด จนถึงอายุ 33 ปี แจ๊คมีภรรยาช่วงอายุ 28 ปี โดยที่ภรรยาไม่เคยรู้ว่าแจ๊ค ดิทยาบ้าเพราะแจ๊คจะเสพยาบ้าเมื่อภรรยาออกไปทำงาน หรือไม่ก็ออกไปเสพที่กระท่อมริมบ่อทุ่ง ทั้งคู่อยู่ร่วมกันมาจนมีบุตรด้วยกัน 1 คน เพศหญิง อายุ 4 ขวบ แจ๊คและภรรยาไม่เคยมีปัญหาทะเลาะกันเลย แต่มาระยะหลังภรรยาเริ่มสังเกตเห็นพฤติกรรม อารมณ์ ที่เปลี่ยนไปของแจ๊ค ภายหลังจึงทราบว่าแจ๊คดิทยาบ้า ภรรยากับบิดามารดาได้ร่วมกันพา แจ๊คเข้ามารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หลังออกจากสถานบำบัด แจ๊คก็ กลับไปใช้พื้นที่เพราะที่บ้านยังมียาบ้าเหลืออยู่ แล้วก็เริ่มกลับไปเสพยาบ้าซ้ำอีกครั้งมาเรื่อย ๆ โดยไม่เสพต่อเนื่อง นาน ๆ ครั้งจึงเสพ บางครั้งก็ไม่ได้เสพเกือบเดือน เป็นอยู่แบบนี้เกือบ 1 ปี เพราะกลัวว่าครอบครัวจะทราบว่าเสพยาบ้าซ้ำ จนเมื่อครอบครัวทราบว่ากลับไปเสพยาบ้าซ้ำจึงต้อง ขอร้องให้กลับเข้ามารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลประกอบ คือ มารดาของแจ๊ค อายุ 58 ปี ประกอบอาชีพทำนาทุ่งและค้าส่งกุ้ง สถานภาพสมรส ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะกันรุนแรงระหว่างบิดามารดา เวลาไปไหนมาไหนจะไป ด้วยกันเสมอ เพราะต้องออกไปต่างจังหวัดเพื่อติดต่อซื้อกุ้ง หลาย ๆ วันกลับบ้านครั้ง ตั้งแต่ผู้ให้ ข้อมูลเด็ก ๆ เป็นเหตุให้ไม่มีเวลาเลี้ยงดูผู้ให้ข้อมูล จึงจ้างญาติมาดูแลแทน ซึ่งลูกทั้ง 3 คน บิดา มารดาก็ไม่ได้เลี้ยงดูเองเช่นกัน แต่จะจ้างให้ญาติเป็นผู้เลี้ยงดูแทนทั้งหมด ด้วยเหตุนี้บรรยากาศใน ครอบครัวเป็นไปอย่างห่างเหิน สมาชิกในครอบครัวไม่ได้พูดคุยกันระหว่างบิดามารดา และ ระหว่างพี่น้อง เพราะแยกกันอยู่คนละบ้าน ซึ่งก็ยังอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ตั้งแต่เด็กจนโตก็ไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านญาติกับบ้านของบิดามารดา ซึ่งบางครั้งก็อยู่เพียงลำพัง ด้วยอาชีพของบิดามารดามี รายได้ที่มาก หากลูก ๆ ต้องการอะไร บิดามารดาไม่เคยปฏิเสธ แต่ไม่มีเวลาได้อบรมเลี้ยงดูผู้ให้ ข้อมูล ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลได้รับแต่สิ่งของและเงิน ในแต่ละวันหลังเลิกเรียนผู้ให้ข้อมูลจะอยู่กับ กลุ่มเพื่อนแถวบ้าน ตั้งแต่เข้าเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไม่ได้เรียนต่อ เพราะเห็นแบบอย่าง

จากบุคคลส่วนใหญ่ที่อยู่ในชุมชนประกอบอาชีพประมง ไม่จำเป็นต้องเรียนให้สูง ประกอบกับ
บิดามารดาก็ไม่ได้คัดค้านหรือว่ากล่าวตู่อย่างใด

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ตารางที่ 2 ภูมิหลังการติดตัวของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	การประกอบอาชีพของครอบครัว	สถานภาพครอบครัว	สิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย	เหตุและปัจจัยนำสู่การเสพติด	การเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพครั้งแรก
1. กัทร	บิดารับเหมมาทำเฟอร์นิเจอร์	มารดาเสียชีวิต บิดามีภรรยาใหม่	อยู่ลำพังกับน้องสาวในชุมชนเมือง มีสถานที่ว่างริมแม่น้ำแห่งเดียวอยู่คนเดียวต่าง ๆ บิดาทำงานไม่ค่อยกลับบ้าน	เหงา โดดเดี่ยว เพื่อนชวนให้ลองเสพติด ยา และยาบ้า ควบคุมความต้องการไม่ได้	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
2. แดง	มารดาค้าขาย	บิดามารดาหย่าร้าง	อยู่กับน้องชายมีญาติมาดูแล บ้าง ในชุมชนเมือง มีสถานที่ว่างริมแม่น้ำมีบ้านการพนัน ทั้งในบ้าน และนอกบ้าน อยู่ใกล้กับแหล่งชุมชนแออัด	น้อยใจ บิดามารดาแยกทางกัน สามชนวนให้ลองเสพติด ยาบ้า ใจไม่เข้มแข็ง	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
3. ชู	มารดาจับจ้างทั่วไป	บิดามารดาหย่าร้าง	อยู่กับยาย พี่สาว ในชุมชนแออัด ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง	น้อยใจ มารดาไม่สนใจ และทะเลาะกับสามชนวนจึงใช้ความประชด	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	การประกอบอาชีพของครอบครัว	สถานภาพครอบครัว	สิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย	เหตุและปัจจัยนำสู่การเสพยาเสพติดซ้ำ	การเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพครั้งแรก
4. กวาง	ป้าข้าราชการบำนาญ	บิดามาดายร้าง	อยู่กับป้าและยาย ในชุมชนนอกเมือง มีบ้านการพนันในบ้าน และนอกบ้านมีสถานที่เรียงยี่รายเกมส์ใกล้แหล่งขาย และเสพยาเสพติด	กอดันกับการเลี้ยงดูที่เคร่งครัดมาก เพื่อนชวนให้ลองเสพยาบ้า	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
5. ป๊อด	มาดามประกอบธุรกิจส่วนตัว	บิดาเสียชีวิต มารดาเลี้ยงดูโดยลำพัง	อยู่กับมารดา บ้านจัดสรรใกล้แหล่งชุมชนแออัด	ชอบทำในสิ่งที่ทำขายเพื่อคั่นหลังมาเดิมเต็มให้ตนเอง เพื่อนชวนให้ลองเสพยา และเฮโรइन	มารดาบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
6. แจ็ค	บิดามารดาทำนากุ้ง	บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	อยู่กับญาติ ในชุมชนนอกเมืองมีบ้านการพนันและสารเสพติดอยู่ทั่วไป	น้อยใจบิดามารดาไม่มีเวลามาดูแล ยุติชวนให้เสพยา	มารดาบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ตารางที่ 3 การหวนกลับไปติดตามเสด็จครั้งที่ 1

ผู้ให้ข้อมูล	ระยะเวลาการหยุดเสด็จ	เหตุและปัจจัยการหวนกลับไปเสด็จเสด็จ	การเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
1. ภรรยา	3 เดือน	อยู่บ้านเพียงลำพัง บิดทำงานไม่ค่อยกลับบ้าน ไม่มีกิจกรรมทำต่อเนื่อง เบื่อจึงกลับไปคบเพื่อนที่เคยเสด็จ เสด็จติดด้วยกัน	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
2. แดง	1 เดือน	สามียังคง ขาดและเสด็จเสด็จอยู่ พบเห็นทุกวัน จึงเสด็จเสด็จ	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
3. ญา	3 เดือน	ขายสารเสด็จ พบเห็นทุกวันจึงเสด็จเสด็จ	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	ระยะเวลาการหยุดสารเสพติด	เหตุและปัจจัยการหวนกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำ	การเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
4. กวาง	-	ไม่ต้องการเลิกเสพ จึงเสพทันทีที่มีสารเสพติดติดตัวบ่อยครั้ง มีเงินซื้อเสพยาทุกครั้ง	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
5. ป๊อด	3 - 4 เดือน	เพื่อนชวนให้ลองเสพ	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด
6. แจ็ค	-	อยู่บ้านเพียงลำพัง ยังคงมีสารเสพติดเหลือตกค้างอยู่ที่บ้าน เมื่อพบเห็นจึงเสพทันที ขาดการควบคุมตนเอง	ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

การให้ความหมายของการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำของผู้ให้ข้อมูล

การหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ หมายถึง การเสพยาเสพติดอีกครั้ง หลังจากได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดในครั้งแรกแล้ว โดยมีปัจจัยที่นำไปสู่การติดสารเสพติดซ้ำ คือ พบเจอเพื่อนที่ติดสารเสพติด มีเงิน อยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม อารมณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกขาดการควบคุมตนเอง ความเคยชินกับการใช้สารเสพติด และความคิดว่าการเสพยาอีกครั้งคงไม่ติด ดังตัวอย่างคำพูดดังต่อไปนี้

ภัทร: “ การกลับไปติดซ้ำ ก็คือ การที่เรากลับไปเจอสภาพแวดล้อมเดิม ๆ กลับไปเจอสภาพเพื่อนเดิม ๆ เพื่อนกลุ่มเดิม โดยที่ตัวเพื่อนของเราตอนนี้เนี่ยเป็นเพื่อนที่ใช้ยาอยู่ แล้วก็ยังติดยาเสพติดอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีความคิด แล้วก็คิดว่าฉันต้องสนุกไปวัน ๆ ความคิดเหล่านั้นก็ชักจูงทำให้ตัวหนูเองกลับไปใช้ยาอีก และก็มีความคิดที่ว่าเธอไม่เป็นไรหรอก ฉันไม่ติดยังงั้น เล่น ฉันตื่นมาก็หาย แต่ว่า สิ่งเหล่านั้นที่ผ่านมามีเหมือนกับว่าไม่ใช่ มันเหมือนกับว่าที่คุณบอกฉันไม่ติด ที่คุณบอกฉันไม่เสพยาอะไรแล้ว มันเหมือนกับว่าบางทีบางสิ่งบางอย่างมันได้แต่พูด แต่การกระทำมันไม่ใช่ มันทำไม่ได้”

แดง: “ติดซ้ำ เหมอพี่ เป็นที่อารมณ์ตนเอง โมโห โกรธ ทะเลาะกัน แล้วอีกอย่างคือเรื่องเงิน อย่างหนูเป็นหนี้เยอะ ต้องหาเงินจากการขายยา จับยาทุกวัน แฟนก็ยังใช้ หนูก็เลยต้องใช้ของหนู หนูคิดว่าตรงนี้เป็นารติดซ้ำพี่”

ญา: “กลับไปติดซ้ำ คือก็หนูหงุดหงิด ทะเลาะกันประชิดแล้วเจอเพื่อนที่ใช้ยาคู่กัน เนี่ยถ้าหนูเกิดอย่างทีบอกไป หนูก็จะคิดถึงยา หนูก็จะไปหาใช้ ใช้ยาซ้ำอยากใช้ก็ใช้เลยก็เป็นแบบนี้”

กวาร: “กลับไปติดซ้ำ เป็นการ ก็ใช้ยาเสพติดอีกครั้ง ก็มีตั้งคั้วผมก็ซื้อใช้ทุกครั้ง อ้อ แล้วก็คิดถึงมันก่อน มีตั้งคั้วไปซื้อใช้ ส่วนมากถ้าผมคิดถึงต้องไปซื้อตลอดเพราะผมมีตั้งคั้วซื้อ”

ป๊อต: “หมายถึง ผมคิดกับตนเองว่า หนูเลิกมาได้ตั้งนานไม่ติดหรอก คิดว่ามันไม่เป็นไรหรอกแล้วมันเมา มันฝังลึกในสมอง กลิ่นตอนนี้ผมจำได้ว่า เฮ ยาบ้ากลิ่นอย่างไร อยู่เฉย ๆ ก็คิดอย่างที่ผมบอกพี่ แล้ว ก็ไอ้ความรู้สึกอยากมันขึ้นมา ผมก็ใช้พี่ ก็ยาวเลยที่นี้ เออตอนผมออกจากบำบัดครั้งแรก ผมขับรดผ่านที่ที่ผมเคยซื้อยา ครั้งแรกไม่เป็นไร พอครั้งต่อ ๆ มาเท่านั้นต้องจอร์ลงไปซื้อ

เจ็ค: “ เราเคยเล่นมาก่อน แล้วกลับไปเล่น อยากชิมอีก แต่ก็คงไม่ติดหรอก แต่ถ้าลองนะ ก็ยาว ถ้าไม่เห็นก็ดี ถ้าเห็นก็เสพ ตัวนี้ก็ติดยาวเลย

กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

1. ช่วงก่อนใช้สารเสพติด

กระบวนการทางสังคมช่วงก่อนใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวบางครั้งในวัยแรกมีความอบอุ่นดีแต่ระยะหลังเป็นไปอย่างห่างเหิน ขาดการเล็งดูเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ขาดการสื่อสารพูดคุย เพราะบิดามารดาต้องทำงานนอกบ้านจึงไม่มีเวลาเล็งดูปลอบโยนให้ญาติเป็นผู้ดูแลแทน บางครอบครัวบิดามารดาหย่าร้างต่างฝ่ายต่างไปมีครอบครัวใหม่ และบางครอบครัวบิดาหรือมารดาเสียชีวิตอีกฝ่ายต้องเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพัง วิธีการเลี้ยงดูจะแตกต่างกันตามลักษณะของครอบครัวเช่น บางครอบครัวเคร่งครัด บางครอบครัวปล่อยปละละเลย แต่สิ่งที่คล้ายคลึงคือ ผู้ให้ข้อมูลได้รับการเลี้ยงดูอย่างตามใจหากต้องการสิ่งใด หรือจะทำอะไรมักจะได้รับการตอบสนองจากบิดามารดา หรือผู้ดูแลทุกครั้ง โดยบิดามารดา หรือผู้ดูแลเป็นผู้ทำให้ทุกอย่าง ขาดการมอบหมายหน้าที่ ขาดการวางระเบียบกฎเกณฑ์ ดังตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลประกอบดังนี้

ภักดิ์: “ทางบ้านครอบครัวก็อบอุ่นดีนะคะ พอประมาณอายุ 15 - 16 แม่เสีย ตอนนั้นพ่อไม่มีเวลา เข้าไปทำงานตี 4 - 5 กว่าจะกลับ 3 - 4 ทุ่ม กลับมาหนูก็นอนอยู่กับน้อง ตอนนั้นแม่เสีย น้องอยู่ ป.4 ก็เหมือนกับเราต้องดูแลน้อง พ่อกลับมาเราก็เตรียมอะไรให้เสร็จ พ่อให้ดั่งค์ไว้ซื้อกับข้าวกินกับน้อง อยากได้อะไร อยากกินอะไรก็บอก เขาก็มีเงินให้ตลอด แต่แค่เวลาสักนิด เสาร์ อาทิตย์ เขายังไม่อยู่เลย เขาไปอยู่กับแฟนใหม่เขา”

บิดาของภักดิ์: “ผมต้องทำงานเพราะงานมันไม่ใช่งานประจำ ถ้าใครเขาเหมามาผมก็ต้องรีบทำให้เสร็จ ก็เลยไม่ค่อยได้อยู่กับเขา แต่ผมก็โทรหาเขา คุยกับเขานะ ผมดูแลเขาคนเดียว เพราะแม่เขาเสียเป็นมะเร็ง”

แดง: “พ่อกับแม่ไม่ค่อยว่าง ไปขายของที่บ้านยาย เปิดร้านอาหารเล็ก ๆ เสาร์ อาทิตย์หนึ่งจะเจอแม่บ้าง ไม่เจอบ้าง ตื่นเช้ามาก็ไม่เจอแล้ว เวลาไปเรียนแม่จะวางเงินไว้ให้ หนูอยู่กับย่าและอา ๆ บ้าง เขาจะผลัดกันมาดูแลเพราะบ้านคนละหลัง แต่ก็อยู่ใกล้กัน”

มารดาของแดง: “ฉันกับพ่อเขาก็ต้องไปช่วยกันขายของละคุณ ทำคนเดียวไม่ไหว ออกกันแต่ตี 3-4 ซี่งของเตรียมของกว่าจะได้กลับก็ตึก เหนื่อยคุณ แต่ก็ต้องทำหาเลี้ยงครอบครัว ค่อนข้างถูก ๆ ให้อา ๆ เขาช่วยดูได้ พอถึงเวลาอาเขาก็จะหาข้าวให้กิน ไปส่งโรงเรียน เขาก็ไม่ต้องทำอะไร อาดูแลหมด รีดผ้าซักผ้า ก็ทำทุกอย่างแหละ”

ญา: “พ่อแม่เลิกกันตอนประมาณ 7 - 8 ขวบ เคยเห็นเขาทะเลาะกันแล้วตีกันบ่อย ๆ หนูอยู่กับแม่และพี่ ๆ ยายอยู่ด้วย แต่แม่ไม่ค่อยกลับบ้าน แม่มีคนใหม่ หนูอยู่กับยายกับพี่ ยายขายกาแฟเลี้ยงหนู บางวันก็ไม่มีอะไรกินเพราะไม่มีเงิน”

พี่สาวของญา: “ที่บ้านถ้าวุ่นกันจริง ๆ ก็มีหนู มีน้องชาย ญาและยาย แต่บางครั้งก็มีญาติมาอยู่ร่วมกันเป็น สิบ ๆ คน กันนอนรวม ๆ กัน ก็เป็นช่วง ๆ ที่ ตั้งแต่โตมาพ่อแม่ไม่เคยมาหา พวกเราสนิทกับแม่มากกว่า ส่วนญาเขาเป็นหลานรักของยาย ยายจะเอาใจ จะกินจะนอน ถึงเขาจะไปมีคนอื่นก็เรื่องของเขา”

กวาง: “ผมรู้แต่ที่ผมไม่ได้อยู่กับพ่อกับแม่ พ่อแม่ผมเขาเลิกกัน ผมอยู่กับคนที่มาเยี่ยมเนี่ยแหละครับ อยู่กับป้ากับยายมาตั้งแต่ 3 เดือน แม่ผมทำงานอยู่ที่กบินทร์บุรี ก็ไม่ค่อยได้กลับไปหาผมหรอก จะส่งแต่เงิน คือผมก็เหมือนมัน ไม่ได้ขาดอยู่แล้ว เพราะป้าเขาทำให้ทุกอย่างอยู่แล้ว”

ป้าของกวาง: “ฉันเลี้ยงเขามาตั้งแต่ 3 เดือน ก็พ่อแม่เขาเลิกกัน ฉันก็เอามาอยู่ด้วยกับฉัน แม่เขาก็มาหาค่ะ แต่อยู่ไกลคุณ ฉันก็เลี้ยงมาจนมัน โตนะ เขาสบายอยู่เฉย ๆ เรียนอย่างเดียวทุกอย่าง ฉันดูแลหมด ตอนเด็ก ๆ ดีเชียว สั่งสอนอะไรเชื่อหมด ให้ทำอะไรทำหมด”

ป๊อด: “พ่อแม่เสียตอนผมอายุ 7 ขวบ แม่เลี้ยงผมคนเดียว แม่ผมไม่มีใคร ผมรู้ว่าขาดพ่อจริง ๆ ตอน ม.1 ผมรู้สึกดีเวลาไปบ้านเพื่อน เพราะเราไม่เคยได้เรียกพ่อ แบบไปบ้านเพื่อน พ่อหวัคดีครับ เอ๊ยรู้สึกดีว่า มันไม่เคยพูดคำว่าพ่อมานาน นานจริง ๆ แม่หาซื้อมันไม่ได้ถึงมันไม่ใช่พ่อจริง ๆ ก็รู้สึกดี มันเหมือนเติมเต็มสิ่งที่หายไป”

มารดาของป๊อด: “แม่เลี้ยงเขามาอย่างดี อยากได้อะไรให้ทุกอย่าง เขาไม่ต้องทำอะไร แม่ทำให้เขาทุกอย่าง รักลูกมาก แม่ไม่แต่งงานใหม่กลัวเขามีปัญหากับพ่อใหม่ แม่เลี้ยงเขาคนเดียวตลอด รักเขา รักเขามาก แต่เขาก็มาเป็นแบบนี้ มันเสียใจนะคุณ กับเขาหมดไปเยอะ”

แจ๊ค: “พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลารับ คือแบบว่าเขาจะให้ดังก็อย่างเดียว แต่แบบว่าไม่ผูกพัน นานๆจะมีแบบกินข้าวเป็นปกติไม่มีไปเที่ยวอะไรอย่างเนี่ย พ่อที่ห่วยทำงานมากกว่า ห่วยค้าขาย พุงง่าย ๆ คือ พี่น้อง 3 คนนี้เลี้ยงก็ไม่เคยเลี้ยงเลย จ้างอาเลี้ยงหมด พ่อแม่เขามัวแต่ทำงาน ไม่ค่อยมา มีแต่ให้ตั้งค์”

มารดาของแจ๊ค: “บ้านฉันทำนาทั้งคู่คุณ มันต้องดูแลเวลาเดียวทั้งคู่ก็ตาย ทำนาทั้งคู่อย่างเดียวไม่พอกินคุณ มันได้เหลือไม่มากหรอก ฉันก็ต้องออกไปตระเวนประมูลซื้อกุ้งที่อื่น ๆ เอาไปขายส่งอีกที ค่อยเห็นหน้าเห็นหลังหน่อย ก็ไม่ค่อยได้อยู่บ้านนาน ๆ หรือ ทำงานลูก 3 คนคุณ”

กระบวนการทางสังคมก่อนใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสนิทสนมคุ้นเคย และไว้วางใจเพื่อนมาก เพราะมีช่วงเวลาอยู่ร่วมกันมากกว่าอยู่กับครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มแรกคบกับเพื่อนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชนซึ่งไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง กลุ่มที่สองคบกับเพื่อนในโรงเรียนเป็นเพื่อนที่ไม่สนใจเรียนหนังสือ ไม่เข้า

เรียน โดยทั้งสอง กลุ่มมีผู้ที่เสพสารเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา กัญชา ร่วมอยู่ด้วย กิจกรรมที่กระทำร่วมกัน คือ การหากิจกรรมแปลกใหม่ ทำหาย ทำร่วมกันซึ่งสมาชิกในกลุ่มยินดีที่กระทำร่วมกัน โดยไม่มีผู้ใดปฏิเสธดังตัวอย่างคำพูดดังต่อไปนี้

ภัทร: “หนูอยู่กับพ่อ แม่ นื่องมาตลอด ถ้าจะออกไปเที่ยวกับเพื่อนข้างบ้านแม่ก็จะไปด้วย หนูชอบนะพี่ที่แม่ไปด้วย แม่เพื่อนก็ไปด้วยเหมือนกัน ก็จะเป็นอย่างนี้จนอายุ 15-16 ปีที่แม่เสีย พ่อทำงานไม่ค่อยมีเวลาคุยกันสักเท่าไร หนูก็เลยติดเพื่อน เป็นเพื่อนกลุ่มผู้ชายที่โรงเรียน เพราะไม่เรื่องมาก ง่าย ๆ ดี ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้เข้าเรียนหรือที่ จะนั่งกันตามมุดตึก ก็คุยกันไปเรื่อย ๆ ว่าใครทำอะไรกันมาบ้าง บางครั้งก็แอบเล่นไฟ แล้วแต่ว่าใครคิดอะไร ได้ก็เล่นตาม ๆ กัน”

แดง: “ส่วนใหญ่หนูจะอยู่กับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ หนูโคตรเรียนบ่อย ก็จะมาอยู่กับเพื่อน ๆ แถวบ้าน บางทีก็ชวนกันไปจีรตมอเตอร์ไซด์ไปเที่ยวเรื่อย ๆ ไม่เบื่อสนุกดี”

ญา: “เพื่อนสนิทหนูไม่มีมาตั้งแต่เด็กก็มีคนนึง หนูก็ไปเล่นหนังยางกับเขา หนูไม่ค่อยมีเพื่อน ชอบอยู่คนเดียว ก็จะมีคนนี้แหละ ไปมาหาสู่กันบ่อย ๆ เวลาหนูทะเลาะกับแม่กับพี่หนูก็จะมาเล่าให้เขาฟังตลอด เรื่อง โน้น เรื่องนี้อยู่คุยกันทั้งวัน เขาอยู่บ้านเฉยไม่ได้ไปเรียนเขาไม่มีตั้งค์เรียน”

กวาง: “ตอนเด็กประถมผมเป็นเด็กเรียนอยู่ใน โอวาทของป้ากับยายมาก ๆ แต่ผมไม่ชอบมันอี๊ดอัด มันแย่งกันพี่ ผมก็คบกับเพื่อน ๆ จะอยู่แถวบ้านแหละ ก็จะเล่นเกมสัปดาห์ทั้งวัน พอ ม.1-ม.2 ตอนนั้นเกเรียนแล้วนะ เริ่มรู้จักเพื่อนเยอะขึ้น อย่างผมโดนรุมข่มขืน 10 ต่อ 1 มันเป็นเพื่อนเรียนห้องเดียวกับผมด้วย นับแต่นั้นมาผมก็ปณิธานเลยว่า จะเก คือผมเกเมื่อไหร่ก็จะไม่มีใครยุ่งกับผม ใจครับ ขนาดคราวนั้นเพื่อนผมคนหนึ่งนะครับ รอลงอาญา 2 ปี มันไปปาดคอคนที่กระที่บผมนะ เพื่อนรักผมเลย”

ป๊อด: “ผมอยู่กับเพื่อนมากกว่าแม่ อยู่ทั้งวัน เข้าบ่าย ก็เลิกเรียนผมก็อยู่บ้านเพื่อน ไปเล่นเกมที่บ้านเพื่อน ม.3 แม่ก็รู้ว่าผมสูบบุหรี่ อยากรู้ พอรู้แล้วก็ดี ใจมาเรื่อย ๆ ผมเป็นคนอยากให้เพื่อนยอมรับในกลุ่มที่ไม่ดีนะพี่ เพราะผมเป็นคนเรียบร้อย แต่ผมอยู่กับคนเกเรมาก บางทีคนเรียบร้อยจึงถูกกลืนหายไป”

แจ๊ค: “ตั้งแต่ผมเป็นเด็กผมจะอยู่กับคนที่เลืงผม ผมอยู่กับคนอื่นมากกว่าพ่อแม่ แล้วพอเข้าโรงเรียนก็มาสนิทกับเพื่อน ๆ ตอน ป.5 - ป.6 ผมมานอนที่บ้านเพื่อนเลย มาอยู่กับเขากินนอนเล่นด้วยกันตลอด พ่อแม่เขาก็รักผมนะ”

กระบวนการทางสังคมก่อนใช้สารเสพติด ความสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน

พบว่าผู้ที่ให้ข้อมูลพักอาศัย แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ชุมชนในเมือง และชุมชนนอกเมือง ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยมีประชากรอาศัยร่วมกันในชุมชนหลายร้อยหลังคาเรือน ในชุมชน หรือพื้นที่ใกล้เคียง มีร้านเกมส์ คาราโอเกะ ร้านขายสุรา บ่อนการพนัน บางครั้งเล่นการพนันภายในบ้าน และแหล่งขายและเสพยาเสพติดซึ่งบุคคลในครอบครัวก็ สูบบุหรี่ ดื่มสุรา บางครอบครัวเสพกัญชา ร่วมด้วย และลักษณะที่ต่างกัน ของชุมชนเมืองประกอบด้วยตึกสูง หลายตึก พื้นที่คับแคบ ลักษณะบ้าน 2 ชั้นเป็นปูน ครึ่งตึกครึ่งไม้ และ บ้านที่ประกอบจากเศษไม้ โดยอยู่ตามบริเวณใต้ทางด่วน ขาดแหล่งที่อยู่ที่มั่นคง ชุมชนนอกเมืองจะมีพื้นที่บริเวณบ้านกว้าง ไม่มีตึกสูง ลักษณะบ้าน 2 ชั้นใหญ่ปลูกเต็มพื้นที่ เป็นบ้านปูน บ้านไม้ได้สูง ปลูกเต็มพื้นที่บ้าน และกระจายกันห่าง ๆ มีพื้นที่ทำเกษตรกรบริเวณบ้าน ดังตัวอย่างคำพูดดังต่อไปนี้

ภัทร: “บ้านหนูอยู่ในย่านชุมชนที่มีพาหนะมีเยอะ คนอยู่กันเยอะแต่ต่างคนต่างอยู่ มีร้านเหล้า ร้านสนุก ตอนที่ยังไม่เล่นยา ก็ไม่เห็นมียา แต่พอเล่นแล้ว โหที่ปากซอยก็มี แด่หนูไปเอายากับเพื่อน นั้รตเมล์ไป ป้ายสองป้ายก็ได้ยาแล้ว”

แดง: “แถวบ้านการพนันเยอะ แม่เล่น ยาก็เล่น ก็ตั้งแต่หนูเกิดที่บ้านก็เล่นกันบ่อยตอน หนูเล็ก ๆ หนูนอนอยู่แล้วตำรวจเข้ามาจับ พวกเขาวิ่งเหยียบหนูเลย พ่อไม่ค่อยเล่น กินแต่เหล้า ใครแถวบ้านเขาก็เล่นกัน ก็ธรรมดาที่ สนุก ๆ”

ญา: “บ้านที่อยู่ไม่ได้เป็นของตัวเอง ย้ายบ้าน 3 - 4 ครั้ง แล้วแต่เขาจะไล่หรือ ก็อยู่ตามใต้ทางด่วนบ้าง พื้นที่ว่าง ๆ บ้าง ยายเป็นคนสร้างบ้านให้ ก็หาไม้มาตี ๆ อยู่ได้นะที่ อยู่กันหลายคน ด้วย หนูไม่ค่อยได้ออกไปยุ่งกับคนแถว ๆ บ้านเท่าไร อยู่กับพี่ ๆ ในบ้าน พี่ชายหนูมันสูบกัญชา ด้วย มันบอกมันเครียด สูบแล้วดี ก็คงดีนะที่เพราะเห็นวัยรุ่นมันก็สูบกัน”

กวาง: “ผมโตมากับสภาพแวดล้อมในวงพนันเลยที่ แต่ผมไม่เล่นนะ ผมเห็นมันจนเบื่อแล้วโตมากับวงไพ่ วงไฮโล ทุกอย่างในบ้านผมมีหมด ยายเล่นไปสูบบุหรี่ไปมันเลย ป้าก็เล่น เล่นกันทั้งวัน”

ป๊อด: “บ้านผมอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรนี้ จะมีส้วมก็ห่างออกไป 1 - 2 ก.ม. เพื่อนผมอยู่ที่นั่น ผมก็มักจะไปเตะบอล กับขี้จิ้งกรายไปที่นั่น ตอนนั้นผมก็เห็นเขาเล่นไพ่ ไฮโล กันเป็นวง ๆ ผมเคยไปนั่งดูเขาเล่นก็สนุกดี”

แจ๊ค: “แถวบ้านก็พวกการพนันเยอะครับ เฮโรอีน กัญชาเยอะ เวลาขึ้นจากเรือหาปลา แล้วก็มาเล่นกัน แล้วแต่ใครจะเล่น การพนันมีทุกอย่าง บางคนก็สูบยา เห็นมาตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ ก็เดินเข้าเดินออก ผมก็เล่นพนันตอน 17 - 18 เนี่ยอาผมเนี่ยเล่นด้วย แต่พ่อแม่ผมไม่เล่น ไม่ชอบ ทำก็แอบไปเล่นมันเสพแล้วติด ผมผลาญเงินไปเยอะที่กับการพนัน”

ภาพที่ 3 กระบวนการทางสังคมก่อนใช้สารเสพติด

วิธีการดำเนินชีวิตก่อนใช้สารเสพติด พฤติกรรมอุปนิสัย และความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ให้ความไว้วางใจโดยจะอยู่ด้วยพูดคุยกันทุกเรื่อง และบอกเล่าความรู้สึกต่าง ๆ ให้เพื่อนฟัง มากกว่าบุคคลในครอบครัว ชอบทำในสิ่งที่ทำหาย เบื่อง่ายไม่ชอบทำในสิ่งเดิม ๆ และไม่ต้องคิดมาก มีอิสระต่างจากที่อยู่ในครอบครัวไม่ต้องมีใครมาควบคุมอยากทำอะไรก็ทำในกิจกรรมที่แปลกใหม่ตามแบบพฤติกรรมของเพื่อนที่คบอยู่โดยไม่ปฏิเสธเมื่อได้รับการชักชวนให้กระทำใด ๆ ผู้ให้ข้อมูลจะได้รับ การเลี้ยงดูจากครอบครัวที่คล้ายคลึงกัน คือได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจต้องการอะไรก็จะนำมาตอบสนองตามที่จะทำให้ได้ทุกครั้ง และขาดการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเอง หรือภายในครอบครัวมากนัก ขาดการวางระเบียบกฎเกณฑ์ จึงมี เวลาส่วน

ใหญ่ในแต่ละวันออกไปอยู่กับกลุ่มเพื่อนมากกว่า ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน หรือหากมีความรู้สึกไม่พึงพอใจ หรือขัดแย้งเกิดขึ้นภายในครอบครัว ก็จะออกไปอยู่กับเพื่อนเช่นกัน ดังตัวอย่างคำพูดดังต่อไปนี้

ภัทร: “ตอนแม่อยู่หนูจะคุยทุกเรื่องกับแม่ สนุกกับแม่มากกว่า เพราะว่าแม่เป็นผู้หญิง คุยกันได้ง่ายกว่า แต่พ่อหนูไม่กล้าคุย เพราะเวลาหนูไปถามเรื่องผู้หญิง ๆ พ่อก็ไม่รู้แต่มันเป็นช่วงเวลาที่อบอุ่นหันไปทางซ้ายเจอพ่อ หันไปทางขวาเจอแม่ จะอะไรก็แล้วแต่พ่อกับแม่ทำให้ดีที่สุด หนูอยากได้อะไรพ่อกับแม่ก็หามาให้ หนูก็ช่วยแม่ทำงานบ้านบ้าง ออกไปช่วยขายของบ้าง เบื่อก็เข้ามาบ้านดูทีวีนอนพักผ่อน พอแม่เสียทุกอย่างก็เปลี่ยนไป หนูเป็นคนง่าย สบาย ๆ อยู่แล้ว ใครชวนไปไหน อย่างไรทำอะไรหนูก็ทำ หนูรักสนุก รักเที่ยว รักที่คบเพื่อนมากกว่า โดยไม่คิดว่าใครจะเป็นห่วง ไม่เป็นไร เราไม่คิดไม่มีใครรู้หรอก คิดเข้าข้างตัวเองตลอด คนอื่นเขาก็ทำ เราต้องทำได้”

บิดาของภัทร: “ตอนแม่เขายังอยู่ เขากับน้องสนิทกับแม่เขามากตอนนั้น เขาดีมาก เป็นเด็กหัวอ่อน บอกสอนง่าย ผมทำงานนอกบ้าน เลยไม่ค่อยได้คุยกับเขา พอแม่เขาเสียผมเองก็ต้องทำงาน กว่าจะกลับบ้านก็ดึกดื่น เขามีหน้าที่ดูแลน้องอย่างเดียว เพราะน้องยังเล็ก ผมจะให้เงินเขาไว้ อยากกินอะไร อยากได้อะไรก็ไปซื้อเอา”

แดง: “หนูเป็นคนเข้ากับคนง่าย มีอะไรก็ไม่ค่อยพูดจะเงียบ ๆ ตอนนั้นไม่ได้อ บ้านหนูเขาก็จะตามใจหนูมาก จะเอาอะไรได้หมด วัน ๆ หนูไม่ค่อยได้ทำอะไรละ ส่วนมากเป็นแม่หามาให้กิน งานบ้านก็ทำบ้าง คือบ้านหนูจะมีห้องนอนใครห้องนอนมัน หนูก็จะทำเฉพาะของหนู อ้อจะมีตอนเช้าก็จะไปช่วยแม่ขายของ พอสาย ๆ หนูก็จะกลับ บางทีก็เบื่อทำเหมือนเดิมทุกวัน ตั้งแต่เกิดขายของมาตลอด หนูมักจะออกไปนั่งคุยกับเพื่อน ๆ แถวบ้านหลังกลับมาจากช่วยแม่ ก็ไปไหนไปกัน สนุกดี ไม่เบื่อ”

มารดาของแดง: “ฉันต้องออกไปขายของแต่เช้า พอเขาโตมาก็ให้เขาไปช่วยเปิดร้านจัดของบ้าง ตอนเด็ก ๆ เขาไม่ได้อะไรเลย เป็นคนเฉย ว่านอนสอนง่ายไม่เคยตีเขาเลย ตามใจทุกอย่างอยากได้อะไรก็ได้ ไม่ค่อยให้ทำอะไร ฉันทำให้ทุกอย่างให้เรียนอย่างเดียว เราก็เลี้ยงเขาอย่างดี”

ญา: “ตั้งแต่เด็กมาด้วยความที่แม่ไม่ค่อยรัก ถ้าเลี้ยงรักแต่พี่สาว หนูก็เลยไม่ค่อยคุยกับใคร ถามคำตอบคำ ไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับใคร อารมณ์น้อยใจตั้งแต่เด็ก เป็นคนน้อยใจเก่ง พอโตมาความรู้สึกน้อยใจหรือทะเลาะกับพี่สาว หนูก็จะไปอยู่บ้านเพื่อน ไปอยู่บ้านเขาทั้งวัน มีอะไรก็คุยกัน จริง ๆ ก็ไปเกือบทุกวัน อยู่บ้านมันเบื่อ ไม่รู้จะทำอะไร ก็อยู่เฉย ๆ นั่ง ๆ นอน บ้านหนูจะมียายที่เข้าข้างหนู หนูอยากกินอะไร อยากได้อะไร ยายก็หามาให้เท่าที่ทำได้”

พี่สาวของญา: “เขาเป็นคนไม่ค่อยพูด ก็ไม่ค่อยได้คุยกันเท่าไรหรืออยู่ใครอยู่มัน จะเห็นเขาชอบออกไปอยู่บ้านเพื่อนตลอด ก็เพื่อนคนนี้แหละตอนนี้มันติดคุก มันขายยา”

กวาง: “ผมอยู่กับป้า สบายครับกินอิ่มนอนหลับ เข้าชั้นมาขายสิฟีนอยู่ในแปรงแล้ว ข้าวอยู่ในจาน ตื่นมาลงไปกินอย่างเดียว ไม่ต้องทำอะไร อยู่กับป้าทำทุกอย่าง ชักเสื้อผ้า รีดเสื้อผ้า รีดหมดทุกอย่าง ป้าคิดแทนทำแทนว่าผมต้องทำนั่นทำนี่นะ พี่มันกลายเป็นว่าเหมือนกับผมต้องออกมาค้นตัวเองว่าทนลำบากได้ไหม เผชิญกับปัญหาตรงนี้ได้ไหม ก็เลยลองทำอะไรเสี่ยง ๆ ควบเพื่อน ๆ ผมนิสัยเย่ เอาแต่ใจตัวเองอย่างมาก ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น นี่เรื่องสำคัญเลยครับ จะเอาอะไรก็ต้องเอาให้ได้ อย่างบอกแม่ขอตั้งคัพหนึ่ง ถ้าบอกวันนี้ต้องวันนี้”

ป้าของกวาง: “ฉันมีหลานคนเดียวที่เลี้ยงมาตั้งแต่ 3 เดือน รักมาก ทำให้เขาทุกอย่าง เขาไม่ต้องทำอะไรเลยอยากให้เขาได้รับแต่สิ่งดี ๆ อีกอย่างพ่อแม่เขาเลิกกัน ฉันกลัวเขาจะมีปมด้อย ก็พยายามหาทำให้เขาทุกอย่าง แม่เขาก็เหมือนกันให้ทุกอย่าง ตอนเด็กเขาเรียบร้อย เชื่อฉันทุกอย่าง แต่พอโตมาเขาเกรงมาก ควบเพื่อนไม่ดี บอกอย่างทำอย่าง ทะเลาะกับป้าเกือบทุกวัน”

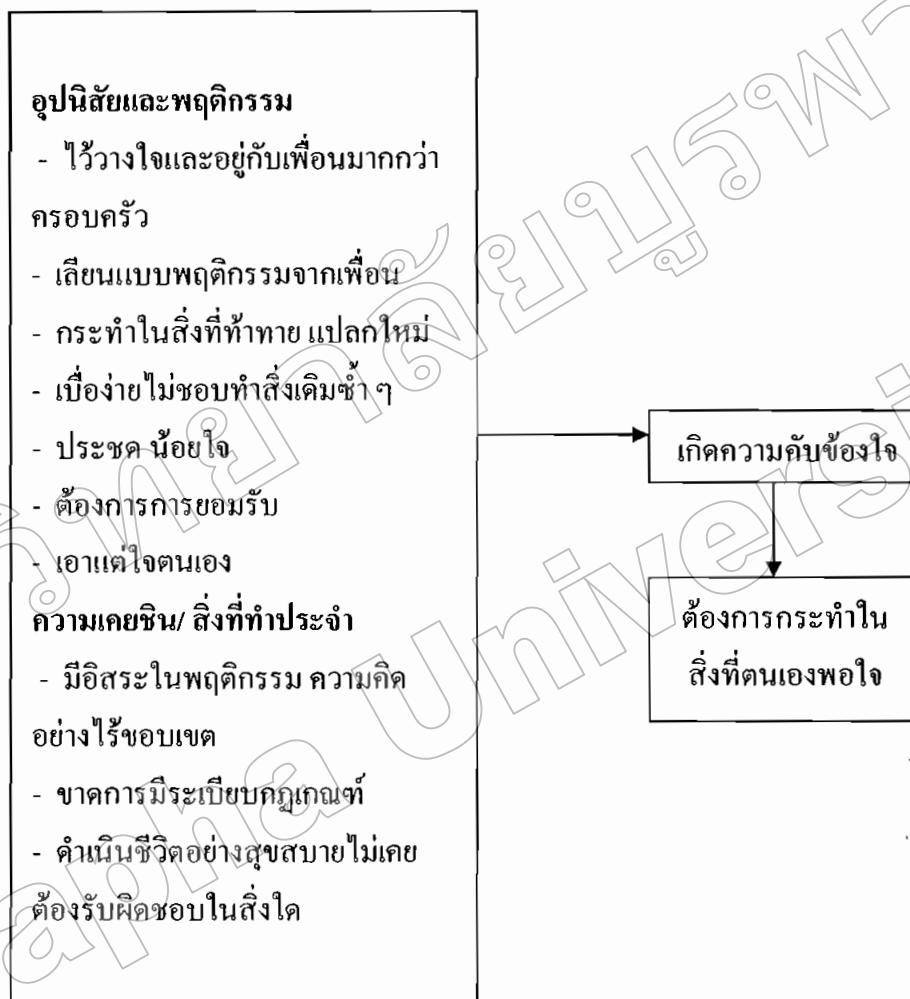
ป๊อด: “ตอนเด็ก ๆ เรียบร้อยนะ อยู่กับแม่ไม่ต้องทำอะไรเลย ผมตื่นเข้ามาอาบน้ำ เสื้อผ้าอยู่บนเตียงแล้วงานบ้านแม่ทำหมด อ้อเคยมีแม่เขาจะฝึกให้ผมรับผิดชอบก็เริ่มจาก กรอกน้ำ แรกผมก็ทำ คือผมเป็นคนขี้เห่อ ถ้ามีอะไรแปลก ๆ ใหม่ ๆ มาผมจะสนใจอยู่พักหนึ่งก็จะเบื่อ นั่นแหละก็กรอกอยู่แป๊บหนึ่งก็เลิก แม่ก็ทำเอง ผมทำอยู่อย่างเดียวคือเรียนพี ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรแล้ว ผมไม่ใช่คนก้าวร้าวนะพี่ พุดคุยแม่ดีมาก คิมาตลอด แม่ผมนะหาให้ผมได้ทุกอย่าง ผมมีของเล่นทุกอย่างที่ โตมาผมอยากได้รถยนต์แม่ผมก็ซื้อให้ แม่ผมเป็นผู้หญิงที่เก่งมากพี่ ถึงแม่ผมจะมีทุกอย่างที่ผมอยากได้ ซึ่งผมเชื่อว่าเด็กอื่น ๆ ผมอาจจะไม่มีเท่านี้ แต่ผมก็ยังอยากลอง อยากรู้อะไรแปลก ๆ เสี่ยง ๆ พี่ไม่รู้จะทำไม”

มารดาของป๊อด: “เลี้ยงเขามาคนเดียวตลอด พอมีแรงกำลังทำให้เขาได้ก็จะทำทุกอย่าง พ่อเขาเสียตั้งแต่เขา 7 ขวบ ไม่อยากให้เขาขาดนะ มีเขาคนเดียว เลี้ยงเหมือนไข่ในหิน”

แจ๊ค: “ชีวิตผมก็เป็นแบบสบาย ๆ พ่อแม่ตามใจ ตอนนั้นผมขยันไม่ขี้เกียจเหมือนตอนนี้ ผมว่าผมเป็นคนขี้ใจน้อยนะ อย่างพ่อแม่ซื้อของให้น้องแล้วผมไม่ได้ผมก็เสียใจ ผมก็เดินออกไปหาเพื่อนอยู่บ้านผมไม่ต้องทำอะไร อาที่ดูแลผมเขาทำให้หมดทุกอย่าง โตมาพ่อให้ช่วยดูแลบ่อกุ้ง ผมก็ไม่ค่อยทำอะไรนะ คือ ผมไม่ทำพ่อก็ให้เงิน ผมมีเงินใช้ตลอด ผมชอบอยู่ลำพังคนเดียว เป็นมาตั้งแต่เด็กแล้ว มันชินตอนนั้นพ่อแม่เขาก็ไม่ได้อยู่กับเราด้วย ผมก็จะออกไปหาเพื่อนแถวบ้าน ก็มักจะพากันไปเรื่อย ๆ เพื่อน บางครั้งก็น้อยใจเห็นพ่อแม่คนอื่นเขาอยู่กับลูก”

มารดาของแจ๊ค: “เขาเป็นคนไม่ค่อยพูด เฉย ๆ เลี้ยงง่าย อาเขาเป็นคนเลี้ยงเขามา เขาจะไปอยู่บ้านอา บางวันก็จะกลับมาบ้านบ้าง ฉันก็ส่งเสียให้เงินเขาไว้ใช้จ่ายตลอด ไม่เคยขาดเงินหมด

ก็มาเอา นี่ขนาดเขาเล่นการพนันหมดไปเท่าไรต่อเท่าไร รถ ทองหยอง เงินในธนาคาร หมด
ก็ถูกละจะตัดก็ไม่ได้”

ภาพที่ 4 วิธีการดำเนินชีวิตก่อนใช้สารเสพติด

ตารางที่ 4 กระบวนการทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิตก่อนใช้สารเสพติด

ความสัมพันธ์	กระบวนการทางสังคม	วิถีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต
ด้านครอบครัว	- ความสัมพันธ์กับบิดาและมารดาเป็นไปอย่างห่างเหิน - ขาดการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ - ขาดการสื่อสารระหว่างบุคคลในครอบครัว มีปัญหาทะเลาะวิวาท - ครอบครัวเลี้ยงดูอย่างเคร่งครัดมากบางครอบครัวปล่อยปละละเลย - ทุกครอบครัวเลี้ยงดูแบบตามใจโดยตอบสนองจึงต้องการให้ได้ทุกอย่าง - ขาดการมอบหมายให้รับผิดชอบหน้าที่ ภายในครอบครัว	อุปนิสัยและพฤติกรรม - ชอบทำในสิ่งที่ทำหาย - ต้องการทำสิ่งใดก็ทำไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา - ต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน - ไม่มีหน้าที่ที่ต้องรับภายในครอบครัว - ให้ความไว้วางใจกับเพื่อนมากกว่าครอบครัว - ต่อต้านคำบอกกล่าวจากบุคคลภายในครอบครัว - น้อยใจ ประชดประชัน - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - มีอิสระด้านพฤติกรรม - ความคิด - ได้รับการตอบสนองความต้องการด้านวัตถุสิ่งของ หรือเงินจากครอบครัว - เมื่อเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในครอบครัวจะออกไปอยู่กับเพื่อน	- ผู้ให้ข้อมูลมิได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจากบิดามารดา จึงเกิดความรู้สึกน้อยใจ - ครอบครัวเลี้ยงดูอย่างตามใจ เพื่อทดแทนช่วงเวลาที่ไม่มีเวลาได้ดูแล ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้มีช่วงเวลาร่วมกับเพื่อนมากกว่าครอบครัว ซึ่งเพื่อนที่คบมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ไม่มีงานทำ เป็นหลักแหล่ง ไม่เรียนหนังสือ หรือถ้าเรียนก็ไม่สนใจเรียนมักนั่งจับกลุ่มในที่ลับตาพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชวนกันทำสิ่งที่ทำหาย แปรกใหม่ ประกอบกับสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีบ่อนการพนัน และใกล้แหล่งจำหน่ายสารเสพติดทำให้มีโอกาสติดสารเสพติดได้ง่าย
ด้านเพื่อน	- มีเวลาอยู่กับเพื่อนมากกว่าครอบครัว - คบเพื่อนที่ไม่เรียนหนังสือ ไม่มีงานทำ มักร่วมตัวกันเป็นกลุ่มในชุมชน - คบเพื่อนที่โรงเรียนแต่ไม่สนใจเรียนจะอยู่ร่วมกันตามสถานที่ลับตา		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความสัมพันธ์	กระบวนการทางสังคม	วิถีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่าง กระบวนการทางสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต
ด้าน สิ่งแวดล้อม และชุมชน	- ในชุมชนมีบ่อนการพนันใกล้แหล่งขาย และเสพสารเสพติด - สิ่งแวดล้อมภายในบ้านบางบ้านเปิดเป็นบ่อนการพนัน บุคคลภายในบ้านดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพกัญชา		

2. ช่วงที่เริ่มติดสารเสพติด

กระบวนการทางสังคมต่อการติดสารเสพติด ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังคง เหมือนช่วงก่อนใช้สารเสพติด คือ ครอบครัวไม่มีเวลาดูแล ความไม่สมบูรณ์ของครอบครัว ขาดการสื่อสารพูดคุย เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว บรรยากาศ เป็นไปอย่างห่างเหิน ครอบครัวเริ่มรับรู้ว่ามีข้อมูลเสพสารเสพติดจากความผิดปกติทาง พฤติกรรม อารมณ์ ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน อาทิเช่น หงุดหงิด โมโหง่าย ก้าวร้าว แยกตัว ดิ้นสาย กลางคืนไม่นอน ครอบครัวจึงหันมาให้ความสนใจดูแล บางครอบครัวใช้วิธีการรุนแรง โดย การคำทอ ทุบตี เพื่อให้หยุดการเสพสารเสพติด แต่ผู้ให้ข้อมูลยังคงเสพต่อ และบางครั้งออกไปพัก อยู่กับเพื่อน บางคนพักอยู่ที่บ้านแต่แยกตัวไม่ค่อยพูดคุยกับใคร ดังตัวอย่างคำพูดดังนี้

ภักธ: “ตอนนั้นครอบครัวอบอุ่น พ่อแม่เสียไปแล้วเราไม่รู้จะหัน ไปคุยกับใคร พ่อก็ ทำงานกลับดึก ไม่ค่อยได้คุยกัน เหมือนกับว่าต้องคิดเองคนเดียว อยู่คนเดียว ก็เพื่อน ๆ ที่โรงเรียน กลุ่มที่หนูคบเขาเล่นยา มีบุหรี่ และกัญชากัน หนูก็เล่นบ้าง แรกพ่อไม่รู้เลย เริ่มมาสงสัยตอนหนู เปลี่ยน ๆ ไป คือหนูไม่ค่อยสนใจน้อง อย่างบ้างครั้งพ่ออยู่บ้านด้วยเขาก็เห็น หนูหงุดหงิด โมโหกับ น้องบ่อย พ่อก็ถามเป็นอะไร หนูเป็นบ่อยๆ”

แดง: “ครอบครัวแตกแยก เพราะว่ายายขายที่ได้แบ่งเงินให้แม่ แม่ก็เริ่มเที่ยว ซื้อเสื้อผ้า เล่นการพนัน ไม่ค่อยกลับบ้าน พ่อก็มีแฟนใหม่ พ่อแม่เริ่มระหองระแหง ทะเลาะกันตลอด พ่อพ่อ แม่เลิกกัน ก็แยกไปเลย เย่มา ๆ เหมือนขาดอะไรไปเลย หนูเสียใจน้อยใจมาก ๆ หนูเห็นแฟนเล่น ยาบ้า หนูว่าเขาเล่นอย่างไร ก็ไปขอเขาเล่น ก็เลยติดมาเรื่อย ๆ แม่รู้เพราะหนูไม่ค่อยกินข้าว กลางคืนไม่นอนเล่นนะพี่ก็เล่นยา แต่พอเช้ามันลงนอนทั้งวันแล้วอยู่แต่ในห้องกับแฟน บางครั้ง

หงุดหงิด แม่มาถามว่าไม่สบายเปล่าหนูก็โกหกว่าไม่เป็นไร ถามมากเข้าหนูก็หงุดหงิดใส่ จนแม่ถามว่าเล่นอะไรใหม่เพราะเขารู้ว่าแฟนหนูเล่นใจ”

ญา: “หนูทะเลาะกับแฟน ก็อยู่กันมาตลอด ตั้งนานเขาก็ยังระแวง คิดว่าหนูไปมีคนอื่นทะเลาะกันบอยหนูเครียด ไหนจะลูกคนโตป่วยเป็นเนื้องอก ลูกคนที่ 2 ก็กำลังกินกำลังนอน เงินก็ไม่มี แฟนหนูเขาไม่ใช่พ่อของลูกหนู เขาก็ไม่ต้องมาหาเลี้ยง หนูคนเดียวเลี้ยงลูกก็เลยสูบยาบ้าง แฟนหนูมีของ พอสูบไปเรื่อย ๆ ก็เพลินดี ลืมเรื่องเครียดเลย แม่กับพี่เขารู้ที่หลังว่าหนูติดยาเพราะหนูไม่ได้อยู่กับเขานานแล้วหนูออกมาอยู่กับแฟน พอกลับบ้านเขาเห็นหนูผอม แล้วหลบหน้าหลบตา เขาก็สงสัยเพราะพี่หนูเขาก็เล่นกัญชาแม่คิดว่าหนูสูบกัญชา เขาถามหนูก็เถียงเขาก็ไม่สนใจแล้ว เขารู้เข้าจริง ๆ ตอนที่หนูถูกจับรอบแรกพี่”

กวาง: “ผมใช้ยาเพราะประชด เขาบอกว่าทำทางจะเอาดีไม่ได้แล้วมั้ง ผมก็เออจะเอาดีให้สุด ๆ ไม่ยาก ทำให้ผม ป้าจะทำให้ทุกอย่างให้ผมอยู่ในกรอบ โน้นนี้นั่นก็ทำไม่ได้ นี่เลยทำให้คุณี่เลยสาเหตุที่แท้จริง พอรู้ว่าผมถั่นนะ ก็ผมไม่ปิดพี่ เล่นมันที่บ้านเนี่ยแหละ โหพี่ทะเลาะกันใหญ่โตทุกวันทั้งวันจริง ๆ ไม่ค่อยจะคุยกันดี ๆ บางครั้งผมโมโหทำร้ายข้าวของ ป้าก็ขึ้นตีผมใหญ่ เข้าจะให้เลิกใจ ผมก็แบบนี้ใช่ใหม่ เล่นใหญ่เลย”

ป๊อด: “บางครั้งผมเลือกที่จะทำอะไรที่มันเสี่ยง ๆ แบบนี้ตลอดเวลา เสพยาค้ายา ไม่ทำก็ได้แต่ผมเลือกที่จะทำ ผมไม่มีพ่อมาตลอด หายจากชีวิตผมจนถึงทุกวันนี้ไม่เคยมี นั่นคือสิ่งที่ผมขาด แล้วผมก็พยายามหาหาเสพติดเข้ามาเติมมันให้เต็ม”

แจ๊ค: “น้อยใจตั้งแต่เด็กยังไม่เล่นยา พอโตมาเล่นยา เขาก็ไม่ได้มาอบรมสั่งสอนผม พอออกมาอยู่คนเดียวเขาก็ไม่ค่อยเข้ามาดู มีแต่เอาเงินมาให้หรืออยากได้เงินก็ขับรถไปหา มันใจละจะว่าอิสระก็ได้นะ เป็นจ๊มาตั้งแต่เด็กแล้ว ผมแยกมาอยู่คนเดียวอีกบ้านหนึ่ง เขาให้ผมช่วยดูบ่อกุ้ง ผมก็ไม่ดูหรอก ก็เล่นยาสบายเลย เล่นยาแล้วจริงๆมันทำอะไรไม่ได้หรอกมันเมาผมเล่นเยอะ พ่อแม่เขาไม่ค่อยเข้ามาดู นาน ๆ มาสักที”

กระบวนการทางสังคมต่อการติดสารเสพติด ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน พบว่า เมื่อสัมพันธ์ภาพของครอบครัวเป็นไปอย่างห่างเหิน จึงทำให้ความสัมพันธ์กับเพื่อนเป็นไปอย่างสนิทสนมมากขึ้น ซึ่งเพื่อน หรือแฟนที่คบเป็นผู้ที่เสพสารเสพติด ผู้ให้ข้อมูลจึงถูกชักชวนให้ลองบุหรี่ สุรา จึงพบว่าผู้ให้ข้อมูลทุกคนเริ่มต้นการใช้สารเสพติดด้วยการ สูบบุหรี่ ดื่มสุรา จากนั้นได้เปลี่ยนประเภทสารเสพติดเป็นชนิดอื่น ๆ คือ กัญชา ยาบ้า เฮโรอีน ตามแต่ค่านิยมของกลุ่มเพื่อนที่คบ เมื่อติดสารเสพติดแล้วทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ขี้เกียจ ไม่สนใจเรียน ไม่สนใจครอบครัว สนใจแต่กับเพื่อนที่เสพสารเสพติด ในแต่ละวันพูดคุยกันแต่เรื่องข้อดี รสชาติของสารเสพติด และชักชวนกันขายเพื่อนำเงินมาซื้อสารเสพติด ผู้ให้ข้อมูลเริ่มค่อย ๆ เข้าสู่วงจรของสารเสพติดโดยไม่รู้ตัว

คิดคอนไหน รู้แต่ต้องมีสารเสพติดตลอดเมื่อต้องการ และเริ่มมีเพื่อนที่เสพสารเสพติดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยคบแต่เพื่อนที่เสพเท่านั้น ดังตัวอย่างคำพูดดังต่อไปนี้

ภัทร: “เพื่อนมันชวน ใจมันอยากลอง เหมือนกับว่ามันเป็นอย่างไร อยากรู้รสชาติ แต่พอเล่นไปแล้วก็คิดว่าไม่ติดหรอก แต่พอจริง ๆ ยาวเลิกไม่ได้ หนูเริ่มจากบุหรี่ แล้วก็สูบกัญชาอีกมัน หนูเอากัญชาไปขายเพื่อนที่โรงเรียนด้วย ต่อมาประมาณ ม.4 - ม.5 ก็ใช้ยาบ้า เจอเพื่อนที่เคยอยู่ที่สถานพินิจด้วยกันมันชวน ก็ใช้พี่ ใช้แล้วมันก็ต้องขายพี่ เรื่องเรียนที่เล่นยาแล้วเรียนไม่ได้พี่ เรียนไม่รู้เรื่อง มันก็เที่ยวฟឹวัน ๆ เล่นแต่ยา”

แดง: “หนูโคตรเรียน ไม่ไปเรียน อยู่กับเพื่อนแถว ๆ บ้าน ก็ชวนกันสูบบุหรี่เลย ๆ อยากลองพี่ ใช้แล้วมันเท่มากกว่า เพื่อน ๆ ขอมรับแล้วก็มารู้จักกับเพื่อนตอนอายุ 18 ปี อยู่ด้วยกันเห็นเขาใช้ก็ลองดูแล้วก็เล่นมาตลอด ก็ขายด้วยพี่ เอาเงินมาซื้อเสพติดอ แล้วเอามาใช้จ่ายไม่ได้ทำงานกัน”

ญา: “หนูสูบบุหรี่ ตอนแรกแฟนใช้หนูก็รู้ว่าเขาติดยา แต่เราไม่ได้เล่นนี้ ไม่เป็นไร แต่พออยู่ด้วยกัน ไปก็ชิน เลย ๆ เหมือนเขาสูบบุหรี่ พี่มันไม่แปลก เพื่อน ๆ ก็สูบบุหรี่ สูบบุหรี่ มาวันหนึ่งหนูทะเลาะกับเขา ประชดนะก็เลยเอามาสูด อยากรู้ก็คินะพี่พอลเล่น ๆ ไปก็ต้องปล่อยของพี่ มีของปล่อยก็มีของเสพติด ที่จริงแล้วแฟนหนูเขาปล่อยมาก่อนหน้าที่หนูจะเสพติด หนูเห็นเขาปล่อยก็มาช่วยกัน เงินได้มาก็เอามาใช้จ่ายในครอบครัว หนูก็ให้ที่บ้านใช้ด้วยนะ”

กวาง: “ผมสูบบุหรี่ตอน ม.2 พี่ เพื่อนชวน ผมก็อยากลอง มันก็เจ๋งนะพี่สูบบุหรี่ เท่าจะตาย และ ม.3 ทะเลาะกับป้าก็เลยหนีไปอยู่กับเพื่อนที่รู้จักกันในร้านเกมส์แคว้นเดียว ไปอยู่บ้านมัน 14 วัน ก็แถวบ้านแหละ ผมเบื่อป้าชอบตามผม จุกจิก ตอนนี้อยู่ทะเลเพื่อนมันก็ชวนให้สูบบุหรี่ บ้านมันเล่นกันทั้งบ้าน พ่อมัน พี่มันก็เล่นมันอย่างนั้น 14 วันที่ แล้วป้าก็ตามมาเจอพากลับบ้าน จากนั้นผมก็เล่นมาเรื่อย ๆ กับเพื่อนที่โรงเรียนมากกว่า แล้วถ้าเพื่อนคนไหนฝากซื้อผมก็ซื้อแถว ๆ บ้าน ไปให้ แต่ถ้าวุ่นไหนผมเล่นยาถึงเช้า มันไม่นอนใจ ผมก็ลืม”

ป๊อด: “พี่ ผมนะใช้บุหรืกับเพื่อนตอน ม.2 ได้มั้ง แล้วสูบกัญชาตอนเรียนช่างศิลป์ เพื่อนชวน คือใคร ๆ เขาก็สูบกัน พี่ สูบแล้วผมมองมันปราดเปรื่อง Create งานได้นะพี่ มันจริงพี่ ผมก็สูบมาสักปี เพื่อนก็ให้ลองเฮโรอินกับบุหรืแล้วสูบ โหพี่มันบอกไม่ถูก เมาหัวทิ่มเลย แต่สุดท้ายคือพี่คือโงะ อ้ออาการเมาเนี่ย มันเจ๋งพี่ มันเปี้ยว คือพี่ก็คิดถ้าใครไปเมาแล้วทำเสียงเมา ๆ เม่งโครตเจ๋งแบบเนี่ย พี่เพื่อนขอมรับ ผมสูบเฮโรอินนานก็ติดพี่ ผมเพิ่มมาเล่นยาบ้าเมื่อ 3 - 4 ปีเล่นหมดพี่ ก็ขายด้วย มันต้องมีเงินมาหมุนด้วยพี่”

เจ็ค: “ก็ลองหมด บุหรื กัญชา เพื่อนชวนตอน ป.6 แต่ผมชอบกัญชามากกว่า วัยรุ่นแถวบ้านเขาสูดกัญชากันทั้งนั้น โงะพี่คือถ้าตำรวจจับได้เขาาก็ปล่อยก็แค่กัญชา บางคนก็สูบเฮโรอิน

ด้วยแล้วแต่ มันก็เพลินดีก็เลย ผมมาใช้ยาบ้าเมื่อ 5 - 6 ปีที่แล้ว ญาติกันมาชวนเห็นมันเอามาสูบที่บ้านผมบ่อยเข้า ๆ ก็ลอง สูบผ่านน้ำแดง มันหอมดีก็เลยสูบมาเรื่อยเลย

กระบวนการทางสังคม กับสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่พักอาศัย ทั้งชุมชนในเมือง และชุมชนนอกเมือง สามารถหาซื้อสารเสพติดได้ง่าย บ่อนการพนันในชุมชนก็มีผู้เสพยาเสพติดร่วมอยู่ด้วย โดยเฉพาะหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลเสพยาเสพติดแล้ว อยู่บ้านเฉย ๆ ก็จะมีคนที่คิดสารเสพติดเหมือนกันมาหาถึงบ้าน โดยไม่รู้จักกันมาก่อนนำสารเสพติดมาให้เสพด้วยกัน ทั้งชวนขาย ชวนเสพยาเสพติด คนในชุมชนไม่ค่อยได้สนใจกัน ต่างคนต่างอยู่ ทั้งชุมชนในเมืองและชุมชนนอกเมือง มีเงินก็สามารถหาสารเสพติดมาเสพได้ง่าย ๆ ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “เพื่อนที่หนูคุยด้วยมันอยู่พาที่มันที่ไม่ห่างจากบ้านหนู นั่งรถเมย์ไป 1 - 2 ป้ายก็ถึง แล้วมีพวกเพื่อน ๆ ที่คุยด้วยกันเยอะี่ ก็จะมารวมอยู่กันที่นี่ กินนอนอยู่ที่นี้แหละ”

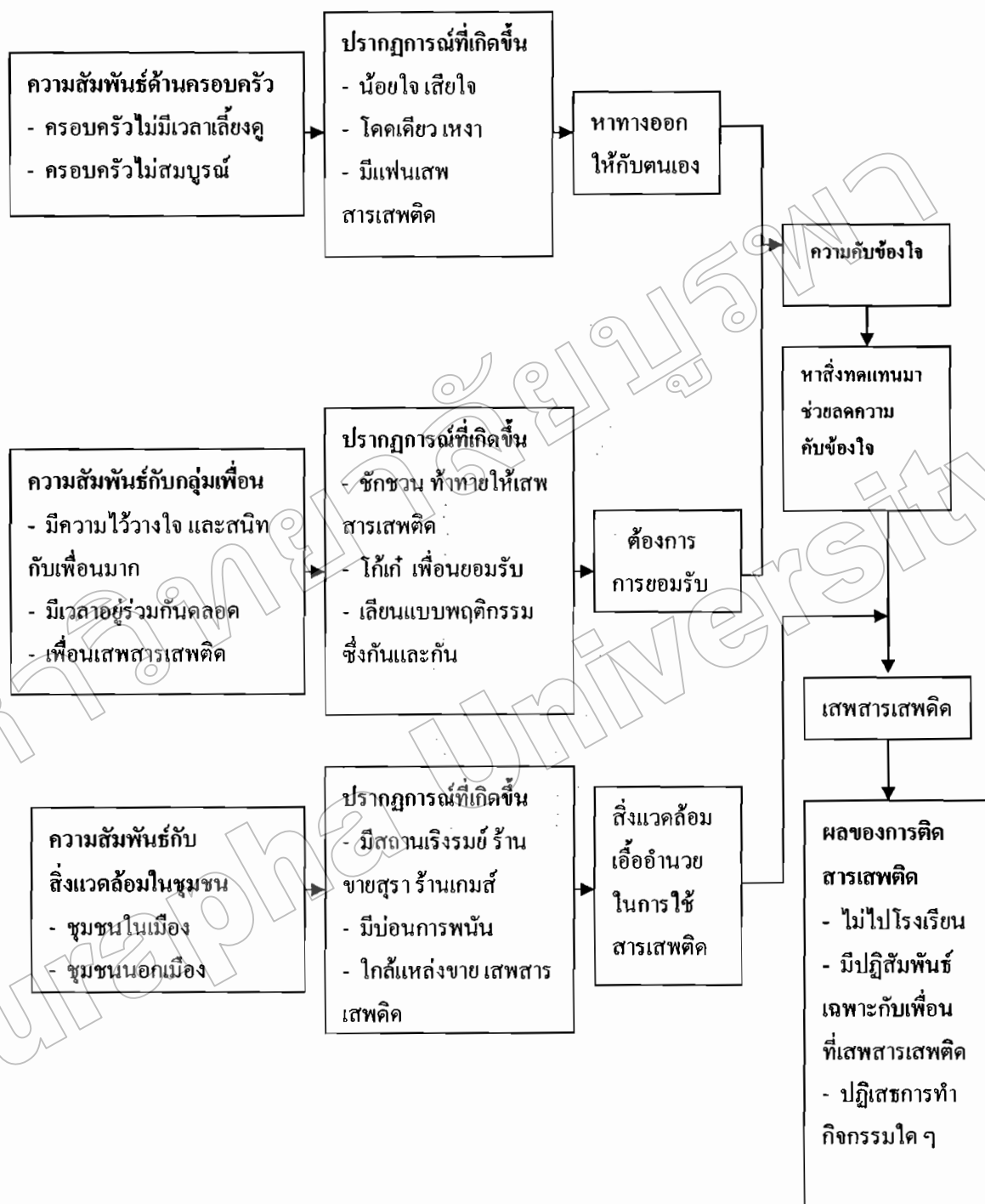
แดง: “แถวบ้านยายอยู่ใกล้ส้วมพี่ หายง่าย มีทุกอย่าง หนูเข้าไปเอายาที่นี้ที่เดียว มันไวใจกัน มียาเยอะี่ แล้วแต่ว่าจะเอาอะไร”

ญา: “หนูอยู่ในชุมชนนะพี่ หนูไม่รู้ว่ที่อื่น แถวบ้านมียาไหม แต่เพื่อนสนิทที่หนูรู้จัก ตั้งแต่เด็ก ๆ วังเล่นมาด้วยกันมันขายยา แล้วก็คุยด้วย เวลาหนูเบื่ ๆ เครียด ๆ หนูก็จะไปนั่งคุยกับมัน เล่นส็กเม็ค”

กวาง: “ชุมชนแถวบ้านผมคีนะพี่ ไม่มีเรื่องอาชญากรรมเลย มีแต่เรื่องยาอย่างเดียว บานเลขพี่ ข้ามฝั่งไปอีกฝั่งหนึ่งนะบานเลข สำหรับผมว่าง่ายมากหายมาดูด คือเดินไปเอา 10 นาทีก็ได้ยาแล้วพี่”

ป๊อด: “บ้านผมใกล้ส้วม หาซื้อยาได้ง่าย แต่ผมใช้ยากับเพื่อนเรียนช่างศิลป์ แล้วค่อยมาที่ส้วมเพราะมันมี ตอนนั้นใช้เฮ เพื่อนบอกแถวบ้านมีหาง่ายกว่า”

แจ๊ค: “แถวบ้านผมมีก็เลยเยอะ พวกวัยรุ่นเขาสูบกันทุกคน ตำรวจจับก็ปล่อยเรื่องธรรมดา ตอนผมเป็นวัยรุ่นผมก็สูบ แต่ไม่ค่อยชอบ แล้วก็มาใช้ยาบ้า ก็หาง่าย ก็หาง่าย เพื่อนที่สูบด้วยกันมันเอามาให้ ผมไม่เคยขาดพี่ มีเยอะ”

ภาพที่ 5 กระบวนการทางสังคม ช่วงเริ่มติดสารเสพติด

วิธีการดำเนินชีวิต ช่วงเริ่มติดสารเสพติด พบว่า พฤติกรรม อุปนิสัย และความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ ในช่วงนี้ เป็นความรู้สึกน้อยใจ เสียใจ ประชดประชัน เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในครอบครัว ร่วมกับมีพฤติกรรมชอบทำในสิ่งที่ทำท่ายพยายามหาสิ่งมาเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไป ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจึงเสพสารเสพติดตามคำชักชวน ให้มีพฤติกรรมแบบเดียวกับ เพื่อนที่คบ ภายหลังติดสารเสพติด พฤติกรรม อารมณ์ ความคิด ได้เปลี่ยนไป คือ ก้าวร้าว หงุดหงิด โมโหง่าย ได้เถียงรุนแรง บางคนทำร้ายบุคคลในครอบครัว บางคนนำทรัพย์สินในครอบครัวไปขาย ทุกอย่างเพื่อให้ได้สารเสพติดมาเสพ ไม่ตระหนักถึงข้อดีข้อเสียของการเสพสารเสพติด และเคยชิน ที่เห็นบุคคลในครอบครัวเสพยา ทุเรศ ทุรา มาตั้งแต่เด็กจึงไม่ใช่เรื่องแปลก หากต้องเสบบ้าง ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “แม่เสียไปแล้ว เราไม่รู้จะหัน ไปคุยกับใคร เหมือนกับว่าต้องคิดเองคนเดียว คัดสินใจเองคนเดียว”

“มันเป็น เจอเพื่อน เพื่อนชักชวน ใจมันอยากลองเหมือนกับว่ามันเป็นยังงัยอยากรู้รสชาติ เป็นอย่างไร แต่พอเล่นไปแล้ว คงไม่คิดหรอก แต่พอจริง ๆ แล้วมันเลิกไม่ได้ ไปเรียนคาไปทุกวัน ตอนนั้นก็ขวยอย่างเดียวพอ ม.4 - ม.5 ใช้จ่าย เริ่มเรียนไม่รู้เรื่อง จากสอบไม่เคยตกก็ติด 0, ร, มส. โคนพักการเรียน เป็นอย่างนี้ตลอด มันเหมือนกับว่าโตบ้านเพื่อน เพราะใช้อยู่บ้านเพื่อน เข้าไปเรียน เย็นก็กลับมาสูบยา หนูไม่เคยเอาของในบ้านไปขายนะ หนูขายยาเอาเงินไม่ขาดมือ นานครั้ง กลับบ้านที่บางครั้งก็มีหงุดหงิดใส่พ่อบ้างก็ไม่รู้เพราะอะไร”

“ความรู้สึกความคิดอยากให้เขากลับมา แต่เขากลับมาไม่ได้แล้ว บางทีก็คิดโทษ เหมือนกันว่าถ้าเขาอยู่กับเราคงไม่เป็นแบบนี้ ตอนเขาอยู่ทุกอย่างสมบูรณ์แบบ ทำไมเขาต้องตาย หนูก็เลยต้องเป็นแบบนี้”

แดง: “หนูเสียใจ น้อยใจจากครอบครัวที่แข็งแรง แล้วต้องมาแตกแยก พอพ่อกับแม่ เลิกกันหนูก็เล่นยา หนูยังไม่รู้จัก พอเห็นแฟนเล่น หนูรู้ว่าเขาเล่นอะไร ก็ไปขอเขาเล่น ก็เลยติดมาเรื่อย ๆ”

“เพราะว่าเหมือนกับว่าพ่อแม่เราไม่อยู่แล้ว เหมือนกับว่าเราต้องเลี้ยงตัวเองด้วย หนู ก็เลยหันมาขายและเสพยา”

ญา: “รู้สึกน้อยใจแม่มาตลอด มาตั้งแต่เล็ก ๆ แม่ลำเอียง เข้าข้างพี่สาวตลอด ดีแต่หนูคนเดียว คุยก็จะคุยกันแป็บเดียวกับหนูนะ หนูเคยทะเลาะกับแม่ก็เถียงกับพี่สาว แม่ก็เข้ามาช่วยคำหนู แทนพี่สาว หนูโมโหก็ไม่ยอมสิ แม่เขาเข้ามาดบ ดีหนู หนูไม่ได้สู้ก็แค่ปิด ๆ ออก เขาก็ว่ามึงสู้”

ใช้ไหม หนูก็ออกมาอยู่ข้างนอกเป็นแบบนี้บ่อย เราก็อยู่ของเรามาได้ คึ้นรนามาได้โดยที่เขาไม่ค่อยแคร์เรา ก็เลยมีส่วนให้เราใช้ยาบ้าเหมือนกับว่าจะไปไหนก็ไป ไม่สนใจ จะกลับตอนไหนก็กลับ ไม่ถามไม่ค่อยห่วงเรา ตักันบ่อย เราก็เลยน้อยใจตรงนี้ทำให้เราใช้ยาด้วย”

“แฟนหนูเขาเล่นยาอยู่แล้ว แล้วหนูทะเลาะกับเขา หนูก็ประชด คือมันมีแต่ปัญหาเรื่องบ้าน เรื่องถูกด้วยก็เลยเล่น ก็หนูคิดว่ามันจะไม่ติดก็เลยเล่น พอตอนหลังมา เล่นไปหนหลังมันเข้า พอเริ่มครึ่งหลังมันรู้สีกว่าเข้า มันเริ่มเล่นได้ มันเริ่มรู้สีกอยากขึ้นมามาก ก็เลยเล่นมาเรื่อย ๆ ก็ต้องขายด้วยเอาเงินมาใช้จ่าย”

“สูบแล้วมันหายเครียด นานแล้วตอนเด็ก ๆ เคยเห็นพี่ชายสูบกัญชา เขาบอกสูบแก้เครียด หนูก็ไม่ได้สนใจ พอเราได้มาลองก็เหมือนที่พี่บอกเลย”

กวาง: “เล่นยาแล้วมันทำให้ผมรู้สึกกลัว มันใจ มันจะได้ไม่มีใครแกล้งเรา สมัยเด็ก ๆ ผมเด็กแถวบ้านมันจะแกล้ง เอาแปรงทาสีมาปาผม และบ่อย ๆ ถูกรุมแกล้ง ตอนผมเรียน ม.3 ถ้าเราไม่สู้คน มันก็จะออกมาว่า แม่ไม่กล้านี้หว่า เราก็ต้องพิสูจน์ แล้วด้วยผมตัวเล็กมาก ผมก็ต้องแสดงให้เห็นว่าผมเจ๋ง”

“ผมชอบทำอะไรที่ไม่เคยทำ จะชอบทำในสิ่งที่ตรงข้ามที่ป้า ยายบอกทุกอย่าง ก็ทะเลาะกันใจ เขาว่าผมก้าวร้าว แล้วเขาละถ้าผมโมโหอะไรที่ฟังบ้านนะ”

ป๊อด: “ถ้าพ่อผมไม่ตาย ผมคงไม่คิดยา ก็คงมีคนอีกคนที่ยื่นคอยหน้าบ้าน คงไม่เป็นแบบนี้ ผมเป็นคนชอบประชด ถ้าแม่ถาม เอ๊ยดูเหงา ๆ ไปนะ ไปใช้ยามาหรือเปล่า แต่ผมไม่ได้ใช้ยานะ ผมจะใช้เลยทันทีเลย เออผมขายด้วยนะพี่ เอาเงินมาซื้อเซฟตี้”

“ผมไม่มีพ่อดีตลอด หายจากชีวิตผมจนถึงทุกวันนี้ ไม่เคยมีนั่นคือสิ่งที่ผมขาด แล้วผมก็พยายามหาเซฟตี้เข้ามาเติมให้เต็ม หาอะไรก็ได้ที่มันสนุกสนาน เราใจ เข้ามาเติมที่มันขาดไปให้เต็ม”

“มันเพี้ยวคึ้นนะ ถ้าเราอยู่ใน Limit ที่พอดีของมัน มันปราดเปรื่องมากเลยนะ ตอนนั้นผมขอตั้งแม่ซื้อยานะ ตอนนั้นก็ขอเขาใช้ พี่คนเล่นยามีเงินเยอะแ่ไหนก็ไม่พอ แม่ไม่เคยไม่ให้ รู้ทั้งรู้ว่าเอามาซื้อยาเซฟตี้ แต่ถ้าผมไม่ได้เซฟตี้เอาเรื่องเหมือนกัน มันควบคุมไม่ได้ ผมเล่นเฮนนะมันแรงพี่ เคยเถียงกับแม่ก็แค่ ผลัก ๆ ดันกันเขาไม่ให้ผมออกไปใช้ โถพี่ข้างมาจุดยังไม่อยู่ แล้วแม่มาดึ้งผมได้ใจ”

แจ๊ค: “น้อยใจตั้งแต่เด็กไม่เล่นยา พอโตมาเล่นยา เขาก็ไม่ได้มาอบรมสั่งสอนผม พอผมออกมาอยู่คนเดียว เขาก็ไม่ค่อยเข้ามาดู มีแต่เอาเงินมาให้หรืออยากได้เงินก็ขับรถไปหา เขาหมดกับผมเยอะทั้งการพนัน ทั้งยาเซฟตี้ ผมเอาของในบ้านไปจำเป็นเงินมาเยอะ ทั้งรถ ทั้งของ แต่ของคนอื่นผมไม่ทำนะ ผม”

“หลานมันชวน ผมดูผ่านน้ำแดง มันหอมผมก็ติดเลย มันชั่ววูบ คิดว่าคงไม่ติด

นอนอยู่เฉย ๆ เบื่อ ๆ ไม่มีอะไรทำ ก็เลยลองดู”

“น้อยใจ พ่อแม่อะไรก็ให้น้องก่อน ผมคิดแล้ว บางครั้งก็จะใช้ยา เพราะรู้ว่าพ่อรักน้อง
ผู้หญิง พอใช้แล้วมันไม่คิดแล้ว มันเพลินดี”

อุปนิสัยและพฤติกรรม

- ประชด น้อยใจ โดดเดี่ยว หาสิ่งมา
เติมเต็มให้แก่ชีวิต

- ต่อต้านทำในสิ่งที่ทำหาย
- เชื่อเพื่อนมากกว่าครอบครัว
- เสพแล้วเพื่อนยอมรับ
- เสพเพื่อสร้างความมั่นใจ

ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ

- วางมือต้องทำอะไรไม่เคยรับผิดชอบ
ใดๆ
- เสพตามเงื่อนไขตามอารมณ์ และ
ความรู้สึก
- ในครอบครัวมีผู้เสพสารเสพติด
- ในชุมชนมีแหล่งขาย เสพสารเสพติด

เกิดความคับข้องใจ

ต้องการกระทำในสิ่ง
ที่ตนพอใจ

ทดลองใช้สารเสพติด

เสพสารสารเสพติด

ภาพที่ 6 วิธีการดำเนินชีวิตช่วงเริ่มติดสารเสพติด

ตารางที่ 5 กระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต ช่วงเริ่มติดสารเสพติด

ปฏิสัมพันธ์	กระบวนการทางสังคม	วิธีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
ด้านครอบครัว	- จัดเลี้ยงภายในครอบครัว - การสูญเสีย บิดาและมารดา - การหย่าร้าง ระหว่างบิดาและมารดา - ครอบครัวไม่มีเวลาเลี้ยงดูเอาใจใส่ - คู่สมรสเสพยาเสพติด - หาสิ่งเติมเต็มแทนสิ่งที่หายไป	อุปนิสัยและพฤติกรรม - ชอบทำสิ่งที่ท้าทาย แปลกใหม่ และต้องการเป็นที่ยอมรับ - เชื่อและไว้วางใจเพื่อนจึงถูกชักชวนให้เสพยาเสพติด - ไม่ปฏิเสธใด ๆ หากได้รับการท้าทายชักชวนจากเพื่อน - ใช้ยาเสพติดในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น - เริ่มขายยาเสพติด เพื่อนำเงินซื้อยาเสพติดเสพ และใช้จ่ายส่วนตัว - รู้จักผู้ที่เสพยาเสพติดที่อยู่ในชุมชนเดียวกันมากขึ้น ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - ในครอบครัวมีผู้เสพยาเสพติด - ในชุมชนมีบ่อนการพนัน แหล่งขาย-เสพยาติด - ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวหล่อหลอมความคิด พฤติกรรม และอารมณ์ต่อการเสพยาเสพติด	- ความคับข้องใจที่เกิดขึ้นในครอบครัว เป็นสิ่งส่งต่อทางความคิดและพฤติกรรมไปสู่การเลือกคบเพื่อนที่เสพยาเสพติด และชักนำกันสู่การใช้ยาเสพติดภายในชุมชนที่อยู่ หรือ ในโรงเรียนที่เรียน
ด้านเพื่อน	- คบเพื่อนที่เสพยาเสพติด - ชักชวนทำกิจกรรมที่ทำทาบกฎหมายต่าง ๆ เช่น เสพสารเสพติด ก่อเหตุทะเลาะวิวาท - เลียนแบบพฤติกรรมซึ่งกันและกัน		
ด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชน	- ใกล้แหล่งขายเสพยาเสพติดหาสารเสพติดได้ง่าย - ครอบครัวมีผู้เสพยาเสพติดร่วมอยู่ด้วย - มีบุคคลในชุมชนที่ไม่เคยรู้จักกันนำสารเสพติดมาให้เสพที่บ้าน		

3. จุดหักเหที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

กระบวนการทางสังคมต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด พบว่า ผู้ให้ข้อมูล เข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด โดยถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินให้เป็นผู้เสพ ส่งตัวมาเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด และกลุ่มที่สอง ทางครอบครัวบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้มีได้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด เหมือนกัน แต่ภายหลังได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดแล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้เรียนรู้การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ความคิด อารมณ์ จากโปรแกรมการบำบัด และมีความพร้อม ความตั้งใจ ในการเลิกสารเสพติด มีเพียงรายเดียว ที่ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด เพื่อเลิกสารเสพติด เพราะที่รู้ว่าจะเลิกไปเพื่ออะไร ทำไมต้องเลิก ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลทุกคน ยังคงได้รับการดูแลโดยการเข้ามาเยี่ยม บางรายครอบครัวมาเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อการบำบัดได้บ่อยครั้ง บางรายครอบครัวไม่สามารถมาเข้าร่วมกิจกรรมการบำบัดได้ไม่บ่อย เพราะต้องทำงาน และไม่สะดวกในการเดินทาง ขณะอยู่ในกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด สำหรับกลุ่มเพื่อนที่เสพสารเสพติดด้วยกันต่างแยกย้ายกันไป เพราะถูกปราบปราม และถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “โดนจับเสพเมื่อปี 50 ค่ะ เพื่อน ๆ ก็โดนที่ศาลตัดสินให้มาบำบัดที่นี้ครั้งแรก หุตุได้ 1 ปีกว่า ตอนมาครั้งแรกน้ำตาวิ่งเลยพี่ พอเห็นประตุนั้นเหมือนตุ๊ก ร้องไห้เลยพี่คิดว่าอยู่ไม่ได้แน่ ๆ แต่พออยู่ไปก็ปรับตัวได้ ก็อยู่ได้ คินะพี่ได้เรียนรู้อะไรเยอะแยะ พ่อมานั่งคุยบ่อย หนูรู้ว่าพ่อเฝ้าและรักหนูที่สุด ไม่เคยว่าหนูเลยที่หนูเล่นยา พ่อโทษตัวเองว่าเป็นเพราะพ่อไม่มีเวลาอยู่กับหนู จริงแล้วเพราะหนูมากกว่าหนูสุขมันเองด้วย หนูเห็นพ่อแบบนี้หนูอยากเลิกเพื่อพ่อ พ่อเหนื่อยกับหนู”

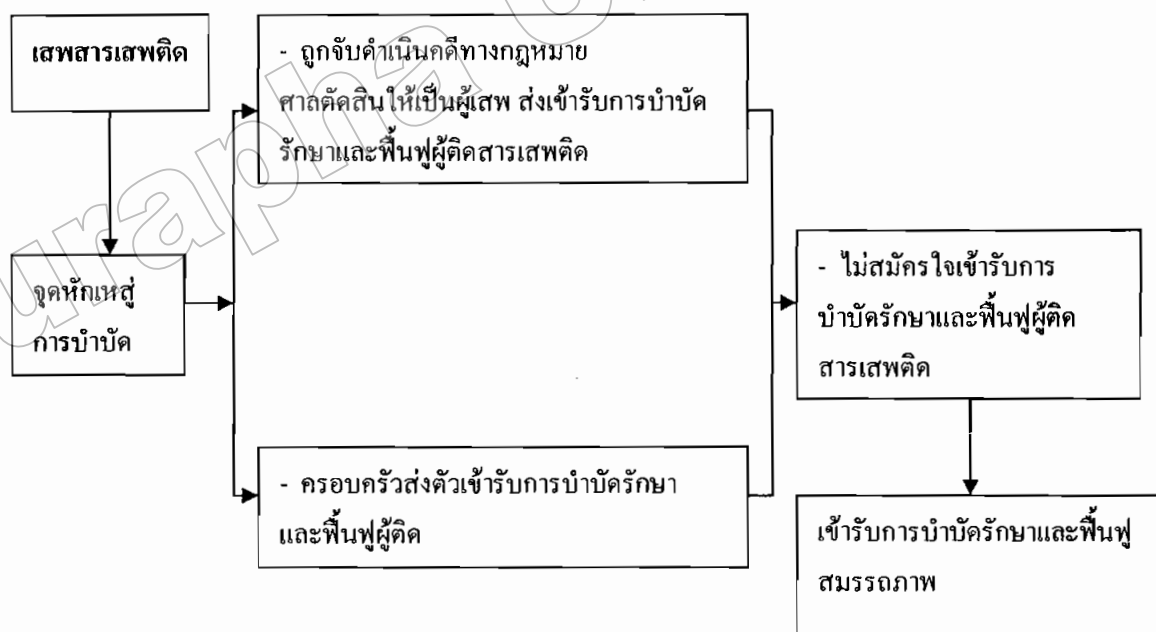
แดง: “หนูถูกจับค่ะหนู โดนจับครอบ แล้วก็ประกันตัวกลับบ้าน แล้วก็มาโดนจับเสพที่แรกหนูรับไม่ได้ ไม่เคยอยู่แบบนี้ แต่คิดอีกทีเราอยู่ที่นี่ดีกว่าคุก แล้วอีกอย่างครอบครัวมาหาบ่อย อยู่ไป ๆ ใจที่ไม่เคยรู้ก็ได้รู้เรื่องโทษการใช้ยา จริง ๆ ก็รู้นะแต่อยู่ข้างนอกมันก็ไม่เชื่อ แต่พอมานอนที่นั่นได้หุตุคิด ก็ฟังเขาก็บอกก็สอน อะไรที่ไม่เคยทำก็ต้องทำ มีระเบียบกฎเยอะ คิดว่าจะหุตุแล้ว มีลูกด้วย”

ญา: “โดนจับส่งมาบำบัด พี่กับแม่ก็มาเยี่ยม แพนหนูติดคุกพี่ หนูโชคดีได้เข้าบำบัด เหมือนได้มาพักผ่อน คีเหมือนกันไม่ต้องดูยา บางครั้งหนูก็เบื่อนะพี่ หนูอยู่ที่นี่ แล้วได้คิดว่า ยามันไม่ตีใช้มาก ๆ ก็เป็นโรคจิตได้ หนูก็ว่าจะเลิกกลัวเป็นโรคจิต

กวาง: “ครั้งแรกโดนจับก็ส่งบำบัดศูนย์ในกทม. ผมก็ใช้ยาเลยที่ไม่รู้จะหยุดไปทำไม ผมไม่ได้อะไรเลยก็ผมไม่อยากเลิก ผมไม่เอาอะไรเลิกไปทำไม ให้ทำอะไรก็ทำ ๆ ไป ไม่ใส่ใจ แต่เขามีกลุ่มเหมือนที่นี่ มีกิจกรรมให้ทำ ผมก็พูดไป ไม่เห็นได้อะไร ผมเสพคนเดียวที่ แม่เอามาอยู่ด้วย ไม่เจอเพื่อนเก่า ๆ มันโดนกวนพี่”

ป๊อ: “รอบแรกผมบำบัดที่ Re - Birth พี่ดีมาก ผมอยู่ได้ 1 ปีกว่า เออสิบบอกพี่แม่เขา หลอกให้ไปพี่ แต่พออยู่แล้วก็อยู่ได้ ดีเหมือนกัน ผมชอบเรียนรู้ สนุกกับการบำบัด ครบโปรแกรม ผมได้อะไรเยอะ ได้รู้จักตนเอง ปรับความคิด อารมณ์ ช่วยเหลือตนเองทุกอย่างก็อย่างที่ผมบอกพี่ ผมไม่เคยทำอะไรเลย แต่อยู่ที่นั่นต้องทำอะไร ก็เหนื่อย ยากดี ทำทนายตัวเองดิเนพี่ พอครบโปรแกรมผมก็ ออก ออกมาเพื่อนเก่า ๆ หายหมด ก็ผมอยู่ได้หลายเดือน ไม่เสพอะไรเลย เฮโรอิน กัญชา ก็ว่าจะเลิกแล้ว”

แจ๊ค: “พ่อแม่พามา ผมว่ามากี่มา ก็อยู่ไป ผมคิดว่าไม่ต้องทำอะไร กิน นอน แล้วก็ไปเบิกของกิน ผมก็อยู่ได้ พอมาอยู่ฟื้นฟูต้องตื่นเช้า วิ่ง ทำงานด้วย ผมไม่อยากอยู่ก็ทนนับแต่วันกลับ อยู่ไปวัน ๆ ต้องอดทนมาก กฎระเบียบเยอะ ใส่น้ำก็ไม่ได้ ใส่น้ำก็ไม่ได้ อดทนมาก ผมต้องทำอะไรเองหมด ที่นอนก็ต้องเก็บ ซักผ้าเอง ทำความสะอาดที่พักเอง ตื่นเช้า ออกกำลังกาย แล้วเข้ากลุ่ม เบื่อเหมือนกันต้องทำอะไรเองไม่เคยทำอะไร ก็อยู่มาเรื่อย ๆ ว่าจะเลิกเหมือนกัน”

ภาพที่ 7 กระบวนการทางสังคมต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ
ผู้ติดสารเสพติด

วิธีการดำเนินชีวิต ต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด พบว่า พฤติกรรม อุปนิสัย และความเคยชิน/ สิ่งที่มาประจำของผู้ให้ข้อมูล นั้น มิได้ต้องการหยุดเสพยาเสพติด และสมัครใจ หากแต่ถูกบังคับทางกฎหมาย ครอบครัวยังให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด บางกลุ่มเกิดความคิด และพฤติกรรมที่ต่อต้านโดยไม่ให้ความร่วมมือในกระบวนการบำบัด เพราะไม่เคยชินกับการควบคุมพฤติกรรม อารมณ์ ความคิดให้อยู่ในขอบเขต และหน้าที่ความรับผิดชอบ หลังสิ้นสุดกระบวนการบำบัดจึงเสพยาทันทีที่มีโอกาส ส่วนอีกกลุ่ม สามารถปรับตัวและเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง อารมณ์ ความคิด พฤติกรรม และหน้าที่ความรับผิดชอบต่าง ๆ ได้ เมื่อสิ้นสุดการบำบัดจึงมีความตั้งใจในการหยุดเสพยาเสพติด ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “ตอนบำบัดตามโปรแกรม 120 วัน ก็อยู่ในช่วงระยะบำบัดรักษา ก็คือ ก็คิดว่าเลิกได้ คิดว่าตัวเองออกไปนะ 100% ที่ต้องเลิก แต่ว่าพออยู่ไปอยู่มากก็มีความคิดที่จะอยู่ที่นั่นต่อ จะอยู่เป็นที่เลี้ยงอาสา ก็เหมือนกับว่าตนเองยังไม่มีความเข้มแข็งพอ อยู่ในกรอบไม่ได้ ก็ขอเขากลับบ้าน”

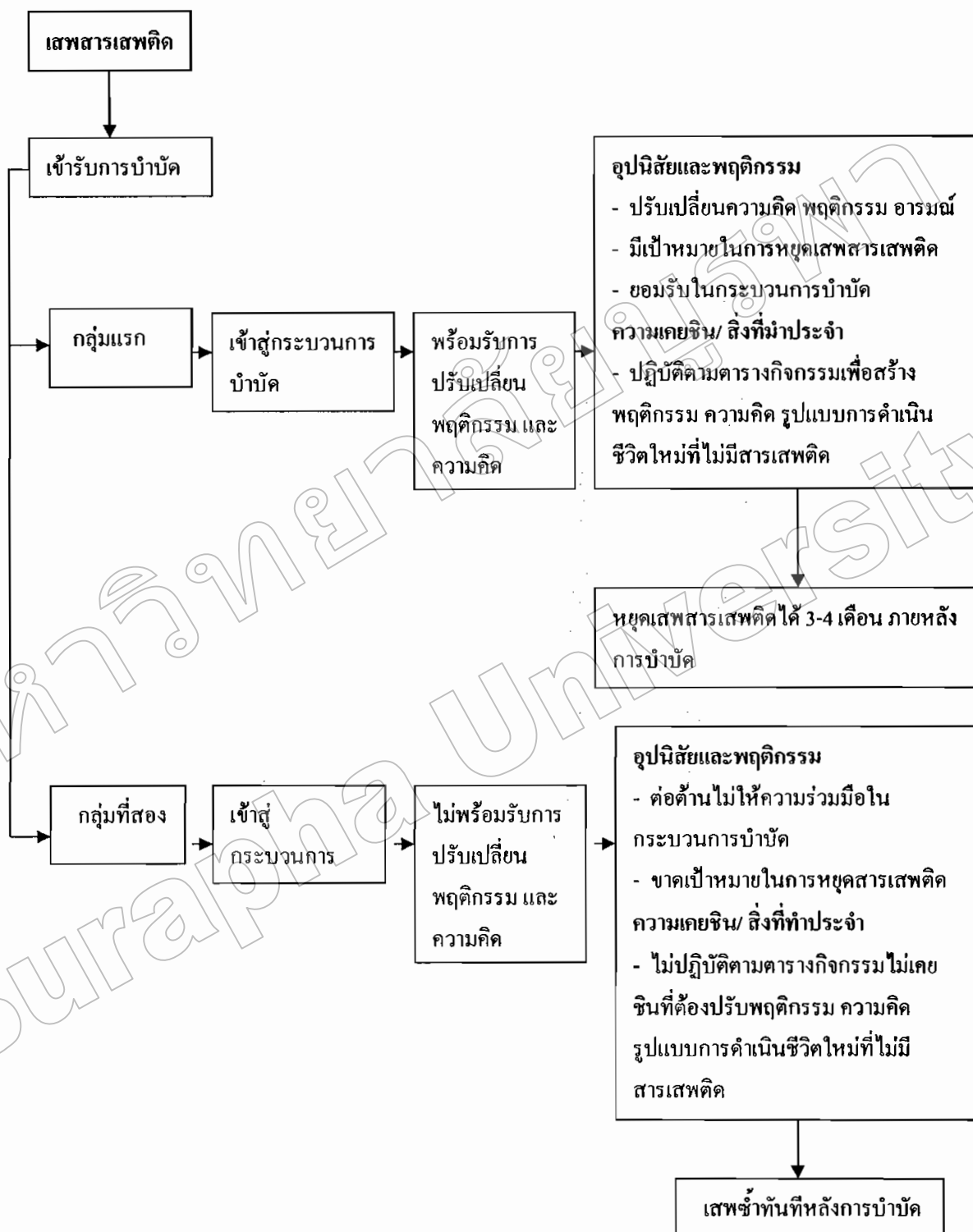
แดง: “หนูคิดและบอกกับตัวเองว่า ออกไปจะไม่เล่นแล้ว หนูอยู่ในโปรแกรมก็ทำตามสิ่งที่บอกทุกอย่าง ทำเองหมด อยู่ข้างนอกไม่เคยทำอะไรเลย”

ญา: “ตอนนั้น ความคิด 100% เลverage ไม่เสพยา ถือว่าเราออกไปอยู่ได้ที่เราอยู่ที่นั่นได้รับแต่สิ่งดี ๆ มีแต่สิ่งดี ๆ มอบให้ถึงแม้จะมีกฎระเบียบอะไรก็ตาม”

กวาง: “พอบำบัดเสร็จผมใช้ยาทุกวันพี่ เขารายงานตรวจฉี่นะ ผมลากเมียเข้าห้องน้ำด้วยเลย อย่างที่บอก ผมไม่อยากเลิกพี่”

ป๊อด: “ผมรู้สึกดี ๆ มาก ผมเข้าใจระบบคิด ระบายความรู้สึก ให้เกียรติความรู้สึกมาก ให้ความสำคัญมาที่หนึ่ง อะไรที่ประจำ ก็ต้องทำให้เป็นนิสัย การบำบัดครั้งแรกทำให้ผมเข้าใจตัวตนนะพี่”

แจ๊ค: “ทำไมมันอย่างนี้จะ อยู่บ้านไม่เคย ตื่นเช้าออกกำลังกาย ทำงาน ก็คิดแต่ว่าอยู่ไม่ได้ อยู่ไม่ได้แต่ พอถึงวันจะกลับก็คิดว่าจะเลิกนะเพื่อครอบครัว เพื่อตัวเอง แล้วก็ทนอยู่มานานยังอยู่ได้”

ภาพที่ 8 วิธีการดำเนินชีวิตต่อการเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

ตารางที่ 6 จุดหักเหที่เข้าสู่กระบวนการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

การเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ	กระบวนการทางสังคม	วิธีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
- ไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	- ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมายศาลตัดสินให้เป็นผู้เสพส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดสารเสพติด - ครอบครัวบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด	อุปนิสัยและพฤติกรรม - บางคนไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด จึงไม่คิดและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อการหยุดเสพยา - แต่ส่วนใหญ่สามารถปรับตัวและเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงความคิด พฤติกรรม จึงมีความตั้งใจในการหยุดเสพยา ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - ภายใน ช่วงระยะเวลาการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ส่วนใหญ่เรียนรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การหยุดเสพยา สารเสพติด บางคนเคยชินกับพฤติกรรมเดิมจึงคงคิดเสพยาสารเสพติดต่อไป	ส่วนใหญ่ถูกจับดำเนินคดีทางกฎหมาย ศาลตัดสินเป็นผู้เสพจึงถูกส่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ บางคนมิได้ถูกควบคุมตัวทางกฎหมาย แต่ครอบครัวบังคับให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ซึ่งไม่ว่าจะถูกส่งตัวจากศาล หรือ ครอบครัวแต่ผู้ให้ข้อมูลก็มีได้สมัครใจเข้ารับการบำบัด ภายหลังการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความตั้งใจที่จะหยุดเสพยา มีเพียงบางคนที่ไม่ต้องการที่จะหยุดเสพยาและเสพยาทันทีที่มีโอกาส

4. ช่วงหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

กระบวนการทางสังคมต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ พบว่าผู้ให้ข้อมูล มีเหตุผล และปัจจัยร่วมกัน 3 ปัจจัย ที่จะนำเข้าสู่วงจรการติดสารเสพติดซ้ำอีก ซึ่งปัจจัยที่พบนั้น เป็นปัจจัย เริ่มต้นที่นำสู่การติดสารเสพติดในครั้งแรก ซึ่งเหตุและปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว การทำหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวอย่างสมบูรณ์ ขาดความรักและความเข้าใจ ความสม่ำเสมอ ในการเลี้ยงดูเอาใจใส่ บรรยากาศความสัมพันธ์ยังทึงท่อน หรือขัดแย้งกันด้วยเหตุผลใด ๆ นั้น จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดเหมือนช่วงก่อนใช้สารเสพติด จากนั้นจึงนำสู่ ปัจจัยที่ 2 คือ กลับไปคบกับเพื่อน หรือแฟนที่เคยเสพยาเสพติดด้วยกันเพราะผู้ให้ข้อมูล ไม่มี เพื่อนที่ไม่ติดสารเสพติด จึงถูกชักชวนและท้าทายให้เสพยาอีก ประกอบกับเมื่อออกจาก การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้วกลับไปสู่ ปัจจัยที่ 3 คือ สิ่งแวดล้อม ใน ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่ง ซื่อ - ขา ย สารเสพติด มีบ่อนการพนัน แหล่งอบายมุข บุคคลในชุมชนเสพยาเสพติด ปัจจัยที่พบเหล่านี้จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความคิดในการกลับไปเสพยาเสพติด ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภักธะ “ท้ายที่สุด 3 เดือนแล้วรายงานตัวเสร็จก็โทรหาเพื่อน เริ่มอยากพักผ่อน อยากเจอ เพื่อน ไปหาเพื่อน มันเบื่อ อยู่บ้านคนเดียวก็เข้าใจว่าพ่อคงมาอยู่กับเราไม่ได้ตลอดต้องทำงาน พ่อ เขาให้หนู ไปอยู่กับภรรยาใหม่เขาแต่หนู ไม่ไปเพราะหนู ไม่สนิทอยู่คนเดียวดีกว่า ก็อยากเจอเพื่อนก็ ออกไปหา แต่ตอนแรกยังไม่คิด เพื่อนก็เลิกจริงหรือวะ เอ๊ยแม่งมันป้อดวะ ไม่คิดหรือคุณไปเถอะ มึงเลิกได้ตั้งหลายเดือน ความคิดเราก็สนใจตามเพื่อน คิดว่าไม่คิด หลายเดือนยังเลิกได้เลย ก็นึกถึงความฝันว่าฉัน ได้ดูแลแล้ว มันเป็นความจริงแล้ว”

“หนูเริ่มคิดถึงยาบ่อยขึ้น ๆ ก็ออกไปหาเพื่อน พ่อไม่รู้หรือเวลาพ่อโทรมาหนูบอกว่า อยู่บ้าน หนูคิดไม่มากพื อาทิตย์ 3-4 ครั้ง ครั้ง 2-3 เม็ด ก็คิดแล้วคิดลมะมันเพลิน”

“ถ้าหนูไม่ออกไปหา มันก็มาหาหนูมันมีขาที่ เพื่อนนะไม่ใช่ยา เหมือนมันรู้แค่คิดก็ มาแล้ว”

“พอคิดบ่อยเข้า หนูก็เผลอไปกลับบ้านแล้ว บางครั้งคิดมันเพลินข้ามวันข้ามคืนก็นอน บ้านเพื่อนเลยมันกลับไม่ไหวหรอก”

“หนูไม่รู้เหมือนกันว่า เริ่มกลับไปติดมันอีกตอนไหน รู้เหมือนกันว่าคิดมันมากขึ้น ๆ ทั้งวัน ทั้งคืน คิดกับแฟน แฟนคนใหม่รู้จักกันในกลุ่มเพื่อนนี้แหละ เขามาคุยยาที่บ้านเพื่อน ต่อมา หนูก็ออกจากบ้านเพื่อนไปอยู่บ้านแฟน ที่นี้แหละทั้งคิด ทั้งขายบ้านแฟนเขาทำยาที่ หนูก็ต้องขาย ช่วย ๆ กัน หนูออกมาอยู่กับแฟนที่ทำยาอย่างถาวร ไม่ได้ติดต่อกับพ่อเลย จนกระทั่ง โดนจับมา รอบนี้พ่อเขาหวังหนูมาก ไม่ว่าหนูสักคำ มาเยี่ยมหนูบ่อยมาก”

แดง: “ขึ้นอยู่กับอารมณ์ตนเอง ทะเลาะกับแฟน โมโหโกรธ ทะเลาะบ่อย”

“อีกเรื่องคือเรื่องเงิน เป็นหนี้เยอะ ต้องหาเงินจากการขายยา จับ เจอยาทุกวัน แฟนก็ยังใช้ก็เลยใช้ แม้ก็ว่าแฟนนะ ที่ทำให้หนูต้องใช้ยาอีก”

“หนูไม่ค่อยได้ใช้เยอะมากเหมือนเมื่อก่อนแล้ว หลังออกไปรอบแรก บางอาทิตย์ไม่ใช้เลย มันเบื่อเหมือนกันเล่นมาก ๆ แต่มันก็ยังใช้เพราะแฟนใช้เขาขายด้วยเห็นอยู่ทุกวัน จับอยู่ทุกวัน ตอนนั้นหนูท้องด้วยตอนแรกไม่รู้ว่าจะท้องก็มีใช้ยามั้ง แต่พอรู้ว่าท้องก็ไม่ใช้ ขายอย่างเดียวจนถูกจับมาอีกรอบ”

ญา: “ออกไปแรก ๆ แม่ก็สนใจเราดี แต่ก็ไม่นานก็เหมือนเดิมค่อย ๆ หายไป แต่หนูก็ไม่คิดมากไม่เป็นไร หนูมีแฟนก็รอแฟนออกมาจากคุก หนูกลับไปขายยาก่อนเพราะต้องหาเงินไปเยี่ยมแฟน และใช้จ่าย พอแฟนออกมาอยู่ไป ๆ ก็ทะเลาะกับแฟนนี่ล่ะ เขาก็พูดทำนองหึงด้วย เขาว่าเราแอบไปเล่น ทั้ง ๆ ที่เราไม่ได้แอบเล่น เขาก็ไม่เชื่อ เข้าไม่เชื่อก็จะเล่นให้ดู เราก็เลยเล่นประชด”

“ตั้งใจจะเลิกตั้งแต่รอบแรกแล้ว แต่มันจำเป็นต้องใช้เงินก็ขายยา ขายยาวเดียวเล่นบ้างน้อยมาก ก็รู้ว่าเล่นแล้วสุขภาพไม่ค่อยดีแยะด้วย ก็ห่าง ๆ อยู่เหมือนกันก่อนถูกจับรอบสอง หนูก็ออกไปรับจ้างล้างจานได้วันละ 150 บาทต่อวัน อยู่ได้ ต้องประหยัดแต่ก็ขายยาด้วยว่าจะค่อย ๆ เลิกขายยาบ้างก็มาถูกจับซะก่อนดีเหมือนกัน ไม่ติดคุกเขาส่งมาบำบัดแทน หนูจะได้เลิกซะที”

กวาง: “ใช้ทุกวันเลย แต่น้อยลงพีก่อนบำบัดผมใช้ 10 เม็ดต่อวัน หลังบำบัดรอบแรกใช้น้อยกว่าเดิม แต่ก็ยังใช้อยู่ผมมีดั่งค์ก็ซื้อ แต่ถ้าดั่งค์น้อยกว่าพันบาท ผมไม่หาซื้อพีกับที่บ้านก็เหมือนเดิมทะเลาะกัน คำกัน ก็อบทุกวันที่ผมเสพยาอะพีกี่คำซึ แม่เนี่ยไม่เคยพูดกันดีคำกันตลอด ขนาดนานเจอกันต่างคนต่างอยู่ดีแล้ว แต่เขาก็เอาผมไปอยู่ด้วยนะไปให้ห่างยาพีกี่แต่ที่ไหนได้อยู่ที่ไหนก็มียา”

“ที่ว่าใช้น้อยลง คือมาช่วงหลังมีดั่งค์น้อยก็เสพน้อยอาทิตย์นับครั้งแต่ก็เสพละบ้านมียาบ้าเพียบ”

“กับผมเนี่ย เรื่องทะเลาะกับที่บ้านเป็นประจำอยู่แล้วพอรู้ว่ากับไปสูบยาอีกทีนี้แหละ คำทุกวันไม่เคยพูดดี เขาไม่สนใจผม ผมก็ไม่สนใจเขา อือ...จะว่าประชดก็ได้พีกี่อะไรที่ทำให้เขาเสียใจผมทำบางวันผมออกไปสูบยาอย่างหนักไม่ทำอะไรเลยกลับบ้านมานอนทั้งวัน แต่ผมไม่ขายนะ เออก็มีบ้างพีกี่ แต่ไม่กะเป็นอาชีพปล่อยตอนไม่มีเงินซื้อ”

ป๊อด: “เพื่อนที่มหาวิทยาลัยเอามาให้ดู ผมก็บอกว่าไม่เห็นเมาวะ แต่จริง ๆ แล้วมันคิดเพื่อนคนนี้เอามาดูทุกวัน ผมก็ดูกับเขาทุกวัน พอรู้อีกทีก็ติดแล้ว พอแม่รู้แม่ก็เสียใจนะพูดกับผมว่าเลิกได้แล้วกลับไปใช้อีกทำไม ผมก็ตอบไม่ได้เหมือนกันของเคย ๆ จริง ๆ ผมเป็นคนขี้น้อยใจคิดมากนะ ถ้าวันไหนแม่พูดว่าไปใช้มาใช้ไหม ทั้ง ๆ ที่ผมไม่ได้ใช้ ผมออกไปใช้เลย”

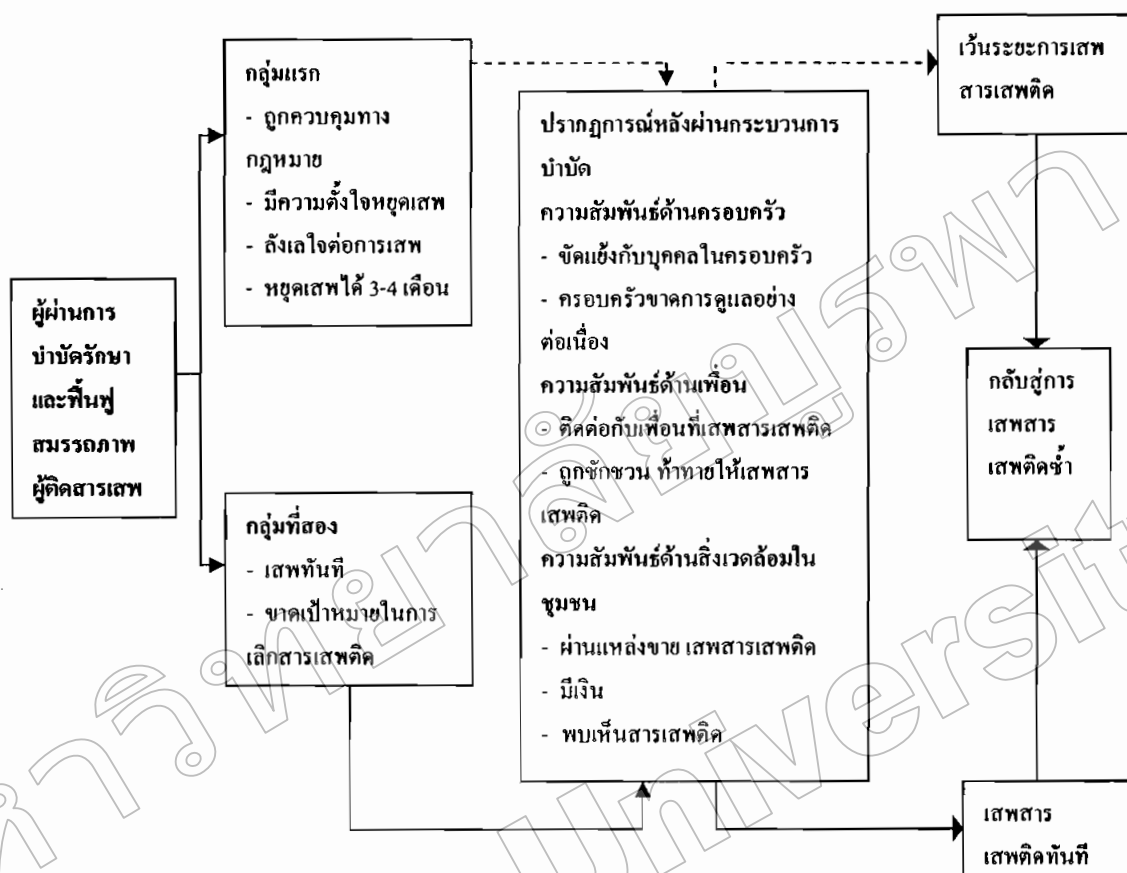
“พอเพื่อนชวนมาก ๆ เข้า แลมาขับรถผ่านทุกวัน ไอ้ที่ ที่เคยซื้อ เคยเสพนี่ย มันไม่ยากที่ของมันเคยก็เสฟไม่กี่ครั้งก็เสผเวลาหยุดได้เป็นปี”

“เป็นธรรมดาพี่ เสฟแล้วยาว ผมออกมาเช่าบ้านอยู่เลย อ้างกับแม่ว่าใกล้มหาลัย แหมพี่สบายเลขทางไปรงไม่คอยกลับบ้าน เพื่อนฝูงเพียบเสพยาในห้องแหละ ไม่ค่อยไปเรียนมันเรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง”

“ผมรู้ตัวนะพี่ว่าผมเริ่มเข้าสู่วงจรยาอีกแล้ว มันออกมาไม่ได้อะพี่ มันคิดแล้วก็ต้องขาย ต่อมาช่วงหลังผมทำยามากกว่าสูบพี่กับแม่ไม่ต้องพูดพี่ผมไม่เคยสนใจ ถูกเมียผมแม่ดูแลหมด ผมเห็นแก่ตัวงานดี ๆ ไม่ผิดกฎหมายผมเคยทำนะพี่แต่อย่างว่าผมไม่จบปริญญาตรีก็ติดยาเนี่ยแหละ งานดีเงินเยอะจะหาที่ไหน ผมเปลี่ยนงานบ่อยบ่อยก็ออก ตอนนั้นกลับ ไปติดยาแล้วสูบอย่างเดียว ไม่มีเงินซื้อหรองานก็ไม่มี ทำยาเองขายเองดีกว่า ทั้งสูบทั้งขาย ทำอยู่สองอย่าง”

“พี่เชื่อปะตอนผมถูกจับส่งมารอเนี่ยเหมือนทีวีเลย ตำรวจมาล้อมบ้านผม เข้ามาจับผม ผมไม่หนีพี่ผมรู้ตัวอยู่แล้วคิดอยู่เหมือนกันสักวันต้องถูกจับ ผมทำยาปล่อยยาเยอะแฉะที่ผมอยู่ถูกค้าผมทั้งนั้น แต่พอถูกจับมันเป็นกรรมพี่ผมรับได้ ถึงอย่างไรก็ยังมีบุญอยู่บ้างผมถูกตัดสินให้มาบำบัด”

แจ๊ค: “ออกไปครั้งแรก วันแรกกลับไปก็ไปเล่น เพราะของมันเหลืออยู่ พอเล่นแล้วก็หยุดเกือบเดือน ตอนนั้นที่บ้านไม่รู้ว่ามีพี่ เพราะเขาให้ผมอยู่กับเขาที่บ้านเลยไม่ให้ออกไปไหน ผมเบื่อมากก็แอบติดต่อกับเพื่อนขอยามาสูบบ้าง แลที่บ้านหาง่าย แต่ก็อยู่บ้านพอกับแม่ไม่นานหรอก เพราะพอกับแม่เขาต้องทำงานไง ผมก็สบายออกมาอยู่คนเดียวเหมือนเดิมที่นี้เล่นมาเรื่อย ๆ แต่ก็ไม่บ่อยมีก็เล่นไม่มีก็ไม่เล่น บางครั้งผมเล่นคนเดียว บางครั้งเพื่อนมาก็เล่นกับเพื่อน บอกไม่ถูกผมว่าผมไม่ติดเพราะมันไม่เล่นตลอดเหมือนก่อนหน้านี้มันหยุดได้นาน ๆ ก็ไม่หงุดหงิดอะไรเบื่อ ๆ เซ็ง ๆ ก็เล่น”

ภาพที่ 9 กระบวนการทางสังคมต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

วิธีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ พบว่า พฤติกรรม อุปนิสัย และความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ ต่อการติดสารเสพติดซ้ำถึงแม้ว่าจะมีเงื่อนไขในการชลอพฤติกรรม การติดซ้ำได้ 3 - 4 เดือน ผู้ให้ข้อมูลทุกคน ก็หวนกลับไปติดซ้ำด้วยปัจจัยทาง อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการแสวงหาสารเสพติดมาเสพ ขาดการควบคุมตนเอง และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม พบเจอเพื่อนที่เคยเสพยาเสพติดด้วยกัน ผ่านแหล่งขาย หรือสถานที่เคยเสพยาพบเห็นสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับสารเสพติด ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “ออกไปอยู่บ้านก็ไม่ค่อยได้ทำอะไรก็ฝืนถึงตลอด ฝืนถึงแต่ไม่ได้ดูมัน เหมือนเราอยู่เฉย ทำอย่างไรก็ดูไม่ได้ ฝืนบ่อยเพราะเราริดถึงมัน เห็นตามทีวี ขำว อู๊ยตัวนี้ตัวดี แล้วโทรหาเพื่อนที่มียา ครั้งแรกก็ไม่ได้ดูนะ แต่พอเจอบ่อย ๆ ก็ดูบ้าง”

“มันไม่รู้ตัว เพลินพอคุณครึ่งหนึ่งมันก็มีมาเรื่อย ๆ ไม่เบื่ออยู่กับเพื่อนคุยกันเรื่องโน้น เรื่องนี้สนุกดีดีกว่าอยู่บ้านคนเดียว พ่อเขาทำงานก็เหมือนเดิมไม่ค่อยกลับบ้าน”

“ช่วงครั้งแรก ๆ ที่หนูติดอีก เพราะมันเบื่ออยู่คนเดียวไม่มีอะไรทำ หนูเคยทำงาน อยู่ช่วงหนึ่งสามเดือนแรก แล้วก็ออกงานมันหนักหนื่อยรับจ้างขายทุเรียนนะพี่ อ้อตอนนั้นหนูติด เพราะเบื่อก็คูณมาเรื่อย ๆ ตลอดเลย เข้าคืนมาติด เพื่อนมารวมกันก็ติดด้วยกัน บางครั้งก็คนเดียวเลย ออกไปหาเอง”

“มาช่วงหลังนี้หนูขายด้วยพี่ แฟนหนูทำยาหนูก็ขายก็เล่นกัน บางวันเล่นทั้งวันทั้งคืน ลืมวันลืมคืนกันเลยข้าวปลาไม่กิน ไม่มีแรงเลยพี่ ก็หยุดเล่นนะพี่ ตอนหยุดเล่นหนูคิดเหมือนกันว่า อยากเลิกแต่เลิกอย่างไรแฟนดูเขาขาย หนูรู้ว่าหนูติด แต่พักหลัง ๆ มาคูน้อยบางครั้งหนูลองยานะ มันเลิกยากเพราะขาย”

แดง: “แฟนยังเล่นอยู่ ออกไปอยู่กับแฟน หนูก็เลยเล่นกับแฟน เล่นเป็นบางครั้งพี่ อยู่บ้านกับแฟนเห็นเขาเล่น ก็ลองเล่นก็ใช้มาเรื่อย ๆ คือหนูต้องขายยาด้วยเป็นหนี้เยอะ แต่ไม่ได้เล่น ทุกวัน เล่นน้อยกว่าเดิม แต่เลิกไม่ได้ก็อย่างที่บอกขายด้วยเห็นทุกวันจับยาทุกวัน”

ญา: “เครียด เราก็ไม่มีงานทำ ก็เลยต้องขาย รอบนี้หนูไม่ได้ใช้ทุกวันนี้จะนานเล่นที่ ออกไปก็ย้ายบ้านที่ใหม่ไม่ค่อยมีขายส่วนมากหนูจะปล่อยมากกว่า ก็บางครั้งเบื่ ๆ เหนง ๆ ทะเลาะ กับแฟนเสพเลย ก็ไม่ใช่ต่อเนื่องหลาย ๆ วันเสพ แล้วก็หยุด เพราะปวดท้อง”

กวาว: “มีดั่งค์ก็มียาพี่ มันไม่เคยคิดที่จะเลิกพี่ ใช้ตลอดพอนึกถึงยาพี่ใช้เลยผมเล่นคนเดียวไม่ค่อยออกไปข้างนอก ทะเลาะกับป้า ก็ใช้ ประชดแม่ก็ใช้ เบื่อ ๆ เซ็ง ๆ ก็ใช้ พี่เชื่อปะยาอย่าง โคตรหาง่ายเลย คนมันใช้ยาเจอกัน มันก็รู้ว่าใช้ ผีเห็นผีพี่ เพราะฉะนั้นยาผมไม่ขาด มีดั่งค์ตลอด ก็ใช้”

“ผมพูดได้อย่างตรง ๆ ได้เลยพี่ว่าสำหรับผมแล้ว เพื่อนมาเป็นทีหนึ่งนะตอนนั้น อยู่กับ พวกมันแล้วมีความสุข ไม่มีใครมาด่ามาว่าผม ไม่ใช่ทุกครั้งที่อยู่กับเพื่อน แต่ถ้าถูกด่ามาเรียบร้อย ป้าชอบด่าผมว่าอย่างมึงคงเอาดีไม่ได้แล้ว เออมันดีไม่ได้ก็เลวสุด ๆ ไปเลย บางครั้งมีเงินผมก็เสพ”

“ถ้าผมโมโหอะไรที่บ้านฟังเป็นแถบ ทะเลาะกันบางครั้งผมไม่เล่นก็ว่าผมเล่น ก็ในบ้านมันเป็นอย่างนี้ ผมต้องทำอะไร ก็เล่นยา เล่นน้อยกว่าตอนยังไม่บ้าบัด แต่ก็ไม่ได้เลิก มันเลิกไม่ได้ที่ผม ไม่เคยอยู่ห่างยานานมากมันต้องมีอยู่ในกระเป๋ เพื่อนผมมีแต่เพื่อนที่เล่นยาไอ้เพื่อนดี ๆ ก็มี เขาก็ทำงานกันหมดเจอกันก็คุยกันแต่ผมมันเดินคนละทางพี่ คิดไปอีกทางที่ถูกจับมารอบนี้ก็ดี เพราะทำให้ผมห่างยาได้นานที่สุด”

ป๊อด: “เพื่อนชวนแรกก็ไม่บ่อยก็ คิดว่าถูกละเลยมาได้ตั้งนานไม่ติดหรอก แล้วก็ใช้มาเรื่อย ก็ออกมาอยู่กับเพื่อนเสพทุกวันแต่ไม่เยอะ ผมว่ารอบนี้ผมเสพน้อยกว่ารอบแรก หยุดยากพี่

เสพมานานแล้วมันอยู่ในชีวิตแล้ว แต่ช่วงหลังนั้นขายเอ็งผมเสพจะรู้ว่าเม็ดไหน สีไหน รสชาติอย่างไร อันไหนเป็นอย่างไร แม่เขาไม่ไหวจะห้ามแล้ว”

“มันเมา มันฝังลึกในสมอง กลิ่นตอนนี้ผมจำได้ว่า เขาย่ำกลิ่นอย่างไร”

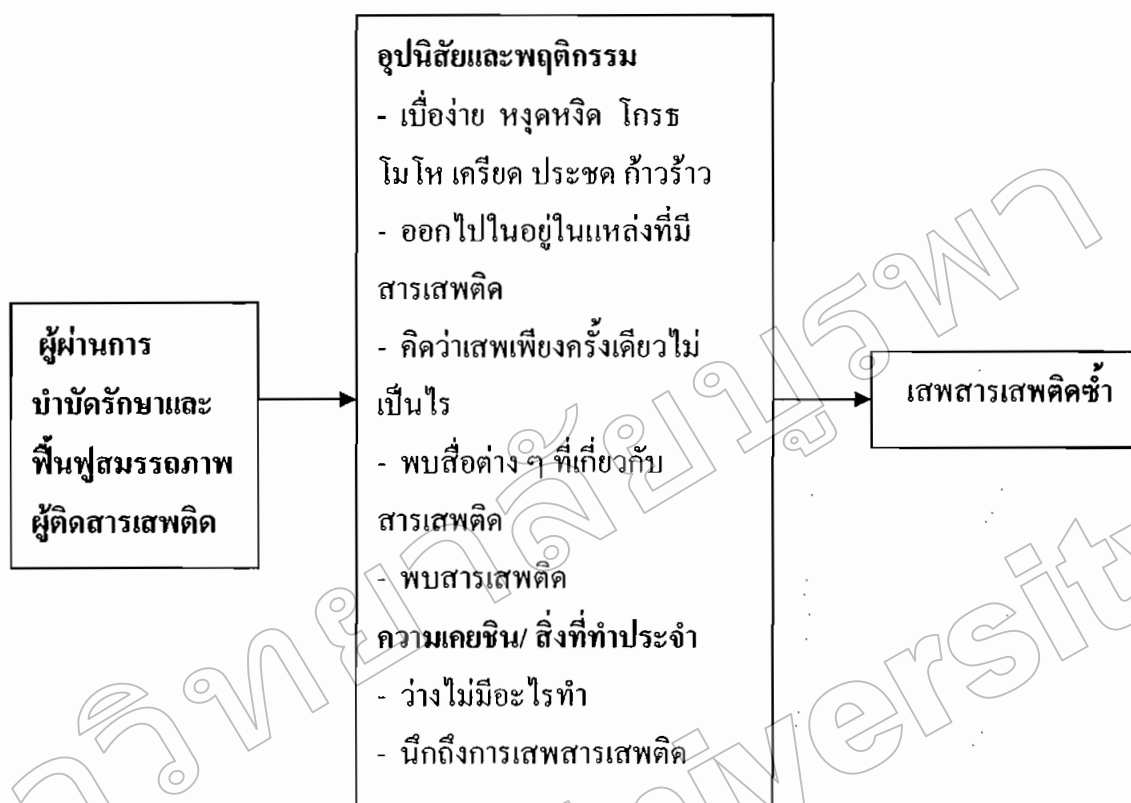
“พี่เชื่อปะเห็นผมดูหัว ๆ ลูกผู้ชายอย่างนี้ละ ผมโคตรจี๋ใจน้อยเลย ง่าย ๆ ครั้งแรกที่ผมออกจาก Rebirth ผมกลับไปใช้ยาอีกก็จริงแต่ก็ไม่กะจะงอมแงมขนาดนี้ แรกก็ไม่บ้อย แต่ความที่แม่เขาไม่ไว้ใจผมคอยจับผิดตอนผมหลับเนี่ยแม่จะมาดูตามแขนผมว่ามีรอยเข็มไหม มันไม่มีหรอกพี่ผมไม่ได้ใช้เฮ ผมใช้ยาบ้าคราวนี้แหละ เข้ามาใช้เลยเรียกว่ามันน้อยใจนะขนาดแม่ยังไม่ไว้ใจเราแล้วใครที่ไหนจะไว้ใจเรา แต่จะว่าแม่ก็ไม่ได้ เพราะเราเองแหละมันอยากสูบด้วยแหละ”

“พอสูบเข้าบ้อย ๆ ผมอีกนั่นแหละ หาเรื่องทะเลาะกับแม่จะได้อ้างออกไปนอกบ้านได้ พอออกมาขายพี่ แม่ให้เงินผมน้อยลงผมไม่สนใจพี่ ผมปล่อยยาเอาเงินมาซื้อสูบเอง ไม่งั้นไม่มีเสพแปลกนะไม่เคยคิดจะหยุดนะพี่ เวลาขาดยาผมกลับคิดแต่ว่าจะหายมาสูบอย่างไร พี่ว่าผมเป็นอย่างไร คือผมค่อย ๆ เปลี่ยนจากซี้มาเป็นคนขาย ช่วงหลังมาเสพน้อยพี่หนักขายมากกว่า”

เจ๊: “ฝันพี่ ฝันถึง ตอนอยู่บำบัด พอออกไปก็ได้เสพเพราะที่บ้านยังมียาเหลืออยู่”

“เล่นไม่มากรอบนี้น้อยกว่าเดิม เล่นแล้วหยุดเป็นช่วง ๆ กลัวโทรมเคี้ยวที่บ้านรู้ทะเลาะกันอีก บางครั้งไม่ได้เล่นเลยเป็นเดือน ๆ บางครั้งเล่นแล้วก็เบื่อ ๆ นาน ๆ ออกไปเจอเพื่อนก็เสพก็เ็นพักหนึ่ง บางครั้งเสพแล้วก็ยาวหลายวันต่อกันไม่ทำอะไรเลยข้าวไม่กินด้วยเสพทั้งวันทั้งคืน เป็นอยู่อย่างนี้จนที่บ้านรู้ก็ขอร้องให้มาอยู่รักษาใหม่อีกรอบนี้แหละ”

“บางครั้งไม่ได้เสพเลยสามสี่เดือน หยุดได้นะ แล้วก็มาเสพอีก แถบ้านมันมีเฮอะด้วย บอกไม่ถูกเหมือนกัน บางครั้งเพื่อนไม่ชวน ผมอยู่เฉย ๆ ก็อยากสูบผมก็ออกไปซื้อมาสูบคนเดียว”

ภาพที่ 10 วิธีการดำเนินชีวิตต่อการหันกลับไปติดยาเสพติดซ้ำ

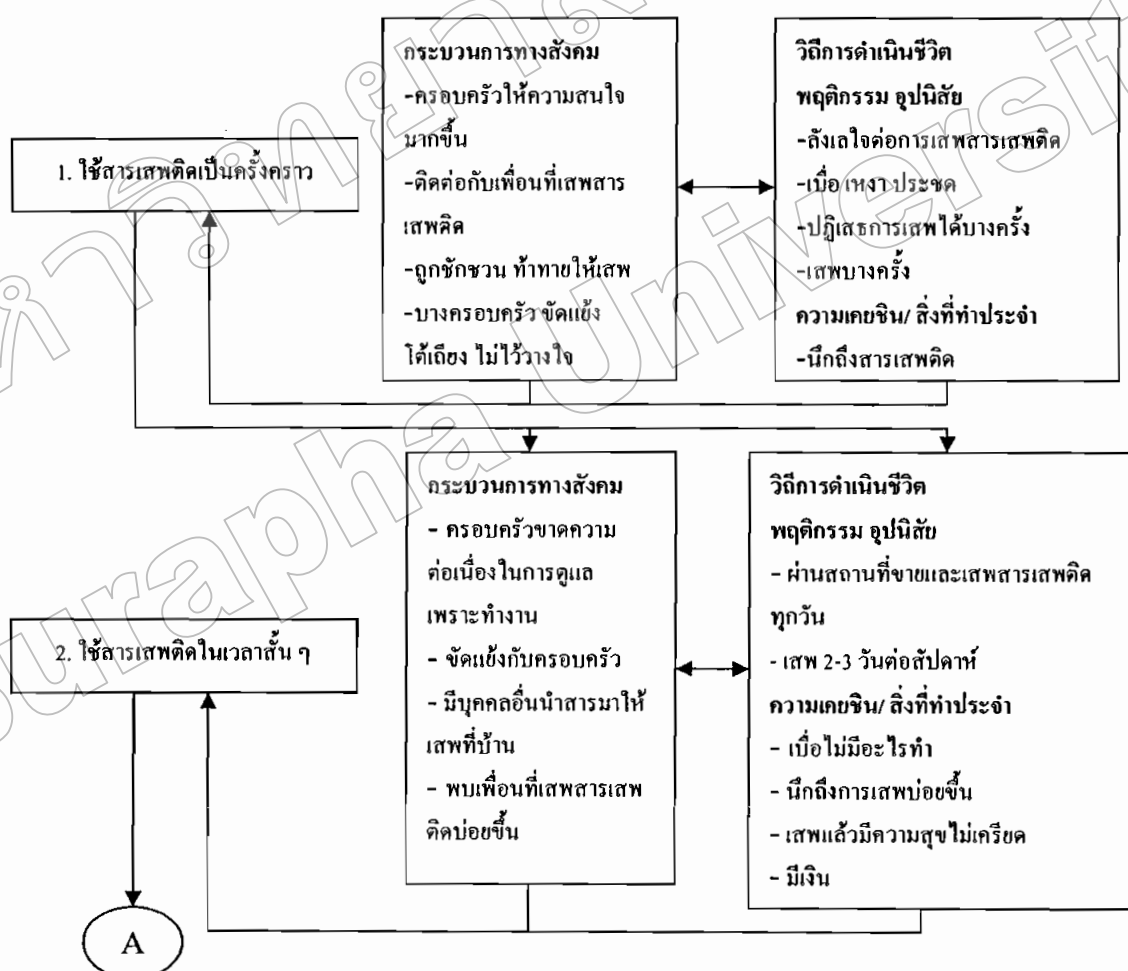
ตารางที่ 7 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

การหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ	กระบวนการทางสังคม	วิถีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต
กลุ่มที่ 1 - หยุดเสพได้ 3-4 เดือน หลังบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด เนื่องจากยังคงถูกควบคุม - ความประหลาดทางกฎหมาย บางคนมีความตั้งใจที่จะหยุด กลุ่มที่ 2 - เสพซ้ำทันที	- จัดแข่ง ทะเลาะกับบุคคลในครอบครัว - อยากพบเพื่อนที่เคยเสพยาเสพติด - เพื่อนชักชวนและท้าทาย - มีสารเสพติดอยู่ที่บ้าน - ครอบครัวยังไม่ไว้วางใจ - ครอบครัวยังคงไม่มีเวลาดูแลอย่างต่อเนื่อง - หาซื้อสารเสพติดง่าย - ไม่มีงานทำจึงยังงขยาสารเสพติด เพราะมีรายได้ดี	อุปนิสัยและพฤติกรรม - อยู่บ้านเฉย ๆ ไม่มีกิจกรรมใด ๆ ทำ - เบื่อง่าย หงุดหงิด โกรธ ประชดประชัน - น้อยใจ - คิดว่าเสพยาเพียงเล็กน้อยคงไม่เป็นอะไร - ผ่านแหล่งขายและเสพยาเสพติด ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - คิดถึงการเสพยาเสพติด - ใช้สารเสพติดทันทีเมื่อออกจาก - การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ - พบเห็นสื่อทางโทรทัศน์ หนังสือเกี่ยวกับสารเสพติดจึงอยากเสพ	- หลังบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ครั้งที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหยุดเสพได้ไม่นาน จึงหวนกลับไปเสพยาซ้ำ เนื่องจากกลับไปพบกับ - บริบทเดิม ๆ - ครอบครัว เพื่อน - สิ่งแวดล้อม อารมณ์ - ความรู้สึกนึกถึง - การเสพยาเสพติด จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลกลับไปเสพยาซ้ำ

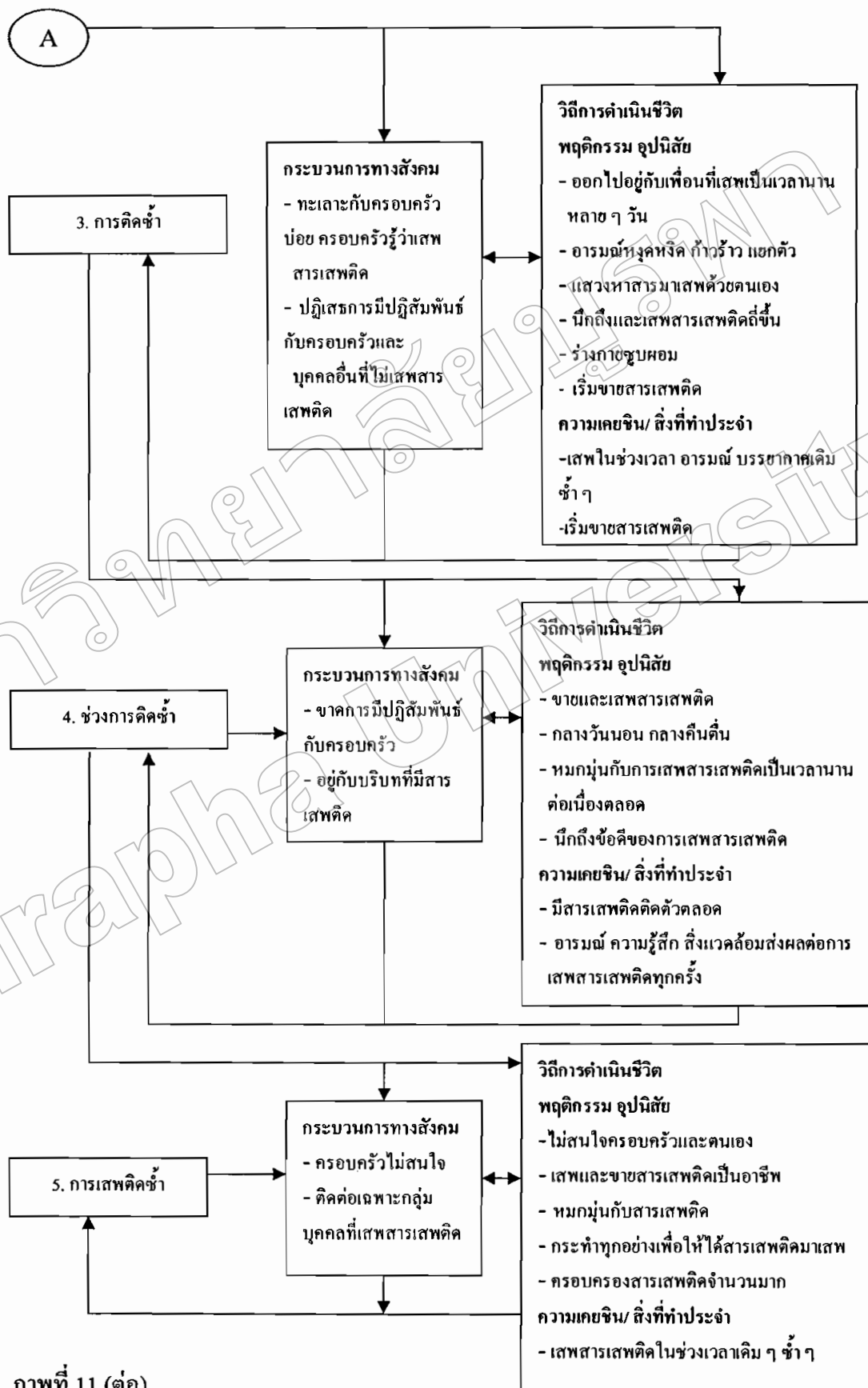
ผลการสังเคราะห์กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างรูปแบบการ หวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า รูปแบบการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำที่เกิดขึ้นจากผู้ให้
ข้อมูลนั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มแรกพบ รูปแบบการหวนกลับไปติด
สารเสพติดซ้ำเป็นไปตามขั้นตอนการคิดซ้ำ ของสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญห
ยาเสพติด (2547, หน้า 95) และกลุ่มที่สอง พบ รูปแบบการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำไม่เป็น
ไปตามขั้นตอนการคิดซ้ำ ของรูปแบบดังกล่าวซึ่งสามารถสรุปได้ดังตามตารางดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติด
สารเสพติดซ้ำของกลุ่มที่ดำเนินไปตามขั้นตอนการคิดซ้ำ

ภาพที่ 11 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ
ดำเนินไปตามขั้นตอน

ภาพที่ 11 (ต่อ)

รูปแบบที่ 2 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ กลุ่มที่ไม่ดำเนินไปตามขั้นตอนการติดซ้ำ

ภาพที่ 12 กระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตต่อการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ โดยไม่ดำเนินไปตามขั้นตอนการติดซ้ำ

ตารางที่ 8 กลุ่มที่ 1 รูปแบบดำเนินไปตามขั้นตอนการคิดสารเสพติดซ้ำ

ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	วิธีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
1. ใช้สารเสพติดเป็นครั้งคราว	- ครอบครัวยังไม่สนใจมากขึ้นไม่ให้ออกไปไหน จำกัดบริเวณ - แอบติดต่อกับเพื่อนที่เคยเสพยาเสพติดด้วยกัน และพูดคุยเกี่ยวกับสารเสพติด - เพื่อนเริ่มชักชวนทำยาให้เสพยาเสพติด - ยังมีสารเสพติดเหลือตกค้างอยู่ในบ้าน - ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวยังขัดแย้ง ไม่ไว้วางใจ	อุปนิสัยและพฤติกรรม - เริ่มมีความคิดถึง จารสชาติฤทธิ์ของสารเสพติด หากได้ใช้สักครั้งไม่เป็นไร - ปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนทำยาบางครั้ง - คิดว่าไม่เป็นไร เลิกมาได้ตั้งนาน เสพไปก่อนเดี๋ยวค่อยเลิกใหม่ - อารมณ์ต่าง เช่น เบื่อเหงา ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - เกิดความฝันถึงการได้ใช้สารเสพติด - ไม่คิดที่จะหยุดเสพยา	- มีความคิดที่จะหยุดเสพยาแต่เมื่อกลับไปอยู่บ้าน ก็เริ่มคิดถึงการใช้สารเสพติด รู้สึกเบื่อ และแอบติดต่อกับเพื่อนที่เคยเสพยาเสพติดด้วยกัน เพราะครอบครัวยังควบคุมตัว จำกัดบริเวณให้อยู่แต่ในบ้านไม่ให้ออกไปไหน จึงต้อง แอบเสพยาที่บ้านจากที่เหลืออยู่และเพื่อนเอามาให้ - การเชื่อมโยงไปสู่ขั้นที่ 2 - อยู่ลำพังเพียงผู้เดียวทำได้ทำกิจกรรมใด ๆ จึงเริ่มคิดถึงสารเสพติด ทั้งกลิ่น รส ฤทธิ์ที่ขึ้น แต่ยังยับยั้งความคิดได้ บางครั้ง หากติดต่อกับเพื่อนได้ก็เสพยา
2. การใช้สารเสพติดในเวลาสั้น ๆ	- ต้องการพบปะกับเพื่อนที่คิดสารเสพติดด้วยกัน บ่อยขึ้น และชวนกันเสพยาเสพติด 2-3 วัน/สัปดาห์ - ครอบครัวยังขาดการเอาใจใส่ อย่างต่อเนื่องเพราะต้องทำงาน	อุปนิสัยและพฤติกรรม - เพื่อนที่เสพยาเสพติดเข้าใจยอมรับมากกว่า - ครอบครัวยังอยู่กับเพื่อนแล้วมีความสุข ไม่เบื่อ	- ความคิดเกี่ยวกับสารเสพติดเริ่มเพิ่มมากขึ้น จึงออกไปหาสารเสพติดมาเสพยาหรือบางครั้งเพื่อนก็นำมาให้ขณะที่ไม่มีใครอยู่บ้านหรือไม่ก็หาเรื่องทะเลาะกับครอบครัวเพื่อออกไป

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	วิธีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
3. การติดยา	- เริ่มขัดแย้งกับครอบครัว - เพื่อนที่เสพยาเสพติดมาหาที่บ้านนำสารเสพติดมาให้เสพ - ผ่านสถานที่ขาย แหล่งที่เสพยา - ทะเลาะกับครอบครัวบ่อย เพราะครอบครัวรู้ว่ากลับไปเสพยาก็เริ่มไม่สนใจ - ออกไปอยู่กับเพื่อนที่เสพด้วยกันเป็นเวลานาน ๆ หลายวัน จึงกลับบ้านสักครั้ง - ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ได้เสพยาเสพติด	- คิดถึงสารเสพติดมากขึ้น วันละ 3 - 4 ครั้ง - ความรู้สึกน้อยใจเสียใจ ประชดประชัน - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - เสพแล้วมีความสุข ไม่เบื่อ ไม่เครียด - มีเงินก็ไปซื้อเสพยาทันที - อุปนิสัยและพฤติกรรม - อารมณ์ก้าวร้าวหงุดหงิดกับครอบครัวและมีปัญหาขัดแย้งบ่อย ๆ - เสพแล้วมีความสุขไม่เบื่อ มากกว่าไม่เสพ - แสวงหาสารเสพด้วยตนเอง - คิดถึงสารเสพติดมากขึ้นกว่าเดิม - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - เสพสารเสพติดโดยไม่มีปัจจัยนำ - เสพในช่วงเวลาเดิม - บรรยากาศเดิมซ้ำ ๆ	เสพยาเสพติด การเชื่อมโยงไปสู่ขั้นที่ 3 - คิดถึงการเสพยาเสพติดดีขึ้น เริ่มแสวงหาวิธีการออกไปเสพกับเพื่อน หรือออกไปซื้อในแหล่งที่ขายสารเสพติด - การยับยั้งความคิดลดน้อยลง - ออกจากบ้านไปอยู่บ้าน - เพื่อนแล้วเสพยาเสพติดด้วยกันต่อเนื่องหลาย ๆ วัน - เมื่อกลับบ้านก็จะแยกตัว และจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว หงุดหงิด หากมีใครขัดใจ - บางครั้งนำของในบ้านไปขายเพื่อนำเงินไปซื้อสารเสพติดมาเสพ - การเชื่อมโยงต่อไปสู่ขั้นที่ 4 - เริ่มมีแต่เหตุผลในการออกไปเสพยาเสพติดมากขึ้น ๆ ขาด - การยับยั้งความคิด และเสพยาเสพติดเมื่อต้องการภายใต้สิ่งแวดล้อม ความคิด อารมณ์ที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	วิถีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต
4. ช่วงการติดซ้ำ	- ขาดการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว - ขายสารเสพติดเพื่อนำเงินมาซื้อเสฟ - หมกหมุ่นกับการเสฟ ไม่ทำอะไรทั้งสิ้น	อุปนิสัยและพฤติกรรม - มีรายได้จากการ ขายสารเสพติด - กลางวันนอน กลางคืนตื่น - นึกถึงแต่ข้อดีของการเสฟสารเสพติด - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - ต้องมีสารเสพติดพกติดตัว อยากเสฟเสฟเมื่อไหร่ก็ได้ - อารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ต้องเสฟสารเสพติด	- กลางวันนอน กลางคืนเสฟสารเสพติด บางคนเสฟคนเดียว บางคนเสฟกับแฟนเพื่อน ในแต่ละวันไม่ทำอะไรเลย ไม่กินข้าว - ไม่สนใจตนเอง เริ่มขายสารเสพติด เพราะไม่ทำงาน เพื่อนำมาซื้อเสฟ - การเชื่อมโยงต่อไปสู่ขั้นที่ 5 - รูปแบบการดำเนินชีวิตเหมือนช่วงเริ่มติดสารเสพติด ชีวิตดำเนินไปแต่ละวันมิได้ทำสิ่งใดเลย - นอกจากเสฟสารเสพติดก่อนนอนเสฟ ตื่นมาเสฟ - ไม่ใส่ใจตนเอง และครอบครัว ความคิดมีแต่สารเสพติด ไม่สามารถยับยั้งความต้องการเสฟได้
5.การเสฟติดซ้ำ	- ครอบครัวไม่สนใจ - ไม่สนใจครอบครัวตนเอง - ขายสารเสพติดเป็นอาชีพหลัก	อุปนิสัยและพฤติกรรม - เสฟอย่างต่อเนื่อง เป็นเวลานาน	- เสฟสารเสพติดตลอด เสฟกระทั่งหมดก็หยุด และออกไปซื้อหาเสฟใหม่ ชีวิตจะวนเวียนอยู่แบบนี้ และขายเพื่อนำเงินมาซื้อเสฟไม่สนใจครอบครัว จะอยู่กับเพื่อนที่ติดสารเสพติด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

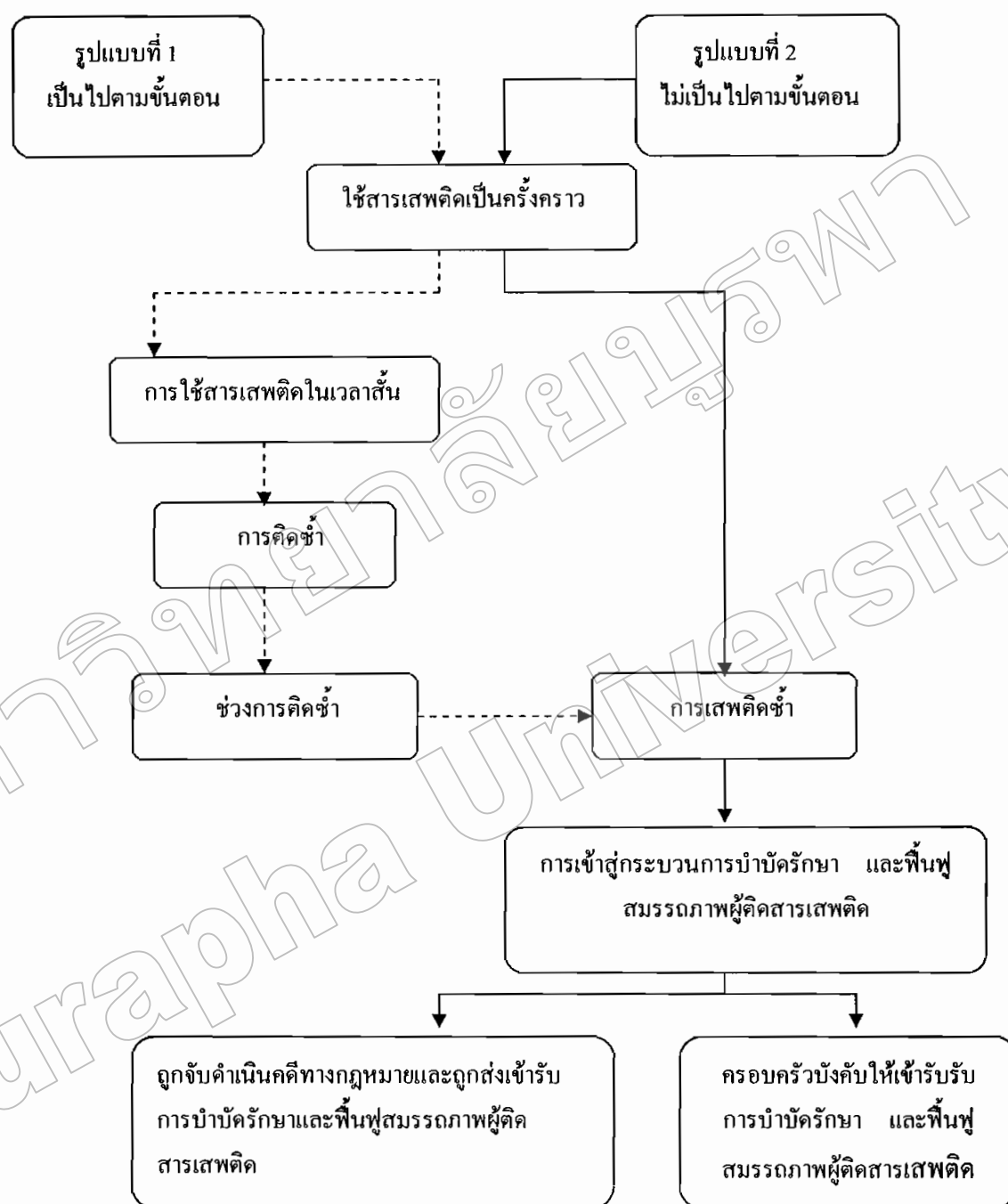
ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	วิธีการดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
	- มีปฏิสัมพันธ์เฉพาะกลุ่มบุคคลที่เสพสารเสพติดเท่านั้น - หมกมุ่นกับการเสพสารเสพติด	- ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เสพสารเสพติด - มีสารเสพติดจำนวนมากไว้เพื่อเสพและขาย - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - นึกถึงแค่สารเสพติดโดยไม่มีปัจจัยนำ - เสพในช่วงเวลาเดิม บรรยากาศเดิม ซ้ำ ๆ	เพื่อนที่เสพด้วยกัน หรือบางคนเสพคนเดียวก็จะแยกตัวอยู่ในห้องไม่ออกไปไหน

ตารางที่ 9 กลุ่มที่ 2 รูปแบบไม่ดำเนินไปตามขั้นตอนการติดสารเสพติดซ้ำ

ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	รูปแบบดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิธีการดำเนินชีวิต
1. ใช้สารเสพติดเป็นครั้งคราว	- พบปะกับเพื่อนที่เสพยาและชักชวนกันไปเสพ - มีสารเสพติดเหลือตกค้างอยู่ที่บ้าน - ครอบครัวยึดกับริเวณไม่ให้ออกไปไหน	อุปนิสัยและพฤติกรรม - ลังเลในการกลับไปเสพสารเสพติด - เห็นสารเสพติดบ่อย ๆ แล้วต้องกลับไปเสพ - ออกไปพบกับเพื่อนที่เคยเสพด้วยกัน - ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำเป็นประจำ - วางไม่มีอะไรทำ	- ปฏิเสธการชักชวนและทำหายจากเพื่อนได้บางครั้ง เพราะยังกลัวการกลับเข้าการบำบัดรักษาและฟื้นฟูและต้องการที่จะทำเพื่อครอบครัว

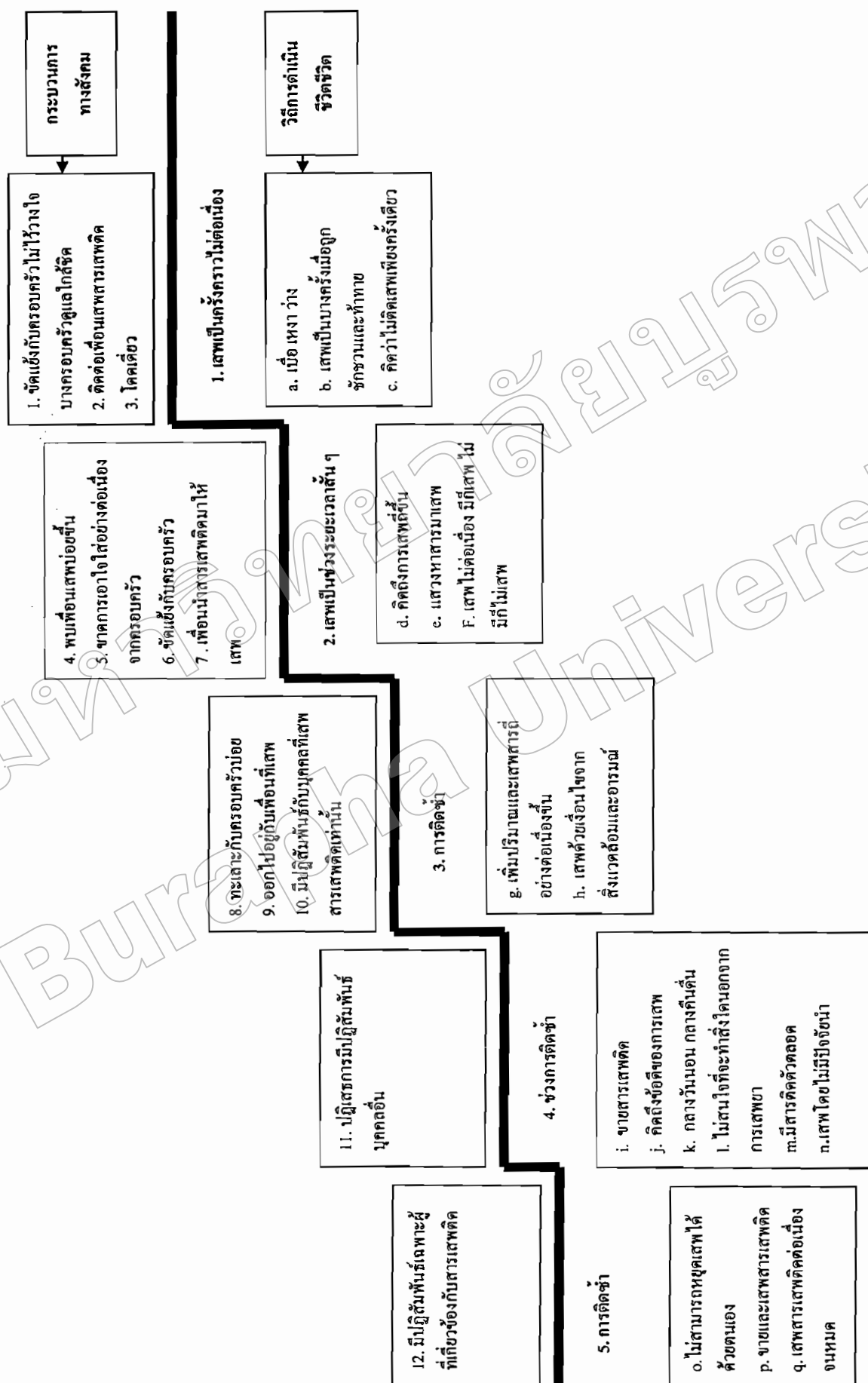
ตารางที่ 9 (ต่อ)

ขั้นตอน	กระบวนการทางสังคม	รูปแบบดำเนินชีวิต	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมและวิถีการดำเนินชีวิต
2. การเสพติดซ้ำ	- ข้ายที่อยู่ นานครั้งจะได้พบปะเพื่อนและชักชวนกันเสพยาเสพติดและพบปะเพื่อนที่เสพยาเสพติดด้วยกัน - หันมาขายอย่างเดียวไม่ค่อยได้เสพยา นาน ๆ เสพเพราะลองยา	อุปนิสัยและพฤติกรรม - เสพสารเสพติดเพียงลำพังหากเบื่อ ๆ ไม่มีอะไรทำ ความเคยชิน/ สิ่งที่ทำประจำ - ยังคงเสพยาเสพติดอยู่ตลอดแต่ไม่ต่อเนื่อง - รู้ถึงผลเสียของการเสพยาเสพติดและสุขภาพไม่ดี แต่ยังหยุด ไม่ได้จึงเสพยา น้อยลงเพราะต้องการขาย และอยู่ในกลุ่มผู้ค้า	การเชื่อมโยงไปสู่ขั้นที่ 2 - ไม่เป็นไปตามขั้นตอนเชื่อมต่อเนื่องจากเมื่อเริ่มเสพยาเป็นครั้งแรกแล้ว ก็จะเสพยาต่อเนื่องยาวมาเรื่อย ๆ เป็นช่วง ๆ มีสารที่เสพยาไม่มีก็ไม่เสพยา ปริมาณไม่แน่นอน เพราะ มีการขายในฐานะ เพื่อนที่เคยเสพด้วยกัน ถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย เปลี่ยนจากผู้เสพมาเป็นผู้ขายรายใหญ่ - ผู้ให้ข้อมูลยังคงไปเสพซ้ำอย่างต่อเนื่องและจะเสพในปริมาณที่น้อยลงตามเหตุและปัจจัยที่ต่างกัน คือ มีการขายแหล่งที่อยู่ที่ไม่ได้อยู่ในแหล่งที่เสพและขาย นาน ๆ ครั้งจึงได้พบปะเพื่อนที่เสพ บางรายสุขภาพไม่ดีและรู้ถึงผลเสีย บางรายหางานทำไม่ได้จึงกลับไปขายสารเสพติดเพราะรายได้ดี เสพเพื่อตรวจสอบสารเสพติด ซึ่งก็ไม่บ่อย

ภาพที่ 13 ขั้นตอนการหวนกลับไปติดยาเสพติดซ้ำ และการเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากแผนภาพ ขั้นตอนการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์การหวนกลับไปเสพสารเสพติดซ้ำที่เกิดขึ้น 2 รูปแบบ ซึ่งในรูปแบบที่ 1 คือ กลับไปเสพซ้ำที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้น จากขั้นที่ 1 จนถึงขั้นที่ 5 โดยเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ เป็นการเริ่มต้นจากการเสพเป็นครั้งคราว และจึงเพิ่มปริมาณของสารเสพติด และความต่อเนื่องขึ้นเรื่อย ๆ จนมาสู่ขั้นที่ 5 คือ การเสพติดซ้ำ เป็นการกลับไปสู่สภาวะการพึ่งพิงสารเสพติดทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบผู้ติดสารเสพติด และรูปแบบที่ 2 คือการกลับไปเสพซ้ำที่มีได้เกิดตามลำดับขั้นตอน ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่ ขั้นที่ 1 คือการเสพเป็นครั้งคราวมาสู่ขั้นสุดท้ายคือ การเสพติดซ้ำ โดยหลังจากนั้นจึงหยุดเสพช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วจึงกลับไปเสพอีกครั้ง ซึ่งพบว่า ปริมาณสารเสพติดที่เสหมีปริมาณน้อยกว่า รอบแรกที่เข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด และระยะเวลาของการเสพไม่ต่อเนื่อง และแน่นอน หากมีสารเสพติดจึงเสพ ไม่ออกไปแสวงหาเหมือนที่ผ่านมา แต่ก็มิได้หยุดเสพ เพราะเคยชินกับการมีสารเสพติดในวิถีการดำเนินชีวิต ยังคงเป็นผู้ติดสารเสพติดซึ่งไม่ผ่าน ขั้นตอนการเสพในช่วงเวลาสั้น ๆ การเสพซ้ำ และช่วงการติดซ้ำ ทั้งนี้แผนภูมียังแสดงให้เห็นถึงจุดหักเหสู่การเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ซึ่งไม่มีผู้ใดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดหากแต่ถูกควบคุมด้วยกฎหมาย และกรอบคร้วบังคับส่งให้เข้าสู่กระบวนการบำบัด โดยทั้ง 2 รูปแบบแสดงเป็นภาพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 14 รูปแบบที่ 1 ขั้นตอนการหาหนทางไปติดสายเสียดขึ้นเป็นไปตามขั้นตอนการติดสายเสียดขึ้น

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคม กับวิถีการดำเนินชีวิตตามขั้นตอนการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

ขั้นตอนที่	1	2	3	4	5
ความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์	1, 2, 3 → a, b, c	4, 5, 6, 7 → d, e, f	8, 9, 10 → g, h	11 → i, j, k l, m, n	12 → o, p, q
ข้อมูลที่บ่งชี้ปรากฏการณ์(หน้า)	91, 92, → 94	91, 92, 93 → 94, 95, 96	91, 92, 93 → 94, 95	91, 93 → 95, 96	91, 92, 93 → 95, 96

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคมกับวิถีการดำเนินชีวิต

กระบวนการทางสังคม

- 1 หมายถึง ครอบครัวไม่ไว้วางใจ มีความขัดแย้ง บางครอบครัวดูแลใกล้ชิด
- 2 หมายถึง ติดต่อเพื่อนเสพยาเสพติด
- 3 หมายถึง โดดเดี่ยว
- 4 หมายถึง พบเพื่อนเสพยาบ่อยขึ้น
- 5 หมายถึง ขาดการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่องจากครอบครัว
- 6 หมายถึง ขัดแย้งกับครอบครัว
- 7 หมายถึง เพื่อนนำสารเสพติดมาให้เสพ
- 8 หมายถึง ทะเลาะกับครอบครัวบ่อย
- 9 หมายถึง ออกไปอยู่กับเพื่อนที่เสพยา
- 10 หมายถึง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่เสพยาเสพติดเท่านั้น
- 11 หมายถึง ปฏิเสธการมีปฏิสัมพันธ์บุคคลอื่น
- 12 หมายถึง มีปฏิสัมพันธ์เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติด

วิถีการดำเนินชีวิต

- a หมายถึง เบื่อ เหนื่อย ว่าง
- b หมายถึง เสพเป็นบางครั้งเมื่อถูกชักชวนและทำหาย
- c หมายถึง คิดว่าไม่ติดเสพยาเพียงครั้งเดียว
- d หมายถึง คิดถึงการเสพยาขึ้น

- e หมายถึง แสงหาสารมาเสฟ
- f หมายถึง เสฟไม่ต่อเนื่อง มีก็เสฟ ไม่มีก็ไม่มีเสฟ
- g หมายถึง เพิ่มปริมาณและเสฟสารได้อย่างต่อเนื่องขึ้น
- h หมายถึง เสฟด้วยเงื่อนไขจากสิ่งแวดล้อมและอารมณ์
- i หมายถึง ขยสารเสฟติด
- j หมายถึง คิดถึงข้อดีของการเสฟ
- k หมายถึง กลางวันนอน กลางคืนตื่น
- l หมายถึง ไม่สนใจที่จะทำสิ่งใดนอกจากการเสฟยา
- m หมายถึง มีสารติดตัวตลอด
- n หมายถึง เสฟโดยไม่มีปัจจัยนำ
- o หมายถึง ไม่สามารถหยุดเสฟได้ด้วยตนเอง
- p หมายถึง ขยและเสฟสารเสฟติด
- q หมายถึง เสฟสารเสฟติดต่อเนื่องจนหมด

ภาพที่ 15 รูปแบบที่ 2 การหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ ที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของการติดสารเสพติดซ้ำ

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคม กับวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่เป็นไปตาม
ขั้นตอนการหวนกลับไปติดสารเสพติดซ้ำ

ขั้นตอนที่	1	2
ความสัมพันธ์ ของปรากฏการณ์	1, 2, 3 → a, b, c, d	4, 5, 6 → e, f, g
ข้อมูลที่บ่งชี้ ปรากฏการณ์(หน้า)	91, 93, → 95, 96	91, 93 → 95, 96

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางสังคม
กับวิถีการดำเนินชีวิต
กระบวนการทางสังคม

- 1 หมายถึง พบปะกับเพื่อนที่เสพยาและชักชวนกันไปเสพยา
- 2 หมายถึง มีสารเสพติดเหลือตกค้างอยู่ที่บ้าน
- 3 หมายถึง ครอบครัวไม่ให้ออกไปไหน
- 4 หมายถึง ย้ายที่อยู่ นานจะพบปะเพื่อนและชักชวนกันเสพยา
- 5 หมายถึง ยังอาศัยในแหล่งที่มีสารเสพติดและพบเจอเพื่อนที่เสพยาเสพติดด้วยกัน
- 6 หมายถึง หันมาขายอย่างเดียวไม่ค่อยได้เสพยา นานๆเสพยาเพราะลงยา

วิถีการดำเนินชีวิต

- a หมายถึง มีกึ่งเสพยา ไม่มีกึ่งไม่เสพยา
- b หมายถึง ลังเลในการกลับไปเสพยาเสพติด
- c หมายถึง เห็นสารเสพติดบ่อยๆแล้วต้องกลับไปเสพยา
- d หมายถึง ว่างไม่มีกิจกรรมทำ
- e หมายถึง เสพยาเสพติดเพียงลำพังหากเบื่อๆไม่มีอะไรทำ
- f หมายถึง ยังคงเสพยาเสพติดอยู่ตลอดเวลาแต่ไม่ต่อเนื่อง
- g หมายถึง รู้ถึงผลเสียของการเสพยาเสพติดและสุขภาพไม่ดี แต่ยังไม่พร้อมจะหยุด
จึงเสพยาบ่อยลงเพราะต้องการขายและอยู่ในกลุ่มผู้ค้า

ความคาดหวังในอนาคตภายหลังการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ครั้งที่ 2

ความคาดหวังในอนาคต ของผู้ติดสารเสพติดซ้ำ พบว่าทุกคนต่างมีความคาดหวังในอนาคตที่เหมือนกัน คือต้องการที่จะเลิกเสพสารเสพติด หรือหยุดเสพให้นานที่สุดภายหลังการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด โดยมีเป้าหมายที่ต่างกันในกลุ่มเพศชาย ต้องการเลิกเสพสารเสพติด เพื่อ ครอบครัว ภรรยาและลูก ในกลุ่มเพศหญิงต้องการเลิกเพื่อตนเอง และ/ หรือลูก ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “ตอนนี้คิดว่าจะทำทุกวันให้มันดีขึ้นเรื่อย ๆ แล้วก็คิดว่า จะอดทนให้มากกับการที่ว่าจะอยู่ที่นี้ต่อ ที่นี้มีกฎระเบียบ อุปสรรคที่มันเกิดขึ้น แรงกดดัน ในการทำอะไรต่าง ๆ เพื่อให้เราปรับเปลี่ยนถ้าเราทำดีทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีมันก็จะเข้ามา เราฝึกที่จะเปิดใจ อนาคตมันต้องดีกว่าเดิม การที่เราเลิกยาการทำดีมันยากจะให้คนพูดถึงเราในแง่ดีมันยาก แต่กับการให้คนอื่นว่าเราดีหลังเหมือนคำส่งมันก็จะกลายเป็นเหมือนเราไม่เกิดประโยชน์กับการที่เรามาบำบัดรักษาแต่ถ้าเราทำดีแล้วออกไปข้างนอก แล้วคนอื่นเขายังพูดถึงเราในทางที่ดีเขายังพูดถึงเราในทางที่ดี เราารู้สึกว่าเออ ถ้ามารู้ที่หลังเราก็คงรู้สึก ว่า เราทำได้นะยังมีคนที่คิดถึงเรา เราเองก็รู้สึกภาคภูมิใจ”

แดง: “อนาคตของหนูอยู่ที่ลูกค่ะที่ หนูตั้งใจแล้วว่า จะเลิกให้ได้ครั้งนี้ ถ้าลูกหนูเกิดหนูไม่อยากให้เขารู้ว่าแม่ติดยา แล้วหนูจะสอนเขายังไงในเมื่อตัวแม่เองยังทำไม่ได้ ลูกหนูต้องคิดว่า หนูให้ได้ส่วนแฟนหนูเขาก็จะเลิกที่ เขาบอกเพื่อลูกของเราหนูทำได้พี่ รอบนี้หนูว่าหนูดีขึ้นนะคิด ได้มีกำลังใจที่จะเลิกด้วย สงสัยอายุมากขึ้นและมีลูกด้วยไอ้ที่เขาบอกว่าขึ้นหลังเสือแล้วลงไม่ได้ ไม่จริงพี่ มันขึ้นอยู่ที่ใจตัวเอง หนูจะทำให้ได้”

ญา: “คือว่า ถ้าออกไปแล้วเลิกกับแฟนคนนี้ ก็ต้องอยู่กับลูกให้มากกว่านี้จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกจะไม่ให้ลูกคิดว่าแม่ติดยา มาครั้งนี้ความคิดหนูเปลี่ยนไปนะพี่ต่างกับครั้งแรกแรงใจของตนเองที่ว่าอยากจะเลิกก็ต้องห่างจากแหล่งตรงนั้นเพราะว่าเราไม่ต้องไปคลุกคลีกับเพื่อนฝูงเฮอะแอะที่เสพยา เรามาอยู่ต่างที่จากที่เคยอยู่ไปเลยออกจากวงจร ไปเลย เมื่อแล้ว เสพถูกจับ พอคนที่หนูต้องเลิกเพื่อลูก”

กวาง: “พี่เชื่อไหม ผมไม่เคยหยุดคิดได้นานขนาดนี้ใช้สมองขนาดนี้ จากที่ไม่เคยได้ระบายก็ได้ระบายก็ได้เคย ผมทำได้ทุกอย่างแต่มันจะดีหรือไม่คืออยู่ในนี้มันทำงานได้เป็นชิ้นเป็นอันอยู่ข้างนอกไม่เคยทำอะไรสำเร็จระยะเวลาทำให้ผมทำอะไร ได้สำเร็จ เพราะผมมีอะไรทำ ก่อนหน้านี้นี้ผมไม่เคยจะหยุดเสพนะพี่แต่มาตอนนี้ผมอยากหยุด อยากพักมากกว่า มันเหมือนกับการสูญเสียไว้จุดหมายตอนนี้ผมยังมียา มีป้า มีลูก ถ้าผมยังไม่หยุดผมต้องสูญเสียเขาแน่ ๆ เพราะผมทำกับพวกเขาไว้เยอะ”

ป๊อด: “ผมมองอนาคตของผมไว้ไม่ค่อยชัดเจนก่อนหน้านี้ แต่เมื่อวานนี้พี่รู้ใหม่ว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับผม ลูกผม 8 ขวบโทรมาหาผมในวันเกิดเขา เขาโทรมาขอพรผม พี่ผมร้องไห้เลยมันเสียใจนะ ในวันที่ลูกต้องการให้ผมอยู่ข้าง ๆ เขา ผมกลับทำไม่ได้เพราะต้องมารักษาเย็บแผล เพราะผมเองผมเห็นแก่ตัวพี่ ถ้าผมไม่เสพไม่ขาย ผมก็ไม่ต้องมาอยู่ที่นี่เมื่อวานผม ลูก เมียเราต้องอยู่ด้วยกัน ผมรู้แล้วว่าผมต้องอยู่เพื่อลูกผม เมียผมเขาดีมากเขาทนผมมาตลอด ไหนแม่ผม โหพี่ผมแย่มาก ในตอนนี้ผมพูดกับพี่ไวนะผมจะออกไปเป็นพ่อที่ดีของลูก เป็นผู้นำครอบครัวและดูแลแม่ผม ผมจะไปหางานทำก่อน หรือไมก็ไปขายของกับแม่ แม่ผมปิดร้านขายของมันหมดเวลาแย ๆ ของผมแล้ว”

แจ๊ค: “ผมไม่ค่อยคิดอะไรมากก็อยู่ได้เรื่อย ๆ ก็คงทำงานกับ พ่อแม่ก็ดูแลให้เขา เขาก็แบ่งบ่อให้ผม แต่ไ้อัยาก็คงหยุดก่อน 2 รอบแล้ว สงสารแม่ เพื่อนที่สูบบุหรี่ก็ไม่เอาแล้ว อีกอย่าง เมียผมบอกว่าถ้าครั้งนี้ไม่เลิกเขาจะมาเอาลูกออกไปอยู่ข้างนอกบ้านเลิกกันพี่ ผมก็ต้องเลือกเมีย เลือกลูกพี่ ยามันเพี้ยนแป๊บเดียว สูบไปมาก ๆ ก็เป็นบ้า เมียกับลูกคิดมากพี่ ถ้าจะบอกว่าเลิกให้ได้ กลัวทำไม่ได้ขอหยุดไปเรื่อย ๆ คิกว่า”

จิตวิทยาการให้คำปรึกษาต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด

ขั้นตอนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการบำบัดรักษา ขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพ ขั้นตอนติดตามหลังการรักษา จาก 4 ขั้นตอนดังกล่าวพบว่า มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพ และขั้นตอนติดตามหลังการรักษา ที่เหมาะสมต่อการให้คำปรึกษาโดยมีจุดมุ่งหมาย คือ 1) การแก้ไข สิ่งที่ทำให้ร่างกายหลังจากเหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประพจน์ เช่นการจัดการกับความเครียด การเพิ่มพฤติกรรมกล้าแสดงออก การลดความวิตกกังวล การปรับพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว 2) การป้องกัน เพื่อป้องกันการผิดพลาด อุปสรรค หรือเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นได้ การให้คำปรึกษาจึงกระทำก่อนมีอุปสรรค หรือเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น เพื่อการเตรียมตัวเตรียมความพร้อม เช่น การให้สารสนเทศการฝึกอบรมพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติด 3) การพัฒนา เพื่อมุ่งสนับสนุน ส่งเสริมจุดเด่นจุดดีและจุดด้อยของบุคคล เช่นการสร้างเชื่อมั่น การฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์การฝึกกระบวนการกลุ่ม (สุรินทร์ สุทธิชาติทิพย์, 2545, หน้า 3) ซึ่งจุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษาดังกล่าว มีความสอดคล้องกับบริบท และจุดมุ่งหมายในกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติด ในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพและขั้นตอนติดตามหลังการรักษาเนื่องจาก ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดสารเสพติดเป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้ผู้ติดสารเสพติดมีจิตใจที่เข้มแข็งละเว้นการใช้สารเสพติด ปรับปรุงนิสัย

ความประหลาดที่เปลี่ยนไปเนื่องจากการไปเสพสารเสพติดแนวทางการปรับตนเองให้ดีขึ้น โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ เช่นกลุ่มบำบัด ชุมชนบำบัดเป็นต้น และขั้นตอนการติดตามการรักษา คือขั้นสุดท้ายในกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพราะเมื่อติดยาเสพติดมีสภาพจิตใจที่เข้มแข็งพอจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอกได้ด้วยตนเองแล้ว สถานบำบัดรักษาจะให้กลับไปอยู่กับครอบครัวเพื่อเริ่มต้น ทดลองใช้ชีวิตโดยไม่พึ่งสารเสพติดต่อไป การติดตามหลังการรักษานี้เป็นการช่วยให้กำลังใจ และแนวทางปฏิบัติตนต่อผู้เลิกสารเสพติดเพื่อให้หลีกเลี่ยงปัญหาทางจิตทางกายต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดเป็นสาเหตุของการติดยาเสพติดซ้ำ (สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2547, หน้า46-41) ทั้งนี้ยังพบปรากฏการณ์จากผู้ให้ข้อมูลขณะบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพสารเสพติด ดังตัวอย่างคำพูดต่อไปนี้

ภัทร: “หนูอยู่ฟื้นฟูมาเกือบ 3 เดือนแล้วตอนเข้ามาฟื้นฟูก็ปรับตัวไม่ค่อยได้พี่ เพราะหนูไม่เคยต้องมีการเวลา อย่างตื่นนอน กินข้าว แล้วยังมีกลุ่มเยอะต้องพูดแสดงความคิดเห็นบอกความรู้สึกต้องมีระเบียบปฏิบัติตน กฎเยอะ พุงง่าย ๆ ว่าอยู่ในกรอบ มันอึดอัดที่เคยอยู่สบาย ๆ อยากทำอะไรก็ทำพอเจอแบบนี้มันหนัก แต่หนูก็มีพี่เลี้ยงคอยแนะนำดักเตือนพออยู่ไปก็ปรับตัวได้ดี หนูรู้ว่าทุกอย่างที่เขามีก่อนเพื่อช่วยเหลือเราเพราะหนูเคยเข้ามาบำบัดรอบหนึ่งแล้วแต่พอกลับไปอยู่บ้านก็เสพยาอีก ก็ตัวเองพี่ มันอยากดูดยา ก็เริ่มติดต่อเพื่อนที่เคยดูดยาไม่นานก็ติดอีก”

แดง: “ตอนบำบัดเขาบอกว่าสบายดีพอแยกมาอยู่ฟื้นฟู หนูไม่เคยพูดต่อหน้าคนเยอะ ก็ต้องพูดต้องตื่นเช้าออกกำลังกายแต่หนูก็เบากว่าเพื่อน ๆ เยอะ เพราะหนูท้อง พี่พยาบาลเขาดูแลหนูไม่ให้หนูทำอะไรที่มันหนักหรือเหนื่อยแต่หนูต้องเข้ากลุ่มฟื้นฟูจิต นักสังคม พี่ ๆ พยาบาลมันทำให้หนูคิดได้นะพี่เกี่ยวกับตนเองการเลิกยา คิดว่าเราจะทำยังไงไม่ให้สูบนานอีก รอบนี้หนูได้คิดมากขึ้น มันอาจมาจากรอบก่อนที่เข้ามาอยู่ หนูก็คิดได้นะ แต่อดใจไม่ได้ เห็นแฟนใช้และขายด้วยก็เลยต้องทำเหมือนกันแล้วชีวิตก็เหมือนเดิม รอบนี้หนูตั้งใจจะเลิกแล้วเบื่อเหมือนกันเข้า ๆ ออก ๆ ตรงนี้มันเลยได้คิดมากขึ้น แล้วหนูต้องช่วย อยากเลี้ยงลูกให้ดี”

ญา: “รอบแรกหนูต้องไปรายงานตัวที่คุมประพฤติก่อน 3 เดือน เขาตรวจฉี่ด้วยก็ไม่กล้าใช้ เพราะกลัวว่าถ้าเขาตรวจเจอแล้ว ต้องมาบำบัดอีกมารอบนี้หนูว่าทั้ง 2 รอบ ฝึกให้หนูได้คิดสอนให้หนูทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มีเวลาว่างคิดถึงยาเลย แต่รอบแรกหนูพลาด หนูต้องขายยาอีกเพราะไม่มีเงินใช้รอบนี้หนูตั้งใจมากกว่ารอบแรกนะพี่ ประสบการณ์มันสอน เพื่อน ๆ พี่ ๆ ที่พี่สอนหนูทำให้หนูคิดว่าถ้าหนูไม่มีเงินใช้หนูก็ต้องหางานทำหนูจะได้ไม่ต้องขายยาและไม่ได้ต้องมาบำบัดเป็นครั้งที่ 3”

กวาง: “พี่รู้ปะ รอบแรกผมไม่เคยหยุดเลย เขาให้กลับไปติดตามเหมือนกันก็ไม่ไป ไม่รู้จะไปทำไม พอเข้ามาบำบัดที่นี่ ที่แรกผมต่อต้านนะและไม่คิดจะขึ้นไปมีหน้าที่รับผิดชอบเหมือน

คนอื่น ๆ แต่ด้วยโปรแกรมผมโดนลงโทษบ่อยมันสร้างให้ผมต้องรับผิดชอบอยู่ไปเรื่อย ๆ ตอนนี้ผมขึ้นมาเป็นคณะรับผิดชอบ พี่มันแปลกดีภูมิใจนะผมทำได้ พี่พยาบาลเขาให้กำลังใจที่ผมทำได้ผมชอบเข้ากลุ่มนะพี่มันได้ระบายออกมา เมื่อก่อนไม่มีใครฟังผมเลยแต่ตอนนี้มีคนฟังผม ผมห้ามใจไม่คิดถึงยาได้นะอาจเพราะที่นี่ไม่มียาผมอยู่โดยที่ไม่ต้องสูบมันก็ได้”

ป๊อ: “ผมเคยผ่านการบำบัดมารอบแรกนะ ผมว่าหนักกว่านี้เยอะอยู่เป็นปีออกไปรู้จักกับเพื่อนกลุ่มใหม่นะพี่ก็ดันใช้ยาที่เลขชวนกันเสพแถมขับรถผ่านที่พี่ขายด้วย ใจผมมันไปแล้ว มาครั้งนี้มันไม่อยากลำบากพี่ พี่เชื่อปะผมขึ้นไปมีหน้าที่รับผิดชอบเร็วกว่าเพื่อนที่เข้าพร้อมๆผม การเข้าบำบัดหลายครั้งมันก็สอนผมทุกครั้งขึ้นอยู่ว่าเราจะใช้มันได้แค่ไหน อยู่ในนี้ก็พูดได้ว่าไม่ใช่แล้วเลิกแล้วแต่อยู่ข้างนอกละมันยากนะพี่ผมผ่านมันมาแล้วออกไปผมจะควบคุมตนเองได้นานเท่าไร มันอ่อนแอพี่ผมไม่กล้าที่จะบอกว่าจะเลิก แต่จะพยายามทำให้นานก็แล้วกัน”

แจ๊ค: “มารอบนี้ผมกล้าขึ้นมาก กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าบอกข้อบกพร่องเพื่อนได้ พูดตอนกลุ่มประชุมเข้าได้ ก็อยู่ได้นะคิดถึงบ้านบางครั้ง เพื่อนหลาย ๆ คนเขาก็บ่นคิดถึงบ้านกันทั้งนั้น ก็โปรแกรมมันบังคับเรา ตั้งแต่เข้าออกกำลึงกาย แล้วทำกิจกรรมต่อเรื่องจนเย็นแล้วก็เข้านอนไม่ค่อยได้หยุดอย่างว่าเราไม่เคยทำอะไรอยู่บ้านจะตื่นก็โมกก็ได้ กินข้าว แล้วนอนทั้งวันแต่ที่นี่ทุกอย่างที่เราเคยทำเปลี่ยนหมดก็ตีทำอะไรซะบ้าง คิดอะไรซะบ้าง ผมก็กลับบ้านแล้วอีกเดือนหนึ่งได้เร็วเหมือนกันแต่พี่ แต่ผมต้องมาโรงบาลอีก เพราะต้องมาติดตามผลต่อพี่เขาบอกว่าผมจะได้ไม่กลับไปใช้ยาอีก แม่ผมคงรีบพามาแน่เขาอยากให้เราหายขาดซะที”

ตารางที่ 12 จิตวิทยาการให้คำปรึกษาต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการบำบัดรักษา
และฟื้นฟูสมรรถภาพต่อผู้ติดสารเสพติด

ขั้นตอนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ	ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
1. ขั้นเตรียมการ	สร้างข้อตกลงต่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ สร้างแรงจูงใจ ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพ และส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามี ส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว
2. ขั้นตอนพินยา	ผู้ให้ข้อมูลพักฟื้นในหอผู้ป่วย เพื่อรับการดูแลรักษา อาการที่เกิดจากการขาดสารเสพติด ระยะเวลาในการ พักฟื้น ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาการทางกาย และทาง จิตที่เกิดขึ้นด้วย
3. ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ	ผู้ให้ข้อมูลได้รับการฟื้นฟูทางพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด โดยมีกิจกรรมฟื้นฟูต่าง ๆ อาทิ การให้คำปรึกษา กลุ่ม – รายบุคคล และการมอบหมายหน้าที่ความ รับผิดชอบแก่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย ได้เรียนรู้การ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อารมณ์ ความคิดต่อการเสพ สารเสพติด
4. ขั้นติดตามหลังการรักษา	ภายหลังการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพใน สถานบำบัด ผู้ให้ข้อมูลยังคงอยู่ในการดูแลและป้องกัน การเสพยาเสพติดซ้ำต่ออีก 1 ปี แต่จากปรากฏการณ์ของ ผู้ให้ข้อมูลพบว่า ทุกคนได้หันกลับไปเสพยาเสพติด ซ้ำ เนื่องจากกลับเข้าสู่บริบทเดิม และขาดการควบคุม ตนเอง จึงไม่สามารถได้รับการดูแลเพื่อป้องกันการ หันกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำได้อย่างต่อเนื่องใน 1 ปี